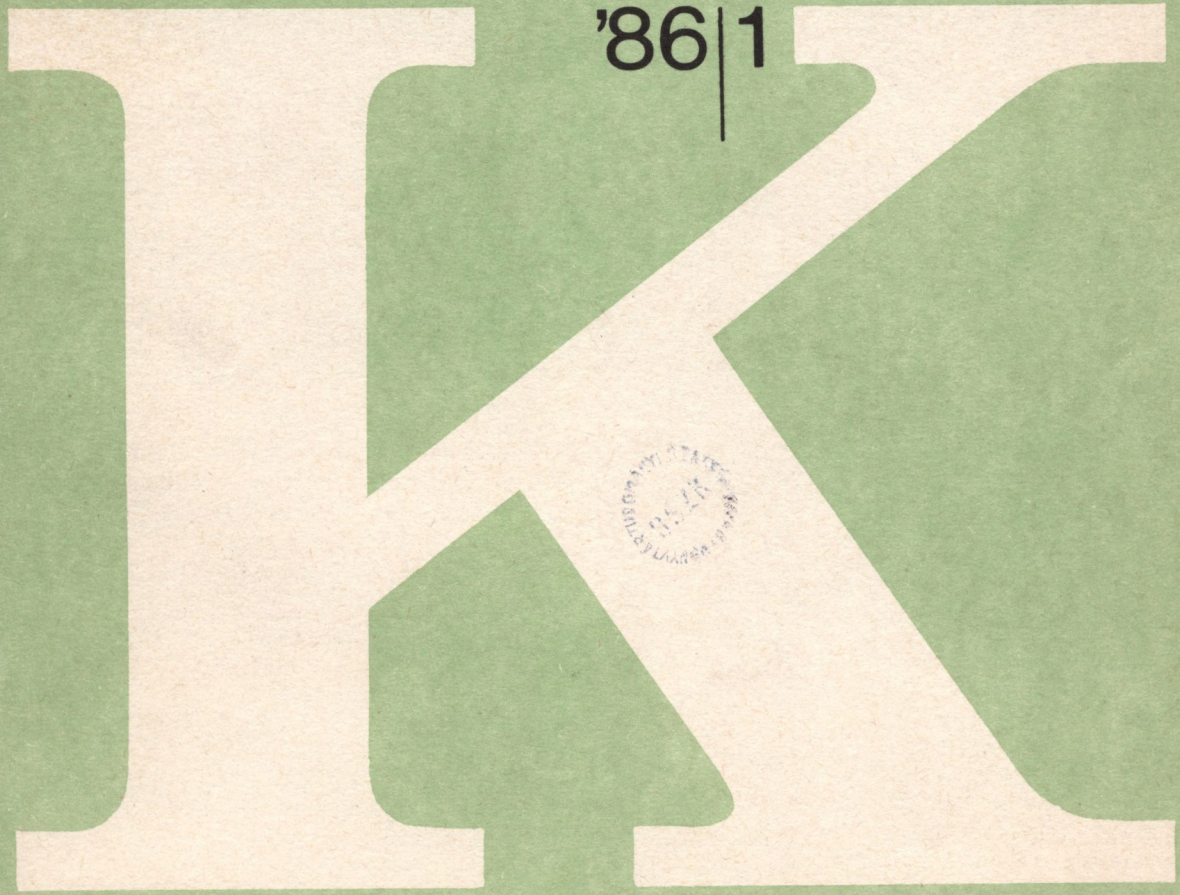

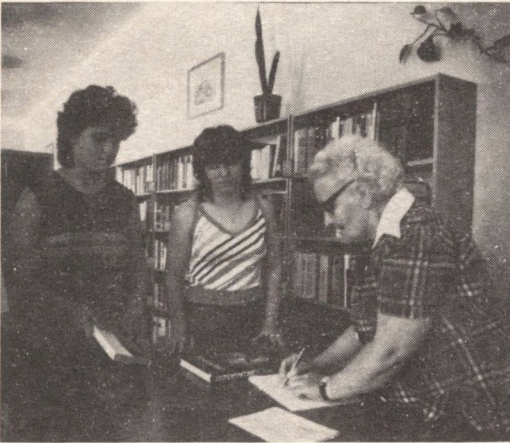
F400(2)

Könyvtáros

'86 | 1

Kölcsönözhető

**Képek a Bács-Kiskun megyei
Lakitelek községben
múlt év augusztus 17-én
felavatott
nagyközségi könyvtárról
(MTI Fotó –
Karáth Imre felvételei)**

36. évfolyam, 1. szám
1986. január

K

Könyvtáros

TARTALOM

Bereczky László	Búcsú és beköszöntő Számvetés . . . 1985. – Tervek . . . 1986. – Juhász Jenő (4), Billédi Ferencné dr. (5), Futala Tibor (6), dr. Lebovits Imre (8), Horváth Tibor (9), Füleki Mihály (10), Koger Tamás (11), Seregi István (12), Lengyel Lászlóné (13), Pelle Sándor (14), Szabóné Richlich Ilona (15), Udvariné Trencsényi Mária (16)	3
Gerő Gyula	Kitüntetések A <i>Könyvtáros</i> mint műhely	17 18
Papp István	A nemzetközi főszerkesztői értekezlet ajánlásai Könyvtári párhuzamok, avagy két, B típusú könyvtár-épületről	21 23
Balogh Ferencné	Lapozgató A gyermekkönyvtárak és a módszertani munka	28 29
HÍREK		34
LÁTÓKÖR		
Bereczky László– Vajda Kornél Gerő Gyula	„A könyvtárak teljeskörű ellátását tervezzük”. Beszélgetés Drucker Tiborral , a KÖNYVÉRT igazgatójával Események, krónika 1970–1976. III. rész 1975–1976	35 41
Dr. Jónás Károly	Olvastuk Plechl Béla. 1875–1921 (<i>Könyvtárosok és bibliográfusok</i>)	50 51
Fodor István Ferenc Gergely Mihály	Mit olvasott egy falusi tanító a kiegyezés előtti években? Barczy Pál (<i>A Könyvtáros galériája</i>)	52 55
KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK		56
Tartalomjegyzék az 1985. évre		I–VIII.

A lapunk e számában közölt grafikák Barczy Pál alkotásai

Из содержания

Отчет о 1985 г. – Планы на 1986 г. (4);
Papp Иштван: О двух районных библиотечных зданиях в Будапеште (23);
Балог Ференц: Методическая работа детских библиотек венгерских областных и городских библиотек (29);
Герё Дьюла: События венгерского библиотечного дела с 1970 до 1976 гг. Часть 3.: С 1975 до 1976 гг. (41).

From the contents

Balance of 1985 – Plans for 1986 (4);
István Papp: On two library buildings in two Budapest districts (23);
Mrs. Ferenc Balogh: Methodological activities of Hungarian county and town libraries in children's libraries (29);
Gyula Gerő: Events in Hungarian librarianship 1970–1976. Pt. III.: 1975–1976. (41).

Aus dem Inhalt

Rechenschaft vom Jahre 1985 – Pläne für das Jahr 1986. (4),
István Papp: Über das Gebäude von zwei Budapester allgemeinbildenden Bezirksbibliotheken (23),
Frau F. Balogh: Die methodologische Kinderbibliothekstätigkeit der ungarischen Komitats- und Stadtbibliotheken (29),
Gyula Gerő: Die Ereignisse des ungarischen Bibliothekswesens in den Jahren 1970–1976. III. Teil: 1975–1976. (41).

Cikkeink szerzői

Balogh Ferencné, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár munkatársa; *Bereczky László*, a Könyvtáros főszerkesztője; *Fodor István Ferenc* tanár, Jászfákóhalma; *Gergely Mihály*, író; *Gerő Gyula*, a Könyvtáros ny. főszerkesztője; *dr. Jónás Károly*, az Országgyűlési Könyvtár osztályvezetője; *Papp István*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgató-helyettese; *Vajda Kornél*, az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa.

KÖNYVTÁROS

A MŰVELŐDÉSI
MINISZTERIUM
LAPJA

Főszerkesztő: **Bereczky László**

A szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Alpári Gyula u. 2. IV. em. 31.

Telefon: 189-895

Kiadja: a **Lapkiadó Vállalat**

1073 Budapest, Lenin krt. 9–11. Tel.: 221-285. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223

Felelős kiadó: **Siklósi Norbert** vezérigazgató

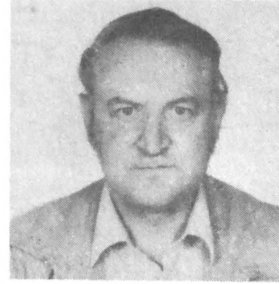
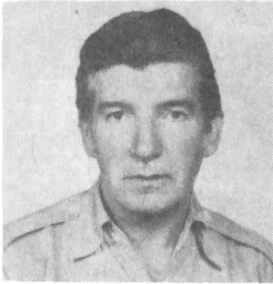
Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (858312/09)

Petőfi Nyomda — 86/60025 Kecskemét, 1986

Felelős vezető: **Ablaka István** igazgató

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hirdapkezesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj ½ évre 78 forint. Egy szám ára 13 forint. Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat. H—1389 Budapest, Postafiók 149.

Búcsú és beköszöntő

A *Könyvtáros* 1986. évi első számának impresszumában már nem szerepel Gerő Gyula neve, mert az elmúlt év végével nyugdíjba vonult. Gerő Gyula 1976 novemberétől jegyezte a lapot, de szinte indulásától fogva, 31 évig belső munkatársa, egyik meghatározó tagja volt. Ő képviselte a mindenkori szerkesztőségben a folyamatosságot, szinte összenőtt a lappal. A könyvtáros társadalom szemében ő volt „a szerkesztő”. Főszerkesztősége kilenc éve alatt a lap színvonala jelentősen megemelkedett, érzékenyen reagált a könyvtárügy problémáira, felkarolta a jó ügyet és bátran szembeszállt a visszahúzó erőkkal. Mindez köszönhető volt annak is, hogy igen jó emberi kapcsolatai és szakemberi tekintélye révén színvonalas szerzőgárdát toborzott a lap köré.

Nehéz elképzelni a *Könyvtárost* Gerő Gyula nélkül. Erre nem is gondolunk. Továbbra is ő fogja figyelemmel kísérni a szívének oly kedves *könyvtári híradók* fejlődését, ő fog ügyelni a magyar könyvtárügy eseményeinek regisztrálására. Öröm és megtiszteltetés lesz, ha régóta dédelgetett, de idő hiányában mindig elodáztott témáit megírja: cikkei számára mindig lesz hely a lap hasábjain. Bölcs, megfontolt tanácsaira és hatalmas tapasztalatára bizonyára még hosszú ideig rászorul utódja, aki első szakmai írásainak szerkesztőjét is tiszteli benne.

Mit is tudjon mondani beköszöntőként az újonc főszerkesztő? Úgy illik, hogy legelőbb bemutatkozzam: *Bereczky László* vagyok, és kereken 30 esztendő t húztam le az Országos Széchényi Könyvtárban, s ennek a három évtizednek nagy részében – megalakulásától – a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa voltam, különböző beosztásokban, egyként foglalkoztam a közművelődési, a

tudományos és szakkönyvtárakkal. A legutóbbi tizenhárom esztendőben a könyvtárak állománygyarapítási tanácsadójának, az *Új Könyveknek* a felelős szerkesztőjeként tevékenykedtem. Úgy vélem, hogy ebbéli minőségemben ismernek legtöbben a magyar könyvtárosok közül.

Egy új főszerkesztőtől elvárható, hogy az első általa szignált lapszámban vázolja elképzeléseit. Aki felelősséggel vállal el egy posztot, nem mondhat és nem akarhat mást, mint hogy elődje munkáját a tőle telhető erővel továbbfolytatja, sőt lehetőleg még jobban végzi. Én is szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy a *Könyvtáros* még eredményesebben szolgálja a magyar könyvtárak ügyét. Ez persze nehéz lesz és nem is biztos, hogy sikerül, de alább nem szabad adni.

Kialakulófélben lévő elképzelésekről nehéz vallani. Annyi bizonyos, hogy szeretném, ha a lap tematikailag még érdekesebb és olvasmányosabb lenne; ha picit elmozdulna a fűgébb tollú szakmai publicisztika felé; ha a magyar könyvtárügy néhány akut problémájának megoldásából, a magyar könyvtárosok érdekvédelméből még inkább kivenné a részét; ha a különféle szép- és szakirodalmi tendenciák megértését elősegítené; ha az oly sürgető könyvtárgepesítés fórumává válna; ha nagyobb figyelmet szentelne a külföldi könyvtárügyében zajló előremutató folyamatok megismertetésének; ha olyan szerkesztőbizottság támogatná munkáját, amely tényleges segítséget nyújtana a valós problémák felfedezéséhez... A „ha”-val kezdődő félmondatok sorát még lehetne szaporítani, ebben bizonyára segítségünkre lesznek a könyvtárosok, akiket – mindahányukat – reménybeli szerzőnek tekint a szerkesztőség.

Bereczky László

Számvetés... 1985. Tervek... 1986.

JUHÁSZ JENŐ
a Művelődési Minisztérium
könyvtári osztályának vezetője

Öt évvel ezelőtt a szakma képviselőinek széles körű bevonásával kidolgoztuk a magyar könyvtárügy középtávú fejlesztési tervét, melyet a IV. országos könyvtárügyi konferencia ajánlások formájában elfogadott, az ennek alapján elkészült intézkedési program pedig minisztériumi meg erősítést nyert.

Az elmúlt években a könyvtári osztály azon fáradozott – sokak segítségével –, hogy a korábbi eredményekre alapozott fejlesztési elképzelések jó ütemben megvalósuljanak. Visszatekintve az eltelt hónapokra, évekre, úgy látom, hogy a korábbihoz képest sokkal nehezebb körülmények között

kellett végeznünk munkánkat, mint azt gondoltuk.

A magyar könyvtárügyben az elmúlt öt év alatt nem lebecsülendő eredmények születtek. Bővült a könyvtárak szolgáltatásainak és fajtáinak köre; ez jelzi, hogy intézményeinkben a szakmai tevékenység elmélyültebbé vált. A könyvtárhasználati szokásokban jelentős változásoknak lehettünk és vagyunk tanúi, s ezekhez a könyvtárak, illetve könyvtárosok egyre rugalmasabban alkalmazkodnak, sőt több esetben kezdeményező szerepet játszottak vagy játszanak. Az utóbbi pár évben, a statisztikai adatok tanúsága szerint, nem csökkent, hanem nőtt a könyvtárhasználók száma; ezt első sorban annak köszönhetjük, hogy sikerült előbbre jutni – igaz, főleg korábbi adósságok törlesztése révén – a működési feltételek javításában. 1985-ben végre beköltözött új otthonába az Országos Széchényi Könyvtár, új megyei könyvtárakat avattunk Szegeden és Békéscsabán, új szolgáltató részleggel bővült a Pécsi Megyei Könyvtár, szép városi könyvtárat kapott Mosonmagyaróvár és Baja – hogy csak a legjelentősebb létesítményeket, illetve beruházásokat említssem. A több mint 200 másoló gép beszerzése sem lebecsülendő eredmény a jelenlegi gazdasági viszonyok között, és még folytathatnánk a sort.

Különösebb elemző munka nélkül is megállapítható azonban, hogy elsősorban a kedvezőtlen „külső” tényezők hátráltatták a középtávú program időarányos teljesítését. Nem sikerült könyvtárügyünknek a társadalmi igényekhez, szükségletekhez mért lemaradását behozni, csökkenteni sem, sőt újabb feszültségek keletkeztek, tovább szaporodtak megoldásra váró gondjaink. Sajnálatos, hogy még mindig nem tudtuk a társadalmi köztudatban, a művelődéspolitikában – tisztelet a ritka kivételnek – a könyvtárakat szerepüknek, jelentőségüknek megfelelő intézményekként elfogadtatni, ami szintén a fejlődést erőteljesen gátló körülmény.

A középtávú könyvtárfejlesztési program a gyakorlatban is igazolta helyességét, továbbra is fáradozni kell végrehajtásán. Az elkövetkezendő években sem lesz kevesebb a gondunk és a feladatunk, mint ez idáig volt. A könyvtári rendszer kifejlesztésének folyamatában a gyermekek, fiatalok könyvtárhasználatra nevelése, könyvtári ellátásának javítása, a szakirodalmi ellátás fejlesztése, valamint a könyvtárak hatókörének növelése és szolgáltatási színvonalának emelése továbbra is a program három kiemelt feladata.

A következő, a VII. ötéves tervben a fő feladatok megoldásának elősegítésére külön is

meghatároztuk azokat a területeket, amelyeket munkánk során megkülönböztetett figyelemmel kísérünk. Így a szakirodalmi ellátás további javítása érdekében a nemzeti dokumentumvagyon tervszerű fejlesztése, „értékének” megőrzése a szolgáltatás legalapvetőbb feltétele. A szakirodalmi ellátás javításának másik igen fontos fundamentuma a dokumentumok korszerű feldolgozása, ezt elsősorban a számítástechnikai eszközök nagyobb fokú igénybevételével és még inkább rendszerszerű kifejlesztésével kívánjuk elérni. Szeretnénk, ha a tervidőszak alatt az Országos Széchényi Könyvtárban számítóközpont létesülne, mely később az országos számítógépes rendszer központjaként működne.

A fiatalok könyvtári ellátásának javítása szükségessé teszi elsősorban az iskolai könyvtárak „rendbetételét”, ezt fontos feladatnak tartjuk. Az iskolai könyvtárakat a könyvtárhasználat bázisává kívánjuk fejleszteni, nem mondva le természetesen a közművelődési gyermekkönyvtárak arányos fejlesztéséről sem. Ahhoz azonban, hogy a könyvtárhasználatra nevelés programját sikeresen végre tudjuk hajtani, igen lényeges szemléletbeli változásoknak kell bekövetkezniük a pedagógusok körében.

A könyvtárak közművelődési tevékenységének javítása érdekében a könyvtárilag ellátatlan területek fokozatos felszámolására törekszünk. Ugyanakkor szeretnénk, ha az életképtelen ellátóhelyek megszűnnének, illetve, ahol indokolt, többfunkciós könyvtárak létrehozásával kívánjuk javítani a szolgáltatásokat.

Sorolhatnánk tovább a megvalósításra váró teendőket, de ilyen terjedelmű írásban erre

vállalkozni lehetetlen. Lesz módunk még különböző fórumokon vitatkozni, tárgyalni a VII. ötéves terv részletes fejlesztési koncepciójáról. Nagyon sok munka vár ránk, hogy kitűzött céljaink valóra váljanak, hogy a magyar könyvtárügy megfeleljen a társadalmi követelményeknek. Ez csak összefogással oldható meg, amelyben az intézmények fenntartóinak éppúgy megvan a feladatuk, mint a könyvtárosoknak. Továbbra is hiszem, hogy érdemes a magyar könyvtárügy fejlesztése érdekében cselekedni!

BILLÉDI FERENCNÉ DR.
a Magyar Könyvtárosok
Egyesületének elnöke

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete ebben az évben jubileumi üléssel ünnepelte alapításának ötvenedik évfordulóját. Ezt az alkalmat használtuk fel arra, hogy végigtekintsünk a történeti eseményeken, de a közelmúlt tevékenységét is értékeltük. Eredményekben, változásokban bővelkedő időszak volt az elmúlt néhány esztendő a könyvtári életben, és ezt tükrözi az egyesületi krónika is. Nem könnyű feladat kiválasztani a legfontosabb ese-

ményeket – valamennyi felsorolására ehelyütt nincs mód –, amelyekkel jellemezhetjük az egyesület munkáját, bemutathatjuk fejlődését, részint az események nagy száma, részint változatossága miatt. Jelenleg már 6 szekció, 6 bizottság, 19 megyei szervezet keretében 3800 egyesületi tag működik. Valamennyi szakterület, minden típus, országos nagy könyvtár és kis falusi könyvtár, levéltár egyaránt képviselve van egyesületünkben, s ez befolyásolja a programok kialakítását is. Az elmúlt időszakban az egyesület nemcsak taglétszámában erősödött meg, hanem tevékenységi területe is növekedett. Önálló szekció alakult az egyesületen belül a levéltárosok számára, így 1981-től az egyesület programjába vette a levéltárügy szakmai kérdéseinek megvitatását is. Jelentős lépés volt a testületi tagság bevezetése; jelenleg 45 testületi tag erkölcsi és anyagi támogatását élvezük.

Tevékenységünk fontos részei az országos és helyi szervezésű rendezvények, amelyekből az utóbbi időben évi 140–150-ről számolhatunk be. Nem azért említem ezt a meg lehetőségen magas számot, mint ha a mennyiség határozná meg a tevékenység értékét, de mindenképpen jelzi a tagság érdeklődését. A rendezvények tematikailag, módszerbelileg igen sokfélék: előadások, viták, ke-rekasztal-megbeszélések, emlékülések; témáik: a könyvtár és használóinak kapcsolata, a könyvtárosok képzése, a könyvtári hálózatok, az együttműködés, a könyvtárak technikai fejlesztése, hogy csak néhányat említsék a sok közül. A rendezvények sorában szép számmal szerepeltek a rokon-, a könyvtárosi-levéltárosi szak-

mával összefüggő más terület témái is.

A pályázatok meghirdetése elsősorban a fiatal könyvtáros szakembereknek ad lehetőséget szakmai elmélyülésre és megszólalásra. Úgy vélem, ami szakmánkban is nagy szükség van arra, hogy minden alkotó energia cselekvési teret kapjon. Tagtársaink közül sokan éltek is ezzel a lehetőséggel – lehetne azonban még több a vállalkozók száma. A pályaművek sokféle módon használhatók, mondhatom, hogy legalábbis kettős a hasznuk. Így például azok a pályázatok, amelyek a könyvtárosok közérzete, a pálya társadalmi megítélése témakörben íródtak, értékes tényanyagot szolgáltatnak ahhoz az előterjesztéshez, amelyet az egyesület elnöksége a Művelődési Minisztérium illetékeihez nyújtott be. Az előterjesztésben az elnökség intézkedést sürgetett a könyvtáros szakemberek anyagi és erkölcsi megbecsülésének növelésére, aggasztónak ítéltván a jelenlegi helyzetet.

Erősödtek és szélesedtek az egyesület hazai és nemzetközi kapcsolatai. Jelentős kétoldalú egyezmények megkötésére került sor osztrák, angol, lengyel, finn könyvtárosoztesületekkel. Kölcsönös látogatásokat, tapasztalatcseréket szerveztünk több ország könyvtárosoztesületével. Különleges, vagy inkább eddig szokatlan feladatra vállalkozott az egyesület 1984-ben, amikor az Országos Könyvtárügyi Tanács és az MM könyvtári osztályának elképzelései, illetve megbízása alapján megkezdte a Soros-alapítvány könyvtári programjának szervezését és lebonyolítását. Úgy vélem, hogy az eddigiek, a külföldi szakkönyvek, másolóberendezések beszerzése a könyvtárak részére hasz-

nos gyakorlati segítségnek minősíthetők. Remélem, a programot a továbbiakban is sikerrel tudjuk folytatni.

A következő időszakra szóló tervek elsősorban a már megkezdett programokon, kialakult tevékenységi körökön alapulnak. Folytatni kívánjuk azt az egyesületi politikát, amely leginkább így jellemezhető: használni a közönségnek és az egyéneknek, szolgálni a szakma fejlődését, elősegíteni a tagok egyéni, szakmai érvényesülését.

A szakma változásait, a könyvtárak szerepének módosulását az egyesületi munkában is tükröztetni kell. A továbbképzéssel kapcsolatos tevékenységünk célja az új technika alkalmazásának, az információs tevékenység új útjainak megismertetése. Hadd említsek meg ezzel kapcsolatban egy már meglévő tervet. 1986-ban kerül sor egy közös magyar–angol szemináriumra, amelyet Budapesten rendezünk meg. Ez a szeminárium a könyvtárosok képzésének továbbképzésének időszerű kérdéseivel fog foglalkozni, megvizsgálva és felhasználva azokat a tapasztalatokat, amelyeket az angol kollégák bocsátanak rendelkezésünkre. Tartalmasabbá kívánjuk tenni a tanulmányutakat: a kétoldalú egyezményekben rögzítjük a legfontosabb tanulmányozandó témákat is.

Jelen és jövő tevékenységünk legfontosabb kérdése egyesületünk nyitottsága és nyíltsága. Ennek érdekében továbbfejlesztjük kapcsolatainkat és az együttműködésre alapuló tevékenységünket. Közös akciókban veszünk részt, illetve kezdeményezünk ilyeneket intézményekkel, állami és társadalmi szervekkel.

FUTALA TIBOR
az Országos Műszaki Könyvtár
Igazgatója

Az Országos Műszaki Könyvtár, akárcsak anyaintézménye, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, 1985-ben hatodik ötéves tervének befejezésén és hetedik ötéves tervének ki-munkálásán, illetve az ehhez szükséges előfeltételek megteremtésén munkálkodott.

A hatodik ötéves terv fő célkitűzése az volt, hogy a technológiaváltás megindításával a könyvtár fokozatosan korszerűsítse mind közvetlen és közvetett (könyvtárközi és távszolgáltatásokkal elért) közönségének, mind anyaintézményének kiszolgálását, szakirodalmi ellátását. Ez akkor is megerősítő feladat lett volna, ha történetesen nem a visszaesés időszakát éljük, amikor az állománygyarapítási és beruházási keretek, valamint a személyzeti létszám szűkösége egyszerűen leeresztette a sorompókat a régi („kültérjes”) utakon-módokon történő fejlődés előtt. Ahhoz, hogy ennek ellenére előremozduljunk, mégpedig jelentős mértékben, új „vezérlő csillagokat” kellett magunknak választanunk: az állományépítésben a szelektivitást és a kooperativitást, a feltáró munkában a számítógéppel és mikrográfiával támogatott hatékonyságnövelést, az olvasószolgálatban a műszaki szakszerűség és a könyvtár- és információhasználatra nevelés fokozását.

Az előbbieken körvonalozott terv „végfejlésményei” 1985-ben a következők voltak: elsősorban az állományépítés és a tájékoztató munka „műszaki minőségének” javítása, a könyvtárközi kölcsönzés és a

másolatküldés gyorsítása és számának növelése; ezenkívül a számítógéppel segített technológiák megkövetelte felzárkózás érdekében megváltozott és kibővült az OMK szervezete (ez új működési és szervezeti szabályzat és új munkaköri leírások elkészítését kívánta meg). Az „ugyanannyi vagy kevesebb pénzből értékesebbet-jobbat” megvalósításának előfeltételeként elemeztük a folyóirat-állomány használatát és a könyvbeszerzési irányvonalakat; tökéletesítettük – meggyorsítottuk és őrzési adatokkal egészítettük ki – a műszaki könyvtári koordinációs körben együttműködő intézmények külföldi folyóiratainak címjegyzékét mint minden további rendelésegyeztetésnek, állományátemelésnek (nagykönyvtári állományba iktatásnak) és helyzetelemzésnek alapvető műszerét. (Az őrzési adatok nemcsak a lelőhelyet tüntetik fel, hanem azt is, hogy az adott dokumentum mikortól, illetve meddig található ott.) A kutatási-műszaki fejlesztési jelentések gyarapodásáról tájékoztató jegyzékünket országos gyarapítási jegyzékké fejlesztettük (igaz, egyelőre csak ideiglenes – a többi könyvtár gyarapodását mellékletben közlő – megoldással). Az 1982–1985. évi könyvgyarapodásaink túlnyomó részéről elkészültek a számítógépbe táplálás adatlapjai, ami lehetővé teszi számunkra, hogy a közeljövőben áttérjünk a COM-katalógusokra (computer output on microfilm = számítógéppel készített mikrofilm); az 1951 és 1981 közötti betűrendes katalógusunkat hagyományos mikrofilmnapokra fényképezettük át (ez résztint, „visszahozza” a régi jó nyomtatott katalógusok előnyeit, részint – többi cédulakatalógusunk át-

fényképezésével is számolva – lépés a katalógusszekrények nélküli könyvtár felé, amihez egyébként a technikai feltételek, a leolvasók, már megvannak). A raktárrevízió segítségével felhalmoztuk az úgynevezett állományvédelmi file-t (nyilvántartást), amely – rövidített leírásokkal – az OMK fennállása során beszerzett minden

könyv adatait tartalmazza, s amely egyszersmind a számítógépesített kölcsönzési adminisztráció háttérbázisa is lehet. Mindez nem jelenti azt, hogy 1985-ben ne lett volna gondunk-bajunk: a szokatlan technikák lépten-nyomon próbára tették a munkatársak „állóképességét” (meg kell jegyezni, többségük hősiessen vállalta a „ráadás” megterheléseket), az állománygyarapítási keretek elégtelensége – az anyaintézmény saját erőforrásainak kilátásba helyezett bevetése ellenére is – folyamatosan stressz-helyzetben tartott bennünket, a reprográfiai eszközbázis elöregedettsége és

gyakori meghibásodása miatt a szolgáltatások átfutási ideje nem gyorsult fel annyira, amennyire szeretttük volna. Még az egyébként örvendetes fejlemények is (1985-ben befejeződött az OMK használat épületrészek és berendezések felújítása) bosszantóan hosszú ideig akadályozták a munkát.

1986-ra szóló terveinket az intézmény 1985-ben elkészült ötévesterv-konceptiójából kell levezetnünk. Aki figyelmesen elolvasta az 1985. évi „végfejleményeket”, annak számára nem lehet kétséges, hogy az új esztendőben – a hetedik ötéves terv első évében – milyen irányokban szándékozunk előbbre lépni. Ezek – röviden – a következők: a hazai UBC (Universal Bibliographic Control, Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel) és UAP (Universal Availability of Publications, A Kiadványok Egyetemes Hozzáférhetősége) programok megvalósításának érdekében folytatjuk a központi címjegyzékkel kapcsolatos törekvéseink kiteljesítését; újabb lépéseket teszünk a katalógus-szekrények nélküli könyvtár létrehozására (ezzel együtt az állományunkról való tájékoztatás „szétsugározhatósága” érdekében is). További elemzések, vizsgálatok vállalásával, új gyarapítási módszerek kialakításával (melyeknek lényesebb körű bevonása) mind az OMK, mind partner könyvtáraink javára egy szelektivebb és koordináltabb állománygyarapítási gyakorlat fokozatos kibontakoztatására törekszünk; gyorsítani kívánjuk mind belső, mind külső használóink kiszolgálását a kölcsönzési adminisztráció számítógépesítése, illetve további szervező munkák és a reprográfiai kapacitás fejlesztése révén.

DR. LEOVITS IMRE
a Budapesti Műszaki Egyetem
Központi Könyvtárának
igazgatója

Nehéz évet zárt 1985-ben a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. 1984 őszén váratlanul, súlyos betegség következtében elhunyt dr. Héberger Károly könyvtárigazgató, aki 21 éven át nagy hozzáértéssel irányította az intézmény munkáját. A betegség és az átmeneti korszak okozta szükségszerű zavarokon kívül a legnagyobb gondot a könyv- és folyóiratbeszerzés viszonylagos színtartása jelentette. A drágulás és a devizaszorzók emelkedése miatt a beszerezhető nyugati könyvek száma csökkent, és a folyóiratok előfizetésében is jelentős költségvetési hiány mutatkozott. A nehézségek áthidalására az egyetemről külön anyagi támogatást kaptunk, de még így is a karok képviselőinek bevonásával, véleményüket meghallgatva, csökkentenünk kellett az előfizetett folyóiratok számát.

Beszerzési nehézségeink alaposabb megismerése érdekében júniusban felmértük az 1986. évi költségvetési igényeinket, és ehhez kértük az egyetem rektorának támogatását.

Hosszas várakozás után átadták az új levéltárt, amelynek legfontosabb feladata: elősegíteni a Műegyetem múltjának feltárását. Elkészült és bevezetést nyert az új bibliográfiai leírási szabvány házi szabványa. A Soros-alapítvány révén vásárolt xerox sokszorosító berendezés javította szolgáltatásainkat, s befejeződött néhány hálózati könyvtárunk korszerűsítése.

A felsőoktatási reform hosszú folyamat: 1980 elején új

lendületet adott az MSZMP Politikai Bizottságának és a Minisztertanácsnak erre vonatkozó határozata. Célkitűzésünk minden területen – a központi könyvtárban is – a minőségi fejlesztés előtérbe helyezése, erre a Budapesti Műszaki Egyetem 1970 óta folyamatosan korszerűsítéssel és reformokkal törekedett. (A jelenlegi, és belátható ideig még megmaradó nehéz gazdasági hely-

zet azonban megszabja elképzeléseink, vágyaink korlátait.) Központi könyvtárunk, valamint a szakmai irányítása alá tartozó hálózati könyvtárak nehéz időszakot élnek át, mert fejlesztésük már régóta amúgy is lemaradt egyetemünk többi részlegéhez képest. Még kedvezőtlenebb a helyzet, ha a hazai műszaki felsőoktatás vezető egyetemi könyvtáraival (Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára, Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára) hasonlítjuk össze, nem is beszélve a külföldi egyetemi könyvtáraktól való lemaradásról.

Beszerzési és raktározási gondjaink enyhítésére meg kell kísérelni egy sokkal szélesebb körű hazai és nemzetközi együttműködés kiépítését, ami nemcsak az intézmény, hanem a népgazdaság számára is kedvezőbb helyzetet teremthet.

A Budapesti Műszaki Egyetem jó nemzetközi kapcsolatokat, ezen belül egyes egyetemekkel közvetlen, széles körű oktatási és tudományos együttműködést alakított ki. E kapcsolatokat a korábbiaknál jobban kell hasznosítanunk a könyvtár javára ebben a pénzben szűkös világban. További terveink közé tartozik az ország vezető könyvtáraival való szorosabb együttműködés kialakítása a kölcsönös előnyök alapján. Kis lépés e téren, de megkíséreltük az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárral együttműködve a nemzetközileg is használt mikrofilmlapos technika alapjainak kialakítását, ez a folyóiratok számának kényszerű csökkentése ellenére lehetővé teszi új periodikumok megszerzését.

A műszaki fejlesztés meggyorsítása népgazdaságunk létkérdése. Ennek alapja a világ fejlett technológiájának, gyártmányfejlesztésének, tudományos eredményeinek gyors és pontos megismerése. Számadatok igazolják, hogy a kutatásra-fejlesztésre fordított összegek csaknem felét az információk megszerzése emészteti fel. A BME Központi Könyvtárának feladata, hogy összegyűjtse és az eddiginél hatékonyabban terjessze a tudományos információkat, eljuttassa az oktatókhoz, kutatókhoz az új kutatási eredményeket, megteremtse a technikai felzárkózás elvi lehetőségét. Ennek elengedhetetlen feltétele a központi könyvtár fejlesztése.

tése: mind a korszerű állomány beszerzése, mind annak hozzáférhetővé tétele szakolvasótermek kialakítása útján, továbbá a külföldi könyvtárak állományának elérhetősége korszerű technikai eszközökkel. Nélkülözhetetlen a központi könyvtár technikai berendezéseinek folyamatos fejlesztése az elkövetkezendő években, és ezzel a felzárkózás a már említett hazai és külföldi műszaki egyetemi könyvtárakhoz.

Úgy véljük, hogy a könyvtári hálózat fejlesztése gazdaságilag jó és mai viszonyaink között is elérhető, sőt nélkülözhetetlen befektetés. Mert csak a nemzetközi szintű műszaki információk megszerzése ad némi reményt arra, hogy az oktató- és kutatógárda elmaradása a világszínvonaltól ne növekedjen olyan mértékben, ami megakadályozná – majdani jobb kutatási feltételek megnyílása esetén is – a nemzetközi tudományos eredményekhez való felzárkózást. Könyvtárunk, a BME és a népgazdaság érdeke itt találkozik.

HORVÁTH TIBOR az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgató-helyettese

Néhány pontban össze lehet foglalni az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, illetve az iskolai könyvtárak közelmúltbeli említésre méltó eredményeit.

Ismeretes, hogy a legtöbb könyvtárnál mostohább elhelyezési körülmények közt dolgozunk. Számunkra különösen sokat jelent az, ha helyiségeinket valami módon bővíteni tudjuk. Az elmúlt öt éves tervidőszakban sikerült raktárhe-

lyiségeket szereznünk, sőt a Gellérthegy oldalában, a Szűret utcában lévő úgynevezett Pásztor-villát megszereztük múzeumi célokra, elkészítettük az átalakítási terveket. Reméljük, hogy a VII. öt éves tervben a kivitelezés is megtörténik, így méltó helyre kerül a magyar pedagógustársadalom múzeuma. Az OPKM helyiségei is bővültek egy hozzánk csatolt nagyteremmel, amelyet

megfelelő módon átalakítottunk. Egyik részében géptermet rendeztünk be, egyelőre igen szerényen, de módunk van további berendezések fogadására. A bővülések ellenére zsúfoltságunk nem csökkent, hiszen – hogy Ranganathant idézzem – a könyvtár növekvő organizmus. A körülményekhez képest a kiszolgálói tereket munkatársaink igyekeztek otthonossá, barátságossá varázsolni.

Komoly eredménynek könyvelhetjük el azt, hogy kidolgoztuk az országos pedagógiai információs rendszer (OPIR) tervezetét, amelyet fellettes hatóságunk jóváhagyott. Ennek a rendszernek van né-

hány új vonása, például az, hogy vele együtt került tervezésre az információs szolgáltatások terjesztésének hálózata is, amely a rendszer szerves része. Új vonás a rendszer irányításának és együttműködésének kialakítása is. Az OPIR munkálatai el is kezdődtek: az első menetben kialakult egy új feldolgozási folyamat (bevezetése 1986 elején esedékes), amely hitünk szerint magas színvonalú és hatékony lesz. Az új technológia elsősorban az osztályozásban jelentkezik.

Erőteljesen fejlődtek nemzetközi kapcsolataink. Az OPIR (illetve intézményként az OPKM) hivatalosan is tagja az UNESCO-BIE (BIE = Nemzetközi Nevelésügyi Iroda) rendszerének. A BIE-vel intenzív kétoldalú munkakapcsolatban állunk. Beléptünk a CODIESEE-be (az UNESCO délkelet-európai regionális szervezete). Szorosabb és főleg operatívabb a kapcsolatunk a szocialista országokkal, s a példákat még bőven lehetne folytatni.

Ami az iskolai könyvtárakat illeti, frontáttörést nem sikerült elérni. Tudom, ez az egész könyvtárügy egyik legfájdalmasabb pontja. Mégis megemlítem, hogy elkészültek az iskolai könyvtárakra vonatkozó szakmai irányelvek, amelyek főként ellátási normatívákat tartalmaznak. Az irányelveket közzé is tettük. A minisztérium elfogadta ugyan ezt a fontos dokumentumot, hivatalosan azonban nem jelenhetett meg, mert a pénzügyi hatóság az irányelvek anyagi „vonzatai” miatt nem adta áldását hozzá.

Ha azonban arról kell szólnom, hogy a VII. öt éves tervtől mit várunk, akkor – maradva a valóság talaján és csupán azt említve, aminek a biztosítékait többé-kevésbé látjuk is –

sztintén az iskolai könyvtárakkal kell kezdenem. 1986-ban ugyanis az iskolai könyvtárakra vonatkozó átfogó fejlesztési elképzelést viszünk a miniszterhelyettes elé. Nem titok: az általános iskolai könyvtárak erősítését, helyenként egyszerűen létesítését kívánjuk elsősorban előmozdítani. Nyilvánvaló ugyanis, hogy irreális követelmény egyszerre valamennyi iskolatípusban és -fokozatban radikális fejlesztést megkívánni.

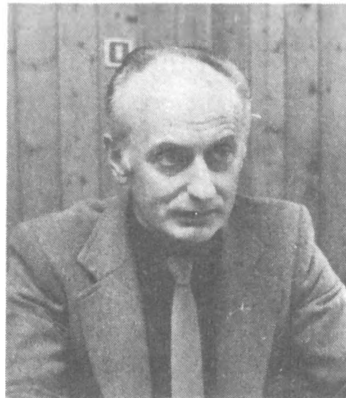
Reméljük, hogy megvalósul az OPIR első és második fejlesztési szakasza. Ehhez technikai bázisunkat már a tervidőszak elején erősíteni kívánjuk. 1990-re számítógépes szolgáltatások várhatók. Persze ezeknek akkor van jogosultságuk, ha az új szolgáltatások a használó számára jobb portékának bizonyulnak. Az új feldolgozási technológiától várjuk a minőségi javulást!

Ha mindehhez elhelyezési körülményeinket is javítani tudnánk, akkor bizonyosan sikeres munkáról tudnánk beszámolni ugyanitt, öt esztendő múlva.

FÜLEKI MIHÁLY
a Hadtudományi Könyvtár igazgatója

Az 1985-ös esztendő a „pályakorrekció” éve volt az életben. A HM Kulturális Osztályán 18 és fél éven át betöltött főinstruktori szerepkört könyvtárigazgatói beosztással váltottam fel. Előző munkakörömben a hadsereg valamennyi könyvtárának szakmai „gazdája” voltam, de – mivel a könyvtárügy mellett az amatőr művészeti mozgalom, a hivatásos művészegyüttes, a hivatásos katonazenekarok, a katonai

tanintézetek, az irodalmi pályázatok és még egyéb területek gondozása is a feladatomból volt – sokirányú elfoglaltságom miatt csak megosztott figyelemmel és energiával foglalkozhattam a könyvtárakkal. Bár nagyon szép, és sikerekben, élményekben gazdag, mozgalmas időszaka volt ez az életemnek, s a könyvtárügy terén (főleg a könyvtárpolitikai

gondolkodás megalapozásában, a könyvtári hálózatépítésben, a személyi feltételek javításában, az olvasómozgalom modelljének megteremtésében, a könyvtári alapdokumentumok megfogalmazásában, a kedvezőbb anyagi viszonyok megteremtésében) is sikerült figyelemre méltó eredményeket felmutatnom, ideje volt változtatnom. Egy tudományos intézetnek, a Magyar Néphadsereg Hadtudományi Könyvtárának vezetését vállaltam el. Ez az intézet korábban is közel állt hozzám; ellenőrzésekkor és egyéb alkalmakkor is tapasztalhattam: jól és kiegyensúlyozottan dolgoznak, egyedi, és rendkívül értékes dokumentumanyagot gondoznak, színvonalas szolgáltatásokkal állnak a könyvtárhasználók rendelkezésére, felké-

szült és értékes adottságokkal bíró munkatársak dolgoznak a könyvtárban.

Új munkahelyemről már alkalmam volt egy Szovjetunió- és egy NDK-beli tapasztalatcserén részt venni, Budapesten fogadtam az NDK Központi Katonai Könyvtárának igazgatóját, s elvégeztem a KMK vezetői-módszertani tanfolyamát. Elkészítettük intézményünk 1986-os tervét, s kidolgoztuk közép- és hosszú távú fejlesztési elképzeléseinket. Egy új tudományos főmunkatárs, továbbá egy ugyancsak új tudományos munkatárs került hozzánk, őket már én választottam. Három tudományos munkatársamat sikerült felvétenni a KMK egy-egy posztgraduális tanfolyamára. A könyvtár mindennapjainak zavarmentes „üzemmenete” érdekében is számos kérdést újragondoltunk, s több munkatársból igazitásra is sor került. Eközben – bár ezt nem szeretném elkiabálni – úgy érzem, sikerül megfelelnem annak a várakozásnak, mely munkatársaim részéről az idejövetelemet megelőzte.

1986-ot tehát tettvággyal és elképzelésekkel telve kezdtem. Nem a „jöttem, láttam, győztem” naivitásával, s nem is a realitásoktól elszakadva. Tisztában vagyok azzal, hogy az új esztendő országosan sem, meg a mi életünkben sem lesz a látványos előrelépések éve, ezért munkatársaimmal együtt megtanulunk a kis sikereknek is örülni. A színvonalból persze nem engedünk, tudományos könyvtári besorolásunk van.

1986 az új tervciklus első éve is. A hetedik ötéves tervben remélhetőleg sor kerül épületünk rekonstrukciójára, melynek során javulnak a könyvtár elhelyezési viszonyai. Elindulunk – ha nem is rohamléptek-

kel – a technikai korszerűsödésnek azon az útján, melynek főbb állomásait a számítógép, a mikrofilm, a korszerűbb reprográfia fémjelzik. Terveink között szerepel a dokumentumféleségek körének tágítása is: a profilunknak megfelelő hangzódokumentumok archiválása és az ehhez szükséges technikai feltételek megteremtése.

Szeretnénk a hadtudományi kutatás növekvő igényeinek mind színvonalasabban megfelelni; még korszerűbb szolgáltatásokat nyújtó információbázis és kutatószintér lenni, amely gyorsan, szelektíven nyújtja a kutatóknak (vagy csak az „egyszerű” érdeklődőnek) a neki éppen szükséges dokumentumokat, megbízható információkat. Aktívabb tájékoztatásra, sokoldalúbb szolgáltatásokra, a kor technikai színvonalán álló kiszolgálásra törekszünk. Jobban ki akarjuk venni részünket a hálózati munkából, következetesebben akarjuk vállalni nyilvános könyvtári funkciókat.

Mindezt abban a tudatban tervezhetem, hogy most már mundaidómnak és szellemi befektetésemnek nem csupán egynegyede-egyötöde jut a könyvtárügyre, hanem megengedhetem magamnak azt a „luxust”, hogy egész szívvel szolgálhatom.

KOGER TAMÁS

a tatabányai

József Attila Megyei Könyvtár igazgatója

Nehéz esztendő-t hagyunk magunk mögött. Azt hiszem, nem állok egyedül ezzel a megállapítással. A szakmai tevékenység feltételeit mindig a gazdasági lehetőségek határo-

zák meg, s az elmúlt években közismerten szűkösek voltak a könyvtárak működési feltételei, 1985-ben pedig különösen azok. A feszültségek abból adódtak, hogy a fenntartók általában csak a szinttartást tudták biztosítani, miközben úgyszólván minden területen emelkedtek a működési kiadások. Tudjuk, hogy mivel a könyveszerzési keretek nem változtak, a könyvtárak emelkedése miatt csökkent a beszerezhető kötetek száma. Ugyanez a jelenség volt tapasztalható a folyóiratárak, a fűtés, a világítás, a postai és a kiküldetési költségek stb. alakulásában is. Különösen a kis és a közepes nagyságrendű intézményekben – a községi és a városi könyvtárakban – vált súlyossá a helyzet, veszélyeztetve a már kialakult, bevezetett szolgáltatások további fenntartását. Hasonló gondok jelentkeztek megyei könyvtárunkban is, ahol az úgynevezett „belső tartalékok” mozgósítására már a korábbi években sor került. A feszültségeket fokozta, hogy a szakmai fejlődés eredményeként új dokumentumtipusok jelentek meg (videokazetták, hangskönyvek stb.), melyek gyűjtemény igényű gyarapítását máris meg kell kezdeni. A könyvtárak együttműködési

rendszerében növekedett az igény a központi szolgáltatások átvételére, továbbadására. Az ingyenes szolgáltatások sorra megszűntek. Hiába láttuk a szerepkörünkben következő szakmai igényeket, éreztük a lépéstartás szükségességét, a kompromisszumok egész sorával, újabb és újabb megszorításokkal tudtuk csak áthidalni az igényeink és a lehetőségeink közötti feszültséget. Fenntartónk, a megyei tanács, csak úgy, mint a hálózat többi intézményének gazdája, jóindulatú megértéssel, alkalmanként eseti támogatásokkal, egyszerű póthitelekkel igyekezett segíteni. A kiapadóban levő központi támogatások pályázati formában jelentek meg, erősen szűkítve a könyvtárak lehetőségeit. Mégis sikerült ezen az úton video-berendezéshez jutnunk, és számítógépben is reménykedünk. Központi forrásból gyarapodott hangskönyv-állományunk, mely kiegészülve a saját beszerzésekkel, lehetővé tette megyénkben a kölcsönzés megindítását a vakok és csökkentlátók körében. Jól hasznosítottuk az új nemzeti könyvtár átadása következtében felszabadult régi katalógusszekrényeket, amelyek a magunk és a hálózat mai szükségletét is kielégítik, többszáz ezer forintos nagyságrendű kiadást takarítva meg megyénk könyvtáraiban.

Azt hiszem, hogy az év folyamán a gazdasági gondokkal való foglalkozás több vezetői energiát emésztett fel, mint a korábbi években. Még egy újabb keletű gondról kell említést tennem, mely az elmúlt év nemkívánatos kísérőjelensége lett. Ez a *pályát elhagyó könyvtárosok* számának aggasztó méretűvé váló növekedése. Meggyűntünk szakmánk megtartó ereje. A jelenség már 1984-ben érzékelhetővé vált, s tovább

folytatódott 1985-ben. Komárom megyében e két év folyamán 16 szakképzett, főfoglalkozású könyvtáros változtatott munkahelyet, s közülük tizenegy jól képzett szakember el is hagyta a pályát. A munkahely-, illetve pályaelhagyások legérzékenyebben a megyei könyvtárat és a tatai városi könyvtárat érintették, ahol 4–4 személyi változásra került sor. Az eltávozók álláshelyeit a szakképzettség tekintetében minőségi veszteségekkel, általában eggyel alacsonyabb fokú szakképzettségű dolgozóval sikerült csak betölteni. Sajnos nem szórványos jelenség a pályaelhagyás, ismereteim szerint más megyékben is tapasztalható. A szakma korábbi belső jelzései az anyagi megbecsülés alacsony fokáról, a hátrányos munkakörülményekről most már a pályaelhagyás növekvő számában igazolódnak.

Reménykedünk, hogy 1986-ban valamely jobb feltételek mellett dolgozhatunk. A megyei könyvtár új esztendei költségvetésének előkészítése kedvezőbben alakult, mint a korábbi években.

Az induló új középtávú tervciklus időszakára a megyében több helyen tervezzük a jelenlegi könyvtár bővítését, mivel a többségükben a hatvanashetvenes években átadott városi könyvtárak sorra kinőtték működési feltételeiket. Dorogon és Esztergomban a városi tanács végrehajtó bizottsága már állást foglalt a könyvtár helyzetének elkerülhetetlenül szükséges javítása mellett. Tatabányán a megyei könyvtár 1964-ben átadott székházának bővítésére tanulmányterv készült, hogy adandó alkalommal az előkészített dokumentáció felhasználásával mielőbb megvalósulhasson a máris szűkös alapterület növelése. Folytatni

kívánjuk két területen is a hálózatépítő munkát. Egyrészt az 1982 óta már működő négy ellátóközteret mellé szeretnénk a dorogi, az esztergomi és a komáromi közteretben is ellátórendszert létrehozni. Másrészt folytatni kívánjuk az iskolai könyvtárak már megkezdett hálózatba szervezését. 1986-ban jelenik meg a megyei könyvtár évkönyve, mely az elmúlt öt esztendő főbb szakmai törekvéseit, eredményeit tekinteti át.

SEREGI ISTVÁN

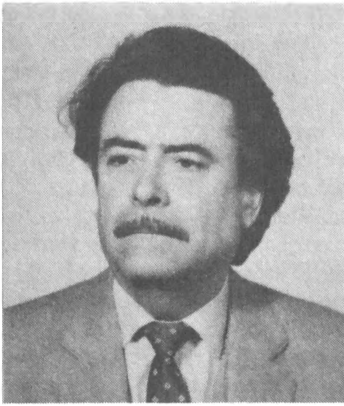
**a Szabolcs-Szatmár Megyei
SZMT Központi Könyvtár
igazgatója**

Az elmúlt években megyénk szakszervezeti könyvtárai mind anyagi, mind személyi ellátottság dolgában, mind pedig a látogatottságot, a könyvtárhasználatot, az olvasói létszámot tekintve – tovább fejlődtek! Háromezerrel több volt az olvasónk, mint 1980-ban, könyvet is többet kölcsönöztek. Ezek a számok szerények ugyan, de a haladást jól mutatják. S ez abból a szempontból is figyelemre méltó, hogy jó részt az anyagi és a szellemi erők összefogásának eredménye.

Az utóbbi években nemcsak hattal több főfoglalkozású könyvtáros dolgozik a hálózatban, hanem néhány kivétellel mindegyik főállású munkatársnak megvan az előírt képzése. Végeredményben: a fejlődésnek nemcsak az anyagi, hanem a szellemi alapját is iparkodtunk megteremteni. Célnk volt s az lesz a következő években is, hogy a központi könyvtárban és az önálló könyvtárakban éppúgy, mint a letéti egységekben csak megfe-

lelő szakképzésük dolgozzanak. Ennek s az együttműködésnek jegyében a jelenleg is működő alapfokú tanfolyamokon – az Ipari Informatikai Központnak mint az Ipari Szakkönyvtári Hálózat központjának egyetértésével – részt vesznek azok a vállalati műszaki könyvtárosok is, akiknek még nincs semmiféle könyvtárosi képzettségük. Egyébként a néhány év előtti-nél ötlet több hálózati egységnek van önálló helyisége, s az SZMT Központi Könyvtára is 1984-ben költözött új helyére. Az új szakszervezeti székházban kapott 386 négyzetmétert, s került végre méltóbb körülmények közé. A régi székházban rendelkezésünkre álló 70 négyzetméterrel szemben ez csodálatos bőség. Bár továbbra is meg kell tartanunk azt a 110 négyzetméteres bérleményt, amely jó néhány éve a táp- és tároló raktár szerepét tölti be, egy a központi könyvtártól eléggé messze eső szövetkezeti lakóház száraz pincéjében. A megnövekedett feladatokhoz két új státust is kapott a központi könyvtár, ez lehetővé tette két újabb felsőfokú képzésű munkatárs alkalmazását. Az előbbiekből következett, hogy a tennivalókat a hálózati központi szerep erősítése érdekében a korábbiaktól eltérően kellett felosztani és új feladatként megteremteni a szakszervezeti politikai munkatársak és a társadalmi aktivisták jobb tájékoztatását. A hálózatban bárhol felmerülő referenzkérdések megválaszolását is könyvnyelben, gyorsabban tudjuk majd segíteni.

Az alapellátás fejlesztésén kívül legfontosabb terveink között szerepel a központi könyvtár és az önálló könyvtárak katalógusainak revíziója, rendbe tétele, valamint az új

katalógusok építésének folytatása, illetve megkezdése.

A VII. ötéves terv időszakára vonatkozó javaslataink az alapelvekről, a szolgáltatások gyarapításáról, színvonaluknak javításáról szólnak. Ilyen alapelv például, hogy a szakszervezeti könyvtár továbbra is a munkahelyi közművelődés alapintézménye, s ezért anyagi és személyi feltételeinek folyamatos erősítése szükséges, továbbá, hogy ezután is szorgalmazni fogjuk a szakszervezeti és a műszaki könyvtárak szorosabb együttműködését, segítjük valódi integrációjukat. (1986 és 1990 között nyolc ilyen könyvtárral kívánunk foglalkozni.) Egyik nagy építőipari vállalatunkkal – kérésére – 1985-ben megállapodtunk, hogy átveszi az önálló szakszervezeti könyvtár fenntartását, a folyamatos állománygyarapítás és minden egyéb anyagi kötelezettség vállalásával. Egy másik nagy vállalattal 1986-ban fogunk ilyen szerződést kötni.

Tervezzük még, hogy két éven belül gyorsmásolót vásárolunk, öt-hat év múlva legalább a letéti állomány nyilvántartását számítógéppel oldjuk meg. Szorosabb kapcsolatot teremtünk a lakóhelyi

könyvtárakkal, arra törekedvén, hogy ez utóbbiak megkapják a helyi tanácstól a megfelelő anyagi támogatást. Ez Záhonyban már megtörtént: a közös fenntartásról megegyeztek. Az egyik hasonló nyíregyházi könyvtár pedig nagyobb összegű támogatást kapott a városi tanácstól könyvbeszerzésre.

Az egységes munkahelyi könyvtárhálózat létrehozása érdekében még sok a tennivaló. Jó lenne, ha a munkahelyek lehetőségeitől, igényeitől függően a következő években a jelenleginél sokkal több lenne meggyénkben a kettős funkciójú munkahelyi könyvtár. Akár szakszervezeti, akár vállalati, akár közös fenntartásban.

Törődni akarunk ezenfelül a gyógyintézetekben általunk már eddig is működtetett könyvtárak fejlesztésével is, illetve újabbakat hozunk majd létre. Ezek főként a betegeket látják el olvasnivalóval.

Végezetül: a szakmunkás-képző intézetek kollégiumainak könyvtári ellátását is segítjük. Az eddigi három kollégiumon kívül másoknak is adunk majd könyveket.

LENGYEL LÁSZLÓNÉ
az Élelmezési Dolgozók
Szakszervezete
Központi Könyvtárának
igazgatója

Az elmúlt év egyaránt tartogatott számunkra sikereket és kudarokat. Legnagyobb örömmünk, hogy elkészült a korszerűen felszerelt, 450 négyzetméter alapterületű, szép új központi könyvtár, amely hosszú időre megoldja a budapesti élelmezésiipari dolgozók könyvtári ellátását. Befejezéséhez közelednek továbbá azok a nagyvállalati beruházások,

amelyek nyomán a hosszú ideig méltatlan körülmények között működő két önálló könyvtár elhelyezése is megnyugtatóan rendeződik. Az év folyamán ezenkívül még négy könyvtárunk került jobb körülmények közé, így ma már letéti könyvtáraink egyharmada önálló, szabadpolcos helyiségben várja az olvasókat.

A fővárosban – érthető okokból – sorvad az élelmezésiipar dolgozói bázisa, ezzel összefüggésben állandóan változnak a könyvtárhálózat szervezeti keretei. Mindezeket tudatosan ellensúlyozva, jól kiépített letéti ellátó rendszerrel tudunk a dolgozók munkahelyi művelődési lehetőségeihez hozzájárulni; az élelmezésiipari dolgozók 83 százaléka a munkahelyén juthat hozzá a könyvtári szolgáltatásokhoz! A könyvtári munka anyagi feltételei nálunk rosszabbodtak, egy-egy részterületen tudunk csak előbbrelépni. Ez ideig elértük, hogy a könyvbeszerzésre szolgáló üzemi hozzájárulás dolgozónkénti összege folyamatosan emelkedjék, összhangban legyen a könyvárak emelkedési ütemével. Sikertült érvényt szerezni a tiszteletdíj-rendeletnek: letéti könyvtárosaink – két kisüzemi könyvtáros kivételével – tiszteletdíjban részesülnek.

Gondjainkról néhány szóban: az önálló könyvtárak gazdái, a szakszervezetek évek óta úgyszólván változatlan összeget fordítanak könyvtáraikra, miközben a könyvek, folyóiratok, előadói tiszteletdíjak, könyvtári felszerelések ára meredeken emelkedik. Ugyancsak az önálló könyvtárakban mindmáig megoldatlan a egyes lévők és a tartosan beteg könyvtárosok szakemberrel történő helyettesítése, s egyszemélyes könyvtárak esetén ez veszé-

lyezteti, illetve lehetetlenné teszi a megfelelő színvonalú könyvtári szolgáltatásokat. Nagy kudarcként éltük meg, hogy a sok munkával létrehozott, szakszerű, integrált önálló könyvtárunkat kétévi eredményes működés után a Budapesti Húsipari Vállalat átszervezése miatt felszámolták. Az értékes, 15 ezer dokumentumot magába foglaló gyűjteményt nem tudtuk megmenteni, ebek harmincadjára jutott!

Keressük helyünket a körülöttünk gyorsan változó társadalomban. Az ipar szerkezetének átalakulása, a szakszervezeti tevékenység eltolódása a közvetlen érdekvédelem irányába, az ágazati szervezkedés előtérbe kerülése, a vállalati önállóság felerősödése mind olyan tényezők, amelyeknek tanulságait még nem vonták le a szakszervezeti irányítók. A késlekedés hátrányos következményei egyre inkább hatnak. Ebben a zavaros helyzetben, amikor megkérdőjelezhető a szakszervezeti könyvtárak jövője, a könyvtári ellátás korszerűsítéséről készülő SZOT-dokumentum legfőbb erénye, hogy határozottan állást foglal a munkahelyi könyvtári ellátás szükségessége mellett.

Fennmaradásunk érdekében a könyvtárügy számos sarkalatos kérdése közül legfontosabbnak azt tekintem, hogy a kor követelményeinek megfelelően szolgáljuk a munkaművelődést. Ehhez könyvtári szolgáltatásaink színvonalának és körének gyors ütemű kiteljesítésére van szükség. A színvonallemelés leginkább megteremthető biztosítéka a munkahelyi kiskönyvtárak egyesítése. Sürgősen túl kell jutnunk az integrálás tervezetésekének időszakán, a tetteken a sor, de főgődzőnek szülessen meg végre

a könyvtári irányítás és az Ipari Minisztérium közös, elvi állásfoglalása!

Szolgáltatásainkat a megvaltozott igényekhez, szabadidőszokásokhoz igazítjuk. A jövőben megkülönböztetett gondot kívánunk fordítani a gazdálkodás, a termelés, a mozgalmi élet információs szükségleteinek kielégítésére, s főként a szakirodalmi információs szolgáltatások bővítésére. Új szolgáltatásként olvasótermet nyitunk, hírlapolvasót működtetünk, megkezdjük a hangzóanyagok másolását, megnyitjuk hangtárunkat. Folyamatban van a nyelvtanfolyam szervezése, a klubélet kialakítása. Szakmunkástanuló-, brigád- és nyugdíjasklub indítását tervezzük, s arra törekszünk, hogy a munkásszállókon lakók idővel rendszeres könyvtárlátogatókká váljanak. A klub programjában az irodalmi és ismeretterjesztő előadások mellett könyvtárhasználati bemutatók, rendhagyó irodalomórak, számítógépes játékok, szórakoztató videovetítések szerepelnek.

PELLE SÁNDOR
a gyöngyösi
Vachott Sándor Városi Könyvtár
igazgatója

Több mint nyolc éve vagyok igazgatója a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtárnak. Ebből a nyolc évből hét az új könyvtár tervezésével és megvalósításával telt el. Nagyon akartuk és vártuk létrejöttét, s az általa remélt minőségi változást. Új intézményünk átadása 1984 novemberében volt. Így hát az 1985-ös évről igazán kellemes számvetést készítenem.

Az új könyvtár a város központjában, a volt ferences rendházban kapott végleges otthont. A történelmi hangulatot árasztó barokk épület változatlanul megmaradt, s munkatársaimmal hihetetlenül gyorsan sikerült alkalmassá tennünk a könyvtári feladatok ellátására. A könyvtár jelenlegi alapterülete 2110 négyzetméter, s ez várhatóan még bővülni fog, ha az épületben jelenleg még működő étterem új helyének kialakítására sor kerül.

A könyvtárhoz tartozó kolostori udvar közművelődési célokra történő kialakítása is megkezdődött: itt szeretnénk az elkövetkező évek zenei és képzőművészeti rendezvényeinek méltó helyet biztosítani. Az épületben található a Bajza József Tudományos Könyvtár is, amelyben a gyöngyösi ferencesek felbecsülhetetlenül gazdag anyagát őrzik. Az Országos Széchényi Könyvtárral történt megállapodásunk értelmében ennek a gyűjteménynek is mi leszünk a kezelői.

Az új könyvtári épület végre megoldotta raktározási gondjainkat; sikerült felszámolni a tápraktárakat. Gyermekkönyvtárunk „alberletét” is megszüntettük: az épület földszintjén megfelelő alapterület áll rendelkezésünkre, így átköltöztethettük az úttörőházból. Az épület tagoltsága miatt a megnyitás előtt kissé aggódtunk. Ma már tudjuk, ez feles-

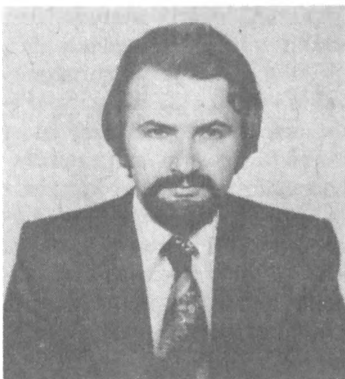
leges aggodalom volt: olvasóink elfogadták a kolostori épületet. Nagy örömeinkre szolgált, hogy nyár végére elkészült a zenei részlegünk. A jövőben ennek szolgáltatásaival kívánjuk megismertetni a könyvtárunkat használók sokaságát.

Ha már a szolgáltatásnál tartunk, itt említem meg, hogy a Soros-alapítvány jóvoltából xerox-másolót kaptunk. Ennek üzembe helyezése megtörtént, és az igényeknek megfelelően fogjuk hasznosítani. Valószínű, hogy 1986-ban kiépíthetjük a már meglévő, de le nem szállított videorendszerünket is. Minőségileg új helyzetet jelent majd, hogy 1986. január 1-től önállóan gazdálkodunk. Munkatársaink száma négygyel gyarapodott; közülük kettő könyvtáros. Olvasói létszámunk a várakozásnak megfelelően alakult, az elmúlt évekhez képest több mint ezer olvasóval gyarapodtunk, és a beiratkozott olvasók létszáma az év végére meghaladja a háromezretet.

Intézményünk, mint módszertani központ, 23 községi könyvtár szakmai felügyeletét látja el. Iskolaellátó központunk pedig – már negyedik éve – a város nyolc általános iskolája számára végzi a szakszerű állományépitést.

Jó munkakapcsolataink vannak a város intézményeivel. Sokat teszünk a városunkban meghonosodott munkásművelődési vetélkedők évenkénti sikeres lebonyolításáért. A vizuális és esztétikai nevelés területén pedig a könyvtárunkban működő „mini-galéria” rendszeres és tervszerű programjaival kívánjuk bővíteni a már adott és gazdagnak mondható városi választékokat.

Mindent összevetve, elmondhatom az 1985-ös évről,

hogy elégedett vagyok. Megnyugtat az intézményünknel tapasztalt fejlődés és az előttünk megmutakozó távlat. Városunk közművelődésének meghatározójává vált a könyvtár. Ennél pedig manapság egy könyvtárigazgató nem kívánhat sokkal többet.

SZABÓNÉ RICHLICH ILONA
az FSZEK
hálózati és felügyeleti
osztályának vezetője

Soha rosszabb évet a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának, mint az 1985-ös volt – mondom gyorsan, és nyomban sorjáznak is fejében az év eredményei.

Jól kezdődött: január első napjaiban a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága foglalkozott a könyvtár munkájával (lásd *Kiss Jenő* cikkét lapunk 1985/9. számában). Határozata jelentős hálózatfejlesztést irányzott elő a következő öt-éves terv időszakára.

Az év folyamán több könyvtárunk készült el. Pestlőrincen 1000 négyzetméteres alapterületű főkönyvtárat avattunk, és három, eddig ellátatlan lakótelep is könyvtárat kapott: Ká-

posztásmegyeren és Csepelen kettős funkciójú (iskolai és közművelődési), a Havanna lakótelepen pedig barátságos gyermekkönyvtár nyílt. Megnyitás előtt áll a régi gyűjtőgyertyagyár épületéből átalakított pesterzsébeti főkönyvtár. Több felújított könyvtárunk vette fel ismét a munkát. Az új és jobb könyvtárak újabb olvasókat vonzanak, nem véletlen tehát, hogy olvasóink száma ismét emelkedett; ez a biztató és a legutóbbi néhány évre jellemző tendencia remélhetőleg nem törik meg 1986-ban, és talán utána sem.

Noha a dokumentumok ára az elmúlt évben is emelkedett, könyvtáraink általában meg tudták vásárolni a szükséges könyveket, folyóiratokat és hanglemezeket. Talán helyesebb lett volna, ha a hagyományos dokumentumtípusok rovására több pénzt költenek hangos könyvekre, videokazettákra, nyelvi lemezekre. Minden valószínűség szerint már a közeljövőben át kell helyeznünk a hangsúlyokat állománygyarapításunkban: növelni kell a hangos-képes dokumentumok arányát, különösen a C és a D típusú egységeink állománygyarapításában előnyben kell részesíteni a használati értéket a gyűjteményi értékkel szemben.

Szolgáltatásainkat is sikerült némiképp bővíteni. A pestlőrinci főkönyvtár a kőbányai gyűjtemény letétjéből megkezdte a grafikák kölcsönzését, áprilisban a közművelődési alap támogatásából újabb könyvtárunk kapott videomagnetőfont, és az év vége felé a régóta várt reprográfiai szolgáltatás is megindult három könyvtárunkban a Soros-alapítvány jóvoltából. Mind-ebből természetesen több kellene; remélhetőleg az előttünk

álló években sem apadnak el ezek a források.

Újító kedvünk nem lanyhult. Egyik angyalföldi fiókönyvtárunkban, valamint a Gutenberg téri és a József Attila telepi főkönyvtárban azzal kísérletezünk, hogy az állományt az olvasói érdeklődéshez jobban igazodó, a megszokottól eltérő elrendezésben „tálaljuk”. Az eddigi tapasztalatok erősíteni látszanak meggyőződésünket, miszerint módszerünk ésszerűbb állománygyarapítást és hatékonyabb olvasószolgálatot tesz lehetővé. Előbb-utóbb szeretnénk a *Könyvtáros* olvasóinak is beszámolni a kísérlet eredményeiről.

Soha rosszabb évet, mint az 1985-ös volt? Csakhogy: a képzeletbeli mérleg eredményekkel púpozott serpenyőjét bizony-bizony egyensúlyban tartja a másik, a hiányosságokkal, a lemaradásokkal lehúzott serpenyő.

1985-ben felavattuk ugyan a pestlőrinci főkönyvtárat, de a tervek sajnos tíz évvel ezelőttiek. S ha ma is szépnek, nagy-nak, korszerűnek látjuk, és mint ilyennek örülünk neki, az részben a késői gyerek iránti szülői majomszeretéből fakad, amellyel a meg nem született másik öt-hat főkönyvtár helyett is elárasztjuk. Három új lakótelepen új könyvtár nyílt, de a könyvtári térképen a lakótelepek helyén nem csupán fehér foltok, sokkal inkább havas rónák bántják a szemet. És az erzsébeti főkönyvtár ügye is az elhúzódoó beruházások szomorú sorát gyarapítja.

Még – egyelőre még – ki tudtuk fizetni a beszerzett könyvek és folyóiratok számláit, de egy változatlan, nem az emelkedő árakhoz igazított költségvetési keretből. A szükséges dokumentumok körének

fogalmát ezért kényszerűen szűkíteniünk kellett. Meddig?

Valóban újabb videomagnóval bővült az FSZEK gépparkja: ami azt jelenti, hogy most már a főváros csaknem száz tanácsi közművelődési könyvtára közül kettőben van ilyen berendezés. Kár, hogy a régebbi időkben tönkrement. Kiszélesítés helyett tehát inkább kiszélesítetlenségről beszélhetünk.

Mindent egybevetve és szerénységhez szokott könyvtári

derülátásunk alapján soha rosszabb évet nem kívánunk magunknak és olvasóinknak, mint az 1985-ös volt. De jobb 1986-ost, még inkább jobb VII. ötéves tervidőszakot kívánunk nekik és magunknak.

Tudjuk azonban, hogy mi sem remélhetünk a következő évektől hatalmas fellendülést, frontális áttörést. Ám mivel az elmúlt évek fejlesztési elképzelései a gyakorlatban beváltak, reménykedhetünk abban, hogy mérsékelt fejlesztéssel, a meglévő adottságok célszerűbb kihasználásával közelebb kerülünk célunkhoz: a használói igényekhez még szorosabban igazodó könyvtári szolgálat megteremtéséhez.

**UDVARINÉ
TRENCSÉNI MÁRIA**
a BHG
Híradástechnikai Vállalat
szakaszvezetői könyvtárának
vezetője

Könyvtárunk – megítélésünk szerint – színvonalas könyvtári ellátást: kölcsönzést és tájékoztatást nyújt a dolgozóknak. Önálló művelődési intézmény hiányában a szakszervezeti könyvtár központi helyet foglal el a vállalati munkásművelődésben.

A könyvtári propagandaeszközöket – könyvajánlások, előadások, kiállítások – felhasználva segítjük az iskolát végző dolgozókat és az önképzést válsztókat.

A könyvtár évről évre emelkedő olvasói létszáma jelzi, hogy a megnövekedett szabad időt a dolgozók igénybe veszik művelődésre is. A könyvtárba járó szocialista brigádtagok száma állandóan nő. A vállalaton belüli képzésben-továbbképzésben is tevékenyen vesz részt a könyvtár: gondoskodik megfelelő irodalomról és évente 6–7 irodalmi előadást szervez.

Munkatervünk összeállításánál mindig megkíséreljük a feladatokat ütemezni. A mai gazdasági helyzet ezt általában hátráltatja, de alkalmanként segítheti is: a kényszerű körülmények hatására új megoldásokat kellett keresnünk. Ezért megpályáztuk a vasas szakszervezet kulturális céltámogatását.

Az 1985-ös munkaterv készítésekor még nem volt biztos, hogy megkapjuk a körülbelül 170 ezer forintos, technikai fejlesztésre szánt összeget. Amikor végül megkaptuk, hirtelenjében nem tudtuk, mihez fogjunk, mi mindenre lesz ele-

gendő. Hova telepítsük a beszerzendő gépeket, kik fogják használni, miben segíti, miben változtatja egy vállalati-szakszervezeti könyvtár életét a magas színvonalú audiovizuális kultúra? Ezeknek a kérdéseknek megválaszolása napi munkánk része. A klasszikus könyvkölcsönző szolgáltatást kiegészíti az állandóan friss információk közlésére alkalmas „adatközpont”.

Évek óta rendszeresen szervezünk irodalmi délutánokat a szocialista brigádoknak és érdeklődő olvasóinknak, egy-egy téma köré szervezve az előadásokat, például: *Élő világirodalom*, *Testvérműzsák*, *Sci-fi szorozat*, *Magyarország népi hagyományai* címekkel. De nem hiányzik a könyvtárból a képzőművészet bemutatása sem, kis stúdió-kiállítások keretében.

A könyvtár gyakori látogatói a már nem aktívan dolgozó, de annál aktívabban olvasó, érdeklődő nyugdíjasok is. Külön figyelemmel kísérjük a legif-

jabbakat, a vállalat szakmunkástanulóit: a tanulmányi év elején meghívjuk őket könyvtárbeutazásra. Mivel többségük bejáró, csak helyben használhatja a könyvtár szolgáltatásait. Rendszeresen segítjük a párt, a szakszervezet és a KISZ által meghirdetett akciókat, vetélkedőket, olvasópályázatokat is, és a könyvhét megünneplésére minden évben előadóművész részvételével kerül sor.

Évente összeállítjuk annotált ajánló bibliográfiánkat az újon-

nan beszerzett könyvekről. A vállalati nyomda készíti a könyvtár egyéb propagandanyagait: például emléklapokat, könyvjelzőket, bibliográfiákat. Könyvismertetéseket adunk a havonta megjelenő szakszervezeti *Kulturális kalauz* számára és a vállalati újságba. A rendezvényekről rendszeresen tájékoztatjuk a dolgozókat; a meghívókat és felhívásokat jóval az események előtt eljuttatjuk az érdeklődőkhöz.

1986-ban szeretnénk továbbfejleszteni könyvtárunkat. Ez a könyvtár kifestését, bútorzatának kiegészítését, új olvasói övezetek kialakítását, a meglévő állomány többszempontú feltárását, szolgáltatásaink szélesítését jelentené.

Mivel a technikai fejlesztés még nem fejeződött be, szeretnénk a kölcsönzési adatokat és a szakirodalmi állományt számítógépes feldolgozásra előkészíteni. Reméljük, kívánságaink nem maradnak tervek, hanem valóra is válnak a következő évben.

Kitüntetések

A művelődési miniszter eredményes munkájuk elismeréseként, nyugállományba vonulásuk alkalmából *Bornemissza Lászlónénak*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fősztályvezető-helyettesének, *Erdődy Ferencnének*, az FSZEK XX. kerületi könyvtára vezetőjének és *Husztai Jánosnénak*, az FSZEK V. kerületi főkönyvtára könyvtárosának A SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT; *Augusztinyi Bélának*, az Edelényi Nagyközségi Könyvtár könyvtárosának, *Gisitz Ferencnének*, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi

Könyvtára reprográfusának és *Szabó István-nénak*, az Országos Széchényi Könyvtár könyvkötőműhelye vezetőjének a KIVÁLÓ MUNKÁÉRT;

a fegyveres erők napja alkalmából, eredményes munkájuk elismeréseként *Dobos Jánosnénak*, *Fodor Lászlónénak*, *dr. Kiss Gézánnának* és *Medgyesi Lászlónénak*, a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnöksége könyvtárosainak A SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT kitüntetés adományozta.

A Könyvtáros mint műhely

A *Könyvtáros* 1951 júniusában a könyvterjesztők irodalom- és könyvpropaganda folyóirataként indult. Ennek megfelelően akkori neve *Könyvbarát* volt. Hamarosan helyet kaptak azonban a lapban könyvtári írások is, sőt 1952-ben már a „Könyvtárosok és könyvterjesztők havi tájékoztatója” megjelölés olvasható a folyóirat impresszumában. 1952. november 28–29-én rendezték meg az I. országos könyvtáros konferenciát: ennek határozata a lapot *A könyvtáros* címmel a könyvtárosok folyóiratává tette, s támogatására szerkesztőbizottság létrehozását rendelte el. A címváltozás 1953 januárjában következett be, de – nyilvánvalóan a konferencia hatására – már az 1952. évi utolsó szám kolofonjába bekerült „A Népművelési Minisztérium lapja” szöveg is, szemben az előző hónapokkal, amelyekben a Népművelési Minisztérium a folyóiratnak még csupán kiadójaként szerepelt. Az új megjelölés új törekvést is kifejezett: azt a határozott szándékot, hogy a közművelődést – és benne a könyvtárügyet is – irányító minisztérium a Lapkiadó Vállalat által – tehát egy nem kifejezetten kulturális arcélú, hanem sokkal általánosabb profilú és kiadói szervezetű periodikum-kiadó vállalat által – megjelentetett szakfolyóiratot közvetlen irányítása alá vonja, ha úgy tetszik: szorosabbra húzza vezetési gyeplőinek szarát. A minisztérium neve az elmúlt évtizedekben háromszor is változott, de a tulajdonos „jogát”, irányító szerepét kifejező megjelölés az elmúlt 33 év alatt sem tűnt el a Könyvtáros impresszumából. A folyóirat kiadója viszont ma is a Lapkiadó Vállalat, amelynek neve és jellege nem változott, csupán tevékenységi köre tágult ki fennállásának csaknem három és fél

évtizede alatt: több mint 400 napi- és hetilap, valamint folyóirat kiadójaként figyelmének, érdeklődésének most még csekélyebb hányada jut egy kezdettől fogva veszteséges szakmai folyóiraatra, a Könyvtárosra, mint a lap megalapítása idején.

Az, hogy valamely periodikum egy főhatóság saját orgánusaként jelenik meg, óhatatlanul a feltétlen, erős függőség képzetét kelti a külső szemlélőben: hivatalosság (keményebben: bürokratizmus), a felsőbbrendű kinyilatkoztatás hajlama, merevség az egyik oldalon, a másikon pedig az alávetettség, a feltétlen lojalitás és valamiféle „aulikus” státus, mindezek következtében pedig szürkeség, érdektelenség, közlöny jelleg, unalom a lapban. Ezek azok a veszélyek, amelyek egy túlságosan kötött irányítású és függőségű folyóiraatra leselkednek.

Az a tény, hogy a Könyvtáros végül is nem lett „udvari” folyóirattá, sugalmazott közlemények gyűjtőhelyévé, egyaránt dicséri az elmúlt három évtized minisztériumi vezetőinek emberi-szakmai tisztességét, vezetői stílusát és a lap szerkesztőinek szakmailag autonóm gondolkodásmódját. Mindez azonban csak az 1957 utáni tisztességes nagypolitika talaján vált lehetségessé, sőt a politikai munkamódszerek egyenes következménye volt; ettől az időtől kezdve az ország kulturális vezető szervei is szakítottak a voluntarizmusból fakadó utasítgatásos irányítási módszerekkel, és mindinkább arra törekedtek, hogy a kulturális intézmények, köztük a folyóirat-szerkesztőségek is fokozatosan az általuk szolgált terület mozgalmi és alkotó tudományos műhelyeivé váljanak. A direkt irányítási módszereket, az esetenkénti „operatív” beavatkozásokat lassanként elvetve alakult ki az a vezetési gyakorlat, amely egyaránt épít a párt- és az állami dokumentumokban lefektetett művelődéspolitikai, valamint az ezek alapján közösen kimun-

Előadásként elhangzott a szocialista országok könyvtárolapjainak főszerkesztői értekezletén, Gárdonyban 1985. október 22-én

kált könyvtárpolitikai alapelvekre, szakmai irányelvekre, rövid és hosszú lejáratú fejlesztési tervekre, másrészt a műhelyek – a szerkesztőségek – vezetőinek és munkatársainak felelősségére, politikai érettségére, ítélőképességére, szakmai hozzáértésére, mozgékonyására és kommunikációs készségére, melynek az információk közvetítése terén le- és felfelé egyaránt érvényesülnie kell. (A folyóiratok irányításában fontos szerepet játszanak a szerkesztőbizottságok is, amelyek – ha vannak – hidat alkothatnak a lapok szakmai főhatósága és a szerkesztőség között. Meg kell azonban jegyezni, hogy Magyarországon a szerkesztőbizottságoknak általában kisebb a jelentőségük, mint más szocialista államokban, s a kulturális kormányzat az irányításban jobban épít a műhelyek vezetőinek, a folyóirat-szerkesztőknek egyéni felelősségére.) Arra, hogy a mai irányítási forma és a szerkesztőségek műhelyszerepe fokozatosan alakult ki Magyarországon, egyetlen példát hozok fel: Bár a szerkesztőség sohasem volt „rövid pórásra fogva”, jó néhány évvel ezelőtt még előfordult, hogy a minisztériumi szakosztály beleszólt terjedelmi kérdésekbe is, és például cikkek rövidítését, 2–3 oldal kihúzását kívánta a szerkesztőségtől. Ma ez elképzelhetetlen, s a nagyvonalú, messzebbre tekintő könyvtárpolitikai gyakorlat szinte kizárja az ilyen „direkt” beavatkozásokat.

A műhelymunka emberi feltételei között nélkülözhetetlen az, hogy a belső „mag”, tehát a szerkesztőségek mint együttesek olyan vezetőkből, illetve munkatársakból álljanak, akik a szakma, a könyvtárostársadalom vezető gárdájához tartoznak, felkészültségük, tárgyalókészségük, empátiás képességeik, szerkesztői formáló érzékük átlagon felüli. Ha ilyen szempontból is mérlegre tesszük a Könyvtáros szerkesztőségét mint műhelyt, megállapíthatjuk, hogy a szerkesztőség vezetői ezeknek a feltételeknek jobbra megfeleltek, a beosztott munkatársak kiválasztásában azonban az elmúlt évtizedekben – az ellentétes vállalati bérpolitikai érdekek következtében – gyakran érvényesültek kedvezőtlen, esetenként kontra-szelektív jelenségek, tényezők. A műhely külső köre sokkal szerencsésebb összetételű: a Könyvtárosnak évente 200–220 szerzője van, közülük a szerkesztőségnek minden évben sikerül néhányat kinevelnie nemcsak rendszeres külső munkatárssá, hanem a könyvtári szakirói tevékenység és kutatómunka művelőjévé is. Sőt a folyóirat a magyar publicisztika, művészet és irodalom számos kiválóságának

szárnypróbálgatásait is segítette az elmúlt három és fél évtizedben, sokuknak jelent meg első írása a lap hasábjain.

Külön fel kell hívni a figyelmet a Könyvtáros műhelyének egy különleges, érintkező külső körére: A magyar könyvtári szaksajtó igen értékes részét, sajátos színfoltját képezik az úgynevezett *könyvtári híradók*. Ezek, a megyék többségében megtalálható, évente kétfélegyszer megjelenő helyi könyvtárügyi szakfolyóiratok nemcsak a megyében levő könyvtárhálózatok irányításában és módszertani gondozásában játszanak értékes szerepet, hanem a kisebb intézményekben dolgozó sok könyvtáros számára a publikációs készség elsajátításának fontos iskolái is. A Könyvtáros a hatvanas évektől kezdve felkarolta a helyi híradókat, és rendszeres szemlézéssel, írásaik átvételével, illetve problémáik országos fórumok elé hozásával, a híradókban feltűnt kezdő szerzők foglalkoztatásával gondoskodott megismertetésükről, s bizonyos időszakonként megszervezte a híradók szerkesztőinek tanácskozását is. Legutóbb 1983-ban került sor ilyen országos tanácskozásra, a következőt – éppen a mostani összejöveteletünknek otthont adó megyében – a közeljövőre tervezzük.

E bevezetés után röviden felsorolunk néhányat azokról a területekről és azokról a publi-

kációtípusokból, amelyekről úgy érezzük, hogy a Könyvtáros műhely szerepét a legjobban bizonyíthatják. Megjegyezzük: A műhely funkció vállalását és betöltését bizonyító tevékenység részben külön rovatokban, részben önálló írások formájában ölt testet, részben pedig valóságos cselekvések, akciók kezdeményezése vagy irányítása formájában fejeződik ki. A Könyvtáros 1957. évi első, júniusi számában (1956 novemberétől 1957 májusáig ugyanis az ismert okokból szünetelt a folyóirat megjelenése) látott napvilágot például az a cikk, amely a szabadpolc bevezetésének gondolatát felvetette, és amelynek megvitatása után már 1958 januárjában megnyílt az ország első szabadpolcos könyvtára, mégpedig egy nagy közművelődési könyvtárban, a Békéscsabai Megyei Könyvtárban. A szabadpolc térhódítása minden bizonnyal e vita nélkül is bekövetkezett volna, de két-három évvel később. Ugyanilyen kezdeményező szerepet vállalt a folyóirat később a színesebb olvasószolgálati formák alkalmazásában és a korszerű ismerethordozók bevezetésében, illetve elterjesztésében, például a zenei részlegek létesítésében és az audiovizuális dokumentumokkal végzendő könyvtárosi tevékenység elsajátíttatásában.

A szabadpolc elterjedése és a modern könyvtári enteriőröket magukban foglaló új épületek létesítése között szoros összefüggés mutatható ki. A folyóirat élére állt a hatvanas évek közepén kibontakozó könyvtárépítési mozgalmaknak, sőt ilyeneket maga kezdeményezett: A hetvenes évtized első felében kibontakozott három nagy, országos emlékkönyvtár-építő akciót is a lap kezdeményezte, és a Művelődésügyi Minisztérium, valamint más, központi szervek hathatós erkölcsi és anyagi támogatásával teljes sikerre vitte. Az 1970. évi felszabadulási évforduló tiszteletére meghirdetett *Száz falu – száz könyvtár* akció keretében 100, az 1973. évi Petőfi-centenárium alkalmából lebonyolított *Petőfi-emlékkönyvtár* akció során 60 és az 1975. évi felszabadulási évforduló jegyében megvalósult *Felszabadulási emlékkönyvtár* (Harminc év – harminc könyvtár) akció révén ugyancsak körülbelül 60 könyvtár épült, illetve bővítéssel, korszerűsítéssel jutott megfelelőbb működési körülményekhez, mégpedig elsősorban a kisebb településeken, továbbá a városi külső területeken és a lakótelepeken. 1976-ban a Könyvtáros kezdeményezte és éveken keresztül támogatta a Békés megyei helyi könyvtárépítési mozgalmat is, amelynek eredményeként ma ebben a

megyében található az ország legszebb falusi könyvtárai.

A hatvanas-hetvenes években részt vett a folyóirat a különféle könyvpropaganda-, illetve könyvtártámogató mozgalmak irányításában, módszereik kimunkálásában, például az úgynevezett *Könyvbarát-mozgalomban*, majd a Hazafias Népfront *Olvasó népért* nevű, több évtizedre szóló programjának megvalósításában is.

Az elmúlt tíz év legsikeresebb műhelytevékenysége olyan kérdéskörökre irányul, mint a *könyvtár és a társadalom* bonyolult kapcsolatainak felderítése, a társadalom véleményirányító tagjaiban élő könyvtárkép és a könyvtárral szemben támasztott magas színvonalú igények kipuhatólása. Ezt a célt szolgálta a *Beszélgetések a könyvtárról* c. rovatban megjelent csaknem 60, tudósokkal, miniszterekkel stb. készített interjú, a *Vallomások a könyvtárról* című rovatban megjelent körülbelül 90 közlemény – neves politikusok, közéleti emberek, költők, művészek, publicisták, sportolók írásai könyvtári emlékeikről, mai könyvtári olvasói tapasztalataikról, közérzetükről –, a *Megkérdeztük a fenntartókat* c. rovat interjúi (vállalati igazgatók, tanácselnökök, szakszervezeti vezetők, egyetemi és főiskolai rektorok, iskolaigazgatók nyilatkozatai a hatáskörükbe tartozó könyvtárak szerepéről, a közösséget szolgáló tevékenységről).

A Könyvtáros a történetiség műhelye is: 1955 óta rendszeresen közöl életrajzokat, pályaképeket – nagyobb részben Magyarországról, kisebb részben a külföldről – jeles könyvtárosairól és bibliográfusairól. *A könyvtárak történetéből* c. rovata érdekességeket, történeti mozaikokat ad közre a külföldi és a magyar könyvtárak, könyvtárügy múltjából, mégpedig ismeretterjesztő-továbbképzési céllal. A közelmúlt, illetve a jelen szakmai megismerését, tehát a történeti felmúlt tudásainak közvetítését és a jövő fejlődését egyaránt szolgálják az olyan rovatok, mint az 1976 óta létező *Sorsok és pályák* (interjúk jeles könyvtárosokkal, akiknek pályafutása hivatalosan már lezárult), valamint az 1978-ban indított, azóta évente megjelentetett éves könyvtárügyi kronológia (a most nyomdába került 1970–1976-os eseménynaptárral együtt a magyar könyvtártörténeti kutatók rendelkezésére fog állni az 1945-től napjainkig terjedő korszak teljes kronológiája). Továbbképzési, helytörténeti hagyományápoló és könyvtárszakmai célokat egyaránt meg kíván valósítani a folyóirat az 1983-

ban nyitott *Tájak, emlékek, könyvtárak* című rovatral, amely irodalom- és művészettörténeti emlékhelyeket mutat be mai könyvtári kultúrájukkal – netán kulturálatlanságukkal – együtt.

A korszerű könyvtári közgondolkodás ki-munkálásában hathatósan közreműködött a folyóirat az elmúlt időszak nagy vitái révén is (ilyenek például az ötvenes évek végétől a hetvenes évek közepéig: vita a szabadpolcról; az önálló falusi könyvtárakról; a nagy közművelődési könyvtárak jellegéről, feladatairól; a bibliográfiai műhelyekről; 1975 utáni témák: vita az utánpótlásról – a *Fruskák az olvasószolgálatban* címmel indított vita –; az együttműködésről, a szakszervezeti könyvtárak fejlődéséről, a módszertani munkáról szóló viták stb.). A könyvtárosok érdekvédelmét a lapon kívüli tanácsadás-levelezés és a folyóirat *Kérdezz-felelek* rovata egyaránt szolgálja. A *Kérdezz-felelek* rovat jogi tanácsai 1977 óta a folyóiratnak csaknem minden számában olvashatók, egyetlen számban némelykor több is.

A továbbképzés szolgálatában állnak *A Könyvtáros kislexikona* c. rovat fogalommagyarázó közleményei, az esztétikai-művészeti nevelésében pedig az 1977 óta minden szám-

ban megtalálható, *A Könyvtáros galériája* nevű rovat grafikus-képzőművész portréi, amelyek a képzőművészeti lexikonok hiányzó friss adatait is pótolják. Az általános lexikonok hiányainak pótlását, új adatokkal történő kiegészítését szolgálják a *Pótlások a lexikonokhoz* címmel minden év elején közölt információk, amelyeket a tájékoztató szolgálatok munkatársai a megfelelő lexikonokba jegyezhetnek, vagy külön füzetekben tarthatnak nyilván (az 1981-ig megjelent kiegészítéseket a Szolnoki Megyei Könyvtár külön kiadványban összesítette).

Végül meg kell emlékezni a Könyvtáros *Helytelenül – helyesen* című nyelvművelő rovatáról. Ebben könyvtári szempontból foglalkozik azokkal a hibás nyelvi jelenségekkel, amelyek az általános nyelvi kultúra fejlődésének útjában állnak. A nyelvtromlás, a stilisztikus pongyolaság elleni küzdelem – azt hisszük – nemcsak a magyar szakfolyóirat sajátossága, hanem általános emberi kötelesség is, mivel a pontatlan fogalmazás mögött gyakran húzódik meg a gondolkodás fegyelmetlensége, a kifejezésbeli homály mögött a szakmai ismeretek hiánya és homálya...

Gerő Gyula

A nemzetközi főszerkesztői értekezlet ajánlásai

A szocialista országokban megjelenő könyvtárügyi lapok főszerkesztőinek 1985. október 22–24-én Gárdonyban rendezett tanácskozása megállapítja, hogy a szocialista könyvtárügyi szaksajtó orgánumai minden országban megfelelő műhelyei lehetnek az alkotó könyvtári gondolatoknak és cselekvésnek, a korszerű könyvtárosi közgondolkodás kialakításának, továbbá segítői a könyvtárügy párt- és állami irányításának;

e műhelyek továbbfejlesztése érdekében kívánatos szélesíteni a könyvtári szaksajtó társadalmi és szakmai háttérét, mégpedig egyebek között a szerkesztőbizottságok munkájának megújításával és az egyes országok különböző

könyvtárügyi orgánumait segítő szerkesztőbizottságok közötti szorosabb kapcsolatok megteremtésével is; a szaklapok főhatóságai a kulturális csereegyezmények keretében tegyék lehetővé, hogy a szerkesztőségek legjobb munkatársai a helyszínen alaposabban tanulmányozhassák a külföldi testvérpapok belső, szerkesztőségi munkáját, a szerkesztőségek vezetői pedig készítsenek megfelelő programot, hogy a tapasztalatcserére érkezők mind a szerkesztési módszereit, mind az ország könyvtárügyi-intézményi háttérét megismerhessék; a központi orgánumokat jól segíthetik a nagyobb közigazgatási egységek központi könyvtárai által kiadott, évente 2–4 alkalommal megjelenő

helyi szakmai folyóiratok és az országos nagykönyvtárak, valamint a legfontosabb hálózatok hasonló periodikumai, az úgynevezett könyvtári híradók; mivel ezek egyrészt a helyi és a hálózati módszertani tevékenység értékes segítői, másrészt a központi folyóiratok leendő szerzőinek, a szakirói utánpótlás nevelésének fontos iskolái, kívánatos, hogy a központi lapok a helyi (szakági) híradók szemlészésével, cikkeik átvételével és a híradók szerkesztői számára 2–3 évenként rendezett tanácskozásokkal támogassák munkájukat;

a szocialista szaksajtó orgánumai továbbra is közvetítsék a többi ország szakmai tapasztalatait, mégpedig – ahol a külföldi eredmények megismertetését külön referáló folyóiratok végzik – elsősorban eredeti közlemények közreadásával, alapos tanulmányúti beszámolókkal, az egyes országok szaksajtójának hosszabb időszakokat átfogó rendszeres szemlészésével, általában: az összehasonlítást, a valódi tapasztalatcserét lehetővé tevő cikktípusokkal, külföldi szakemberekkel készített interjúkkal és a legnevesebb külföldi könyvtáros-bibliográfus egyéniségek pályájának bemutatásával;

kívánatos általánossá tenni a megjelent lapszámok megküldését egymásnak; ezenkívül – a *Der Bibliothekar* és a *Citate!* szerkesztőségének példájára – a lapterveket is küldjék meg egymásnak a szerkesztőségek.

A gárdonyi konferencia egyhangúlag úgy határozott, hogy 1986-ban a lengyelországi

Poznańban tartandó főszerkesztői tanácskozáson az ideai téma folytatásaként az egyes lapok szerkesztőségi munkáját (például a szerkesztőbizottságok és a szerkesztőség kapcsolata, a szerkesztőbizottságok, a főszerkesztő, illetve a szerkesztőségek és a kiadók, továbbá a nyomda kapcsolata stb.) vitatják meg. Minden főszerkesztő készítse el írásban az előadását, és a konferencia előtt két hónappal, orosz és német nyelven küldje el a résztvevőknek.

Ugyanott kell megtárgyalni és elfogadni a lapok 1986–1990-es időszakára vonatkozó, a könyvtárügy ötéves tervéhez kapcsolódó együttműködési munkatervét. Ez a következőképpen készüljön:

1. Az együttműködés formájáról *Wolfgang Korluss* főszerkesztő (NDK) javaslatot készít, amelyet minden résztvevő országnak megküld; a javaslatot a főszerkesztők megbeszéli főhatóságukkal, és így a poznańi értekezleten a főhatóságok véleményének ismeretében lehet a javaslatot megvitatni.

2. Az ötéves együttműködési munkatervre vonatkozó javaslatokat a főszerkesztők a konferencia előtt négy hónappal küldjék meg *dr. Stanislaw Bodoń* főszerkesztőnek (Lengyelország), aki ezek alapján *Wolfgang Korluss* főszerkesztővel együtt elkészíti az együttműködés öt évre szóló munkatervének javaslatát, amelyet a konferencia előtt két hónappal megküldenek minden szerkesztőségnek.

Könyvtári párhuzamok, avagy két, B típusú könyvtárépületről

Bizony nem gondolta volna egyikünk sem 1976-ban, amikor a Kulturális Minisztérium, valamint az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium közösen országos tervpályázatot írt ki B típusú könyvtárépületek terveire, hogy a díjazott és közreadott tervek közül egy sem fog megvalósulni. A pályázat anyagát tartalmazó füzet (*Középfokú közművelődési könyvtár. Tervkatalógus. 1977, OSZK-KMK, 75 l.*) hatástalan maradt: önálló épületként egyetlen városi könyvtárunk sem épült az utóbbi időszakban. Ha tetszett, ha nem, meg kellett elégednünk a több kompromisszummal járó, bár esetenként meglehetősen sikeres átépítésekkel, a művelődési központokhoz szorosabban (több hátrányt elviselve) vagy lazábban (kielégítőbb megoldásokat élvezve) kapcsolódó építményekkel s lakóházi földszintekkel.

Ezért van az, hogy most, folytatva a B típusú könyvtár épületmodelljének (*Könyvtáros, 1982/11. és 12., 1983/11., 1984/10. sz.*) a valósággal való szembesítését, arra kényszerülök, hogy két budapesti könyvtárat vegyek szemügyre. Bár nem lehet egyenlőségjelet tenni egy vidéki város könyvtárának és egy fővárosi kerület főkönyvtárának funkciórendszere közé, mégis, a hasonlóság és az épületek nagyságrendje talán megengedi, hogy ne várjak addig ezzel a vizsgálattal, ameddig a következő önálló városi könyvtárépület elkészül.

Nem lenne illendő az sem, hogy korábbi épületeket vizsgáljak egy jóval későbbi modell mércéjével, bármennyire is jó eséllyel állhatna a felülvizsgálat elé Marcali vagy Makó könyvtára. Kiskunhalas meg egyenesen példaként szerepelhetne, ha teltett volna annak idején gyerekrészelegre is. (Egyébként csöndes meggyőződésem, hogy máig legjobb B típusú könyvtárépületünk – a Tatabányai Megyei Könyvtár.)

Angyalföldön és Pestlőrincen

Így hát vegyük Angyalföld és Pestlőrinc főkönyvtárát. Az egyiket 1982. május 28-án, a másikat 1985. március 18-án avatták fel. Az egyik kereken ezer, a másik 960 négyzetméter alapterületű. Mindkettőnek a tervezése hosszú évekkel ezelőtt kezdődött, ráadásul könyvtárosi közreműködés nélkül, s amikor az építész megmutatta az üzemeltetőnek a terveket, a beruházás már abba az előrehaladott szakaszába érkezett, amikor érdemi módosításokról szó sem lehetett. Tehát ez esetben is olyan épületek állnak előttünk, amelyek tervei mögött régebbi könyvtárosi elképzelések rejlenek, s ezek is csak közvetve és következtlenül, az építész „önkényén” keresztül érvényesültek. Ezt méltányosságból bocsátom előre, hiszen a kifogásoknak nem a bűnbakkeresés a célja, hanem a jövőben elkészülő könyvtárak érdekének képvisellete. Ugyanezért igyekszem regisztrálni az előnyös vonásokat is.

Az angyalföldi könyvtárosok nagyon elégedetlenek a telekkel, amelyet a Dagály utcában kaptak; érthetően szívesebben kerültek volna a Hungária körút és a Váci út kereszteződéséhez, mindjárt a metróállomáshoz. Annál is inkább fájdalmas számukra, hogy könyvtárukat eldugták szem elől, mert egyelőre bőven van üres hely a vágyott körzetben. Igazukat bizonyítja, hogy csak hallatlan erőfeszítések árán sikerült három év alatt olvasóik számát az ötezerhez közelíteni, holott a metrónál a tízezres használói kör is könnyűszerrel elérhető lett volna.

Pestlőrincen a szakorvosi rendelőintézet, a meglevő és az épülő gimnázium közelségével vigasztalják magukat a könyvtárosok, ha már a könyvtár nem kerülhetett a főútvonalra, a bontakozó városközpontba, a tanácsháza, a

piac, a boltok mellé. Lehet, hogy igazuk van: hat hónap alatt, minden erőlködés nélkül magukhoz vontattak annyi olvasót, mint az anyalföldiek három év során. A messziről látható, hatalmas betűkből álló **KÖNYVTÁR** felirat az épület tetején, s az ősszel indítandó propagandakampány az olvasótábor további bővülését ígéri.

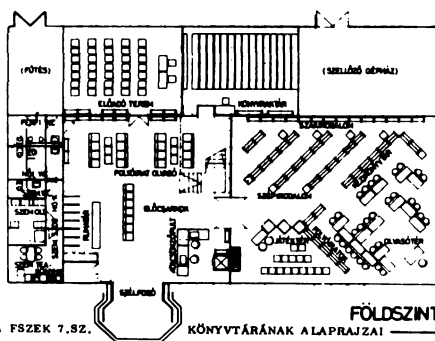
Egyik épület sem tetszetős külsejű; a pestlőrinci tervezője mintha ambiciózusabb lett volna, bár neki sem sikerült az épület külsejével is érzékeltetni, hogy a járókelő könyvtárhoz közeledik. Gazdaságossági megfontolások írják elő a dobozformát? De ne tévedjünk napjaink építészeteinek esztétikai útvesztőjébe, s csak halkán jegyezzük meg, szebb házakat szeretnénk könyvtárnak is.

A két szint ártalmai

Ám nem bánnánk a külsőt, ha nem akarta volna mindkét tervező a földszintre húzott emelettel hangsúlyozni az épület külső megjelenését. Nem gondolhatunk más indokra, hiszen a telek itt is, ott is (különösen Pestlőrincen) lehetővé tette volna az egyszintes megoldást. Messze nem akkorát az alapterületek, hogy ne lehetett volna egyetlen szinten elhelyezni valamennyi könyvtári funkciót. Így elkerülhették volna mindazokat a súlyos hibákat, amelyeknek következményeit olvasók és könyvtárosok egyaránt érzik, szenvedik. Vegyük sorra őket.

A nehezen járó, fájós lábú vagy beteg szívű emberek egyetlen emeletet sem másznak szívesen, s ha tehetik, még egy lépcsőfokot is elkerülnek. Az egyik könyvtárnál kettő, a másiknál három lépcsőfok vezet a bejáratához, holott rámpának is lett volna helye. S utána még ott a lépcső, mert Angyalföldön csak a gyerekrészt, Pestlőrincen (ahol még két további lépcsőfok tagolja a földszintet) csak a zenei részleg került a földszintre. Szerencsére az újságok, magazinok lapozgatójának mindkét könyvtárban kényelmes övezet jutott a bejárat szintjén. Egybevágó a könyvtárosok tapasztalata: az idős olvasók száma csökkent, s ha meg is maradtak, sokszor az éppen visszahozott könyvekből válogatnak olvasnivalót, csak hogy ne kelljen lépcsőt mászni.

A két szint fölöslegesen bonyolítja a könyvtári térszervezést. Elválasztja az egymás mellé kívánczó szolgáltatásokat (például a zenei részleget a gyerekrészlegtől), megnehezíti az

— A FSZEK 7. SZ. KÖNYVTÁRÁNAK A LAPRAJZAI

olvasó számára a terek áttekintését, s egyszerűen lehetetlenné teszi, hogy a könyvtáros – a használói igények változásával – a későbbiekben könnyen átrendezhesse szolgáltatásainak telepítését. A flexibilitás, azaz a változtathatóság elve súlyos csorbát szenvedett mindkét épületben. Angyalföldön tovább nehezíti a helyzetet a lépcső rossz elhelyezése (mereven elkülönülő két téregységre tagolja az emeletet) és az a szerencsétlen körülmény, hogy a tervező mind a földszinten, mind az emeleten leválasztott egy-egy sávot – az egyébként szükséges – előadóterem, raktár, épületgépészet, illetve a zenei részleg és a munkaszobák részére. Ezzel azonban tovább szűkítette az egyébként is előnytelen, elnyújtott téglalap alakú alaprajzot. Pestlőrincen a lépcső jobb helyen áll, de meglehetősen otrombának tűnik, s akadályozza a földszinti tér áttekintését.

A két szint meghosszabbítja a közlekedési útvonalakat, s ezzel nemcsak kényelmetlenséget okoz, hanem csökkenti a hasznos alapterületet is. Ráadásul lift beszerelését teszi szükségessé; van is teherlift mindkét könyvtárban, de az egyszerű, hidraulikus személyliftet elspórolták. Tervezői ügyetlenségre vall azonban a teherlift helyének megválasztása: szinte karnyújtásnyira kellene lennie a raktártól, a földszinti és az emeleti szolgálati pontoktól – sajnos egyik könyvtárban sem sikerült e „nehéz” feladatot tökéletesen megoldani, különösen Angyalföldön nem.

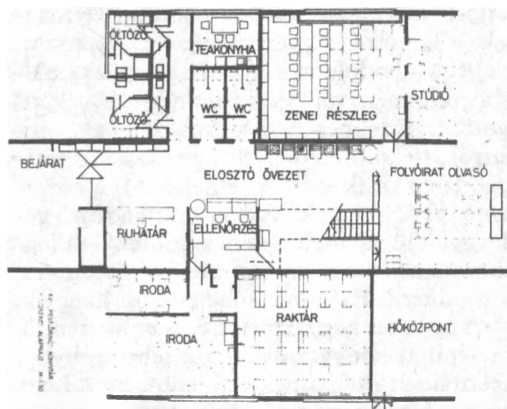
Üzemszervezési szempontból is rendkívül előnytelen a kétszintes megoldás, amit csak súlyosbít, hogy az egyes szolgáltatásokat elkülönült, egymással össze nem függő, fallal vagy üvegfallal elválasztott terekbe telepítették. Így került külön szobába mindkét könyvtárban a zenei részleg, Angyalföldön három külön térbe a felnőtt kölcsönzési állomány, a prénzes álló-

s a különféle rendezvényekről. (Ez utóbbiak egyébként is kérdésesek, mert a nyitvatartási idő alatt lehetetlenné teszik a könyvtár használatát.) Angyalföldön nehezebbnek tűnik az elosztótér ilyesfajta hasznosítása, ám ha hozzávesszük az előadó-kiállítótermet (ahol most nagyon ügyes, zsákvászonnal borított, bár kissé magas paravánok állnak), új lehetőségek mutatkoznak. Persze megint a jól ismert szituációban találjuk magunkat: melyik ujjunkat harapjuk meg? Sem a fenntartó, sem a könyvtáros nem szűkíti szívesen a könyvtár szolgáltatási kínálatát. Talán a leghelyesebb lenne az olvasókat megkérdezni: ők mire szavaznak? A szavazásra természetesen csak az ilyen szűkösen méretezett könyvtárakban kell sort keríteni; mert abban mindannyian egyetértünk, hogy egy B típusú könyvtárhoz szervesen hozzátartozik egy 40–60 főt befogadó előadóterem, vagy jobban mondvá, többcélú hasznosításra (kiállítások, gyerekfoglalkozások, rendezvények, előadások stb.) alkalmas helyiség, amely mintegy kiöblösödése az elosztó övezetnek, tehát szükség szerint hozzacsatolható vagy leválasztható.

Az alapszolgáltatásokat befogadó terek még a hagyományos módon alakultak: felnőttek kölcsönzője, felnőttek prézens állománya és olvasóövezete, gyerekrészleg, zenei részleg.

Felnőtt-részleg. A pestlőrinci könyvtár felnőtt-részlege zsúfoltnak tűnik. De hagyjuk a szépítgetést, zsúfolt. Ugyanakkor ésszerű elrendezésű, s különösen a prézens állomány, a katalógusok, a folyóiratok és az olvasói munkahelyek telepítése célszerű is, kellemes is. A feliratok jól olvashatók, jól tájékoztatnak, ám túlzottan nagyok, darabosak és nem eléggé részletezők. A mélybarna fémvázú Merabona állványokon azonban elég nehéz helyet találni a feliratoknak.

Szívesen tartózkodnak az olvasók az emeleti előtérben, ahol a falakat az artotéka darabjai díszítik. Nagyon helyesen szabad az átjárás a felnőtt- és a gyerekrészleg között; ezzel megta- karították, hogy a gyerekeknek külön kézikönyvtárat állítsanak fel, s főképpen megköny- nyítették a családok közös könyvtárhasznála- tát. Angyalföldön viszont talán a kölcsönzési állomány elhelyezése a sikerültebb: ha mono- ton is kissé, de áttekinthető, jól tagolt. Az átló- san betelepített prézens állományrész és olva- sói övezet azonban megérett az átrendezésre: hamarosan végre is hajtják a könyvtárosok; nem lehet viszont segíteni a túl magas ablak- könyöklőkön, az asztalnál ülők nem látnak ki

A XVIII. kerületi – pestlőrinci – könyvtár földszinti alaprajza M = 1:50

az utcára. A fehér Téka bútorzat és kék padló derűs összhatást kelt; a barna asztalfelületek azonban mintha nem illenének ide. A Téka könyvkocsik csak dokumentumtárolásra való, nem szállításukra, annyira nehezen mozdíthatók. (A jól működő kocsik viszont nem illenek a bútorzathoz.) A feliratozás sikerülte- zőbb. Vitatható, hogy a munkaszobák közvet- lenül csatlakoznak az olvasói övezethez: zavar a járkálás, a kihallatszó beszéd- és írógépzaj. Habár a gyerekrészleg a földszinten helyezke- dik el, a gyerekek minden további nélkül hasz- nálhatják a felnőtt-részleget is.

Zenei részleg. Mint ahogy sok más könyvtá- runk, ez a két könyvtár sem tudta valójában beépíteni szolgáltatási és térrendszerébe a ze- nei részleget. Pestlőrincen a földszinten, Angyalföldön az emeleten, de mindkét helyen fallal leválasztott helyiségben, szinte külön könyvtárként csatlakozik az egészhez. Nem is lehetett ez másként, hiszen még mindig küsz- ködünk olyan kérdésekkel, mint a felnőttek és a gyerekek zenei ellátásának egységes vagy kü- lön-külön való megszervezése, a hanglemezek helyben használata vagy kölcsönzése, a zenei és egyéb dokumentumok együttes vagy elkülö- nített használata stb. A gyakorlat persze ki- kényszeríti a válaszokat még az adott, alkalmatlan terekben is. Az már nyilvánvaló, hogy a zenei részleg legbuzgóbb használói a fiatal korosztályok; tehát valamiképpen szorosabb kapcsolatot kellene teremteni a zenei és a gy- erekrészleg között. Az is eldöntöttnek látszik, hogy a tanteremszerű berendezés nem éppen

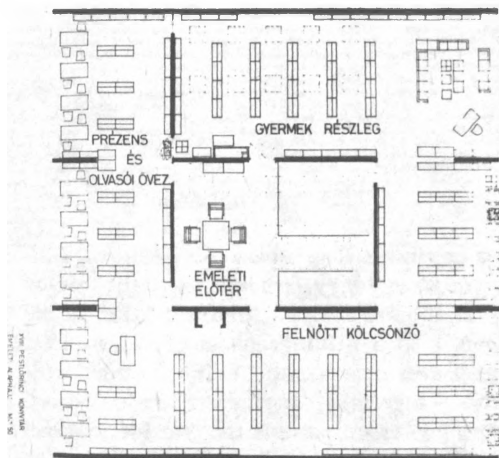
a legkedvezőbb körülményeket nyújtja a zenehallgatáshoz. Angyalföld is, Pestlőrinc is a legszívesebben még ma „fotelesitené” zenei részlegét, s inkább néhány kutató- vagy olvasófülkét állítana be a zenét tanulmányi céllal használók és a nyelvtanulók számára, egyedi lejátszó berendezésekkel. Azon is gondolkodnak, miképpen lehetne kivinni a zenét az elosztótérbe. Lehetséges, hogy a B típusú könyvtárakban célszerűbb lenne (persze egyszintes kialakítás esetén) nem fallal választani le a zenei részleget, a lejátszó berendezéseket az ellenőrzési-tájékoztatósi ponthoz csatlakoztatni, a stúdiófunkciókat (átjátszás, műsorkészítés stb.) pedig a munkahelyek övezetébe telepíteni. E kérdésekre előbb-utóbb épületben, térrendszerben, telepítésben is megnyilvánuló választ kell adnunk, mert az érdeklődés nem lanyhul, hanem növekszik zenei szolgáltatásaink iránt. (Vagy nem az érdeklődés jele, hogy Angyalföldön már háromszor, Pestlőrincen e sorok írása idején törtek be a zenei részlegbe?! No nem a klasszikusok lemezeiért, hanem az értékes berendezések megszerzése végett.)

Gyermekrészleg. Ha a könyvtárosok elvi alapállását – és gyakorlatát! – tekintjük, akkor nem lehet semmi kifogásunk a gyermekrészleg számára juttatott alapterület nagyságát illetően: mindkét könyvtárban megengedik a gyerekeknek, sőt biztatják őket arra, hogy szükség szerint használják a többi részleget is. Mindenesetre előnyösebb helyzetben vannak a pestlőrinci gyerekek, akik mindjárt a földszinten találják a zenei részleget, s az emeleti

gyerekrészlegről könnyen „átszivároghatnak” a felnőtt részlegbe; Angyalföldön külön vállalkozás a földszinti gyerek részlegről fölmerészkedni az emeletre. Pestlőrincen az állványok katonás elrendezése nem tetszett (de jó ötlet, hogy a Merabona állványok vaselemeit itt más színűre, pirosra festették), s nem meggyőző Angyalföldön az átlós betelepítés. Ez utóbbi könyvtár gyermekrészlegében egy osztálynyi gyerek fogadására alkalmas olvasóteret is kialakítottak; szívesebben vették volna alacsonyabb ablakmellvédeket-párkányokat itt is, nem csak a felnőtt részlegben. Örömmel láttuk mindkét helyen a „játzóteret”: Angyalföldön ide szőnyegpadlót raktak és szővettel bevont műanyaghab-ülökéket, Pestlőrincen pedig könnyen átrendezhető ülőbutorcsoport szolgálja ugyanezt a célt. A zenei részleggel való összeköttetés hiánya miatt külön berendezésekre van szükség itt is, ott is a csoportos foglalkozásokhoz. Megértjük azt az igyekezetet, amely a „gyerekszerű” díszítést célozza, de a gyermekrészlegben vagy tényleges művészi értékeket szeretünk látni, vagy pedig maguknak a gyerekeknek a munkáit.

Szolgálati övezet. Ami a szolgálati övezetet illeti, vegyes benyomások alakultak ki bennünk. A munkahelyek elegendőnek látszanak; talán Pestlőrincen elkelt volna még egy iroda. Itt egyébként ügyesebben helyezték el az irodákat: közel a bejáráshoz, közel az ellenőrzési ponthoz és közel a raktárhoz; Angyalföldön mintha a maradék területre kerültek volna, s nem oldódott meg kapcsolatuk az említett lényeges pontokkal. Angyalföldön a raktárnak sem sikerült jó helyet találni: sem az ellenőrzési ponthoz, sem a különböző részlegekhez, sem az irodákhoz nem kapcsolódik közvetlenül; Pestlőrincen ebben is szerencsésebbek. A raktárak területe – az egész épülethez viszonyítva – kielégítő. Más kérdés, hogy nincs akkora raktár, amely nekünk könyvtárosoknak elég nagy volna; Angyalföld örülhet, hogy gördülő állványokat kapott, Pestlőrincnek még várnia kell rájuk. Végre nem kell panaszkodni a szociális helyiségek hiánya vagy alulméretezettsége miatt: kedves, jól felszerelt teakonyhát, öltözőt, mosdót és zuhanyozót találtunk a könyvtárakban. Igaz, Angyalföldön csak „egynemű” az öltöző (föltételezhetően nem is számítanak arra, hogy valaha is férfi kollégák jelennek meg igényeikkel), s Pestlőrincen az egyik zuhanyozóban a takarítószerkezet tárolják. Ez az utóbbi körülmény közös okra vezethető vissza: a tervezők nem találtak egyik könyvtárban sem he-

**A pestlőrinci könyvtár
emeleti alaprajza M = 1:50**

lyet a nem állandóan használt felszerelési tárgyak és bútorok, a takarítószerkek, a kiselejtett könyvek, a szakmai anyagok stb. raktározására és a szeméttárolásra. A szolgálati övezet megoldatlan kapcsolatrendszerét benyomásunk szerint részben a kétszintes épület, de még inkább a szolgálati bejárat hiánya okozta. Úgy látszik, egy ezer négyzetméteres könyvtárban már feltétlenül szükség van külön szolgálati bejáratra mind a zavartalan üzemelés feltételeinek, mind az övezetek funkcionális összefüggéseinek megteremtése érdekében.

Építészet, épületgépészet

Mindkét épület modern építési technológiával készült, Angyalföldön könnyűszerkezetes, Pestlőrincen helyszínen öntött vasbeton eljárással. Lehet, hogy nem a technológia hibája, hanem a kényszerű takarékoskodás következménye, hogy mindkét könyvtár nyáron szinte „lakhatatlan” a nagy hőség miatt. Bár beszereztek ide is, oda is különféle szellőző- és hűtőberendezéseket, ám ezek kapacitása túlságosan kicsi: a meleget alig csökkentik, inkább huzatot csinálnak, zajosak, s ráadásul meglehetősen energiaigényesek. Újra meg újra felsóhajtunk újabb meg újabb könyvtárainkban: nem lehetne a könyvtárépítészetben is visszatérni a hagyományos anyagokhoz, bevált építészeti megoldásokhoz, s nem az egyre drágább gépészeti felszereléstől várni az elviselhető klímát? Szerencsére csak az egyik könyvtár (Angyalföld) panaszkodott a fűtésre, mivel földszintjén nincs elég fűtőtest; ezen lehet segíteni. Nem fordítottunk eddig elég figyelmet könyv-

tári tereink megvilágítására; valószínűleg ennek is következménye, hogy egyik helyen sincsenek megelégedve a világítással: gyenge, a fénycsövek rosszul vannak elhelyezve, nem lehet kiegészítő helyi világítást alkalmazni stb. Nagyon hatásosak a pestlőrinci könyvtár tetőbevilágítói, amelyek a természetes fényt az épület belsejébe hozzák, s kopogjuk le: eddig nem is áztak be! Sikerületlenek viszont az angyalföldi könyvtárépületen elhelyezett fényvédő lamellák: a melegtől nem védenek, s olyannyira elveszik a természetes fényt, hogy a könyvtárosok rákényszerültek a mesterséges fény állandó használatára.

Hát ennyit e két B típusú könyvtárról. Örülünk, hogy megvannak, de azt szeretnénk, hogy az ezután épülők ne viseljék magukon azokat a hibákat, amelyek megrontják az épületek használóinak, az olvasóknak és a könyvtárosoknak örömét. A hibák egy részét üzemelés közben nyilván ki lehet javítani, mint ahogy már sokat ki is javítottak a könyvtárosok. Mert azt is meg kell mondanunk, hogy mindkét könyvtár kellemes összbenyomást tesz a belépőre, jó, szinte otthonos környezet és hangulat fogadja az embert. Ez a könyvtárosokat is dicséri, akik izléses dekorációval, nem túlzóan, de bőségesen alkalmazott növényzettel, s mindenekelőtt a szolgálatra való készségükkel tették és teszik vonzó közintézménnyé könyvtárukat. Mindez azonban nem ellentételezi azt a szomorú ténytet, hogy az ideálshoz közelítő B típusú könyvtárépület megteremtésének elmulasztott lehetőségeként kell regisztrálnunk e két, eleve könyvtári célra tervezett épületünket.

Papp István

Lapozgató

A **Testnevelési Főiskola Közleményei** 1984. évi első számában a történeti, elméleti és módszertani cikkeken, tanulmányokon és beszámolókon kívül közli a főiskola oktatóinak és kutatóinak 1983. évi publikációit számba vevő bibliográfiát, *Makkár Márta* összeállítását is; önálló füzetekben kiadott két melléklete közül pedig az egyik válogató bibliográfia, amelynek

tárgya és címe a **Röplabda**. Összeállítói, *Földényi János* és *Nagy Istvánné* az utóbbi tíz év könyvei, illetve 5–6 év folyóiratcikkei közül válogatták ki a bibliográfia anyagát, amelyet műfajok szerint – azokon belül szerzői betűrendben – tagoltak. A jegyzék az idegen nyelvű folyóiratcikkek címét csak magyar fordításban közli. (42 l.)

KÖNYVTÁROS

Tartalomjegyzék az 1985. évre (35. évfolyam)

I. KÖNYVTÁRPOLITIKA. A KÖNYVTÁRÜGY ÁLLAMI ÉS TÁRSADALMI IRÁNYÍTÁSA

Külföldi könyvtár- és tájékoztatásügy. Nemzetközi együttműködés

- CSEHÁK Judit: A Nemzeti Könyvtár új otthonának felavatására. „...érc és könyv nem hagy enyészni soha” 315
- DEME Tamás: A jövő kultúrája, a kultúra jövője – meg a könyvtár... [A III. magyar jövőkutató konferenciáról] 345
- ENGEL Tibor: Tanácskozás az általános művelődési központokról. [A Heves megyében 1984 végén tartott III. országos konferenciáról] 263
- GERŐ Gyula: Események, krónika 1970–1976. I. rész: 1970–1972 672
– : II. rész: 1973–1974 739
– : Események, krónika 1984 419
- KOPHÁZI Ferenc: „...dolgozni csak pontosan, szépen...” [A könyvtári statisztika gépesítéséről] 735
- [VÁLYI Gábor]: A Soros-alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója 59
- ZÁGONI Erzsébet: Változóban a könyvtár- és könyvtároskép. Csönd-sziget? Tanulószoza? Információ-paradicsom? [Fejér megyében] 604

Könyvtárosképzés és -továbbképzés. Hivatástudat

- DÖMÖTÖR Lajosné-TOKAJI NAGY Erzsébet: Új speciálkollégium könyvtárszakos hallgatók részére. [A Szombathelyi Tanárképző Főiskola és a Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára közös szervezésében, az információkeresés korszerű módszereiről] 340
- HALÁSZ Béla: Könyvtáros-szakszervezet Veszprémben 201
- PAPP István: A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a szakmai köztudat fejlesztéséért 714
- TÓTH András: Bemutatjuk a szegedi egyetemi könyvtártörténeti műhelyt 40
- TÓTH Gyula: Könyvtárak a pedagógusképzés szolgálatában. [A pedagógusképző főiskolák könyvtárainról] 128
- TUBA László: Mit vár a szakma a nyíregyházi tanszéktől? [A Bessenyei György Tanárképző Főiskola könyvtáros tanszékéről] 381
- ZÁGONI Erzsébet: Változóban a könyvtár- és könyvtároskép. Csönd-sziget? Tanulószoza? Információ-paradicsom? [Fejér megyében] 604

- BALÁZS János: Könyvtárosok oktatói státusa az USA egyetemén és főiskoláin 164
- LÁZAR Péter: A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség és Magyarország 608
- P[ÁLVÖLGYI] E[ndre]: Szerkesztők nemzetközi tanácskozása. [A könyvtári szakfolyóiratok főszerkesztőinek gárdonyi konferenciájáról] 734
- VAJDA Erik: Az egyesület [Magyar Könyvtárosok Egyesülete] a nemzetközi együttműködésért 708
- [VÁLYI Gábor]: A Soros-alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója 59
- Világ tüköre. [Rabindranath Tagore A könyvtárak haszna című irásának fordítása, ford. Antal Miklós] 432

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

- Hivatástudat és szakmai köztudat. A Magyar Könyvtárosok Egyesületének tevékenysége, múltja, jelene és jövője. [A 17. – jubileumi – vándorgyűlésen elhangzott előadások] 699
- BILLÉDI Ferencné: Az egyesület tevékenysége, múltja, jelene és jövője 701
- KOVÁCS Dezső: Az egyesület a szakmai érdekvédelemért 705
- KÖPECZI Béla: A jubiláló Magyar Könyvtárosok Egyesületének köszöntése 699
- PAPP István: A magyar Könyvtárosok Egyesülete a szakmai köztudat fejlesztéséért 714
- SÁGVÁRI Ágnes: Levéltárosok a Magyar Könyvtárosok Egyesületében 711
- VAJDA Erik: Az egyesület a nemzetközi együttműködésért 708
- KOVÁCS Dezső: A könyvtárosegyesület 1984. évi küldöttközgyűlése [december 18.] 123
- : A Magyar Könyvtárosok Egyesületének jubileumi vándorgyűlése 635
- KOVÁCS Ilona: Újabb lehetőségek felé a megkezdett úton. A magyar könyvtárosok II. tudományos találkozójáról 571
- Pályázat 1986. évi tanulmányutakra 750
- [VÁLYI Gábor]: A Soros-alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója 59

Munkajogi kérdések

[LUGOSI Andor]: Kérdezz – felelek	
- a fizikai dolgozók túlmunkájáról	556
- a fizikai dolgozók túloradójáról	222
- a helyettesítés díjazásáról	418
- a jubileumi jutalomra való jogosultságról	305
- a ki nem vett tanulmányi szabadságról	757
- a munkaszüneti napra járó munkabérről	290
- nyugdíjas fűtő alkalmazásáról és szabadságáról	220
- a szakközépiskolában továbbtanulók kedvezményeiről	696
- a szülési szabadságra vonatkozó, 1985. szept. 1-jén hatályba lépett rendelkezésekről	664
- a terheségi orvosi vizsgálaton való megjelenésről, jár-e munkabér a távollét idejére	38

Országos Könyvtárügyi Tanács

P[APP] I[stván]: Az Országos Könyvtárügyi Tanács 1984. októberi elnökségi ülése	26
-: Az Országos Könyvtárügyi Tanács 1984. novemberi elnökségi ülése	71
-: Az Országos Könyvtárügyi Tanács 1984. decemberi plenáris ülése	136
[PAPP István]: Az Országos Könyvtárügyi Tanács 1985. februári elnökségi ülése	265
[VÁLYI Gábor]: A Soros-alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója	59

Társadalmi és közéleti személyiségek a könyvtárról és az olvasásról

BENJÁMIN Judit: Beszélgetés hármasan könyvtárról és a képviselői munkáról. (Abody Rita interjúja)	723
GYÖRFFY György: Egy tudós könyvtára egész életén át gyarapszik, tulajdonosával együtt változik. (Móra László interjúja)	192
SZÁNTÓ Tibor: A könyvtárosok sokat tudnának segíteni az igények feltárásában. (Pálvölgyi Endre interjúja)	332
TÓTH Gyula: 55 magyar tudós „könyvtár-képe”. [A Könyvtáros Beszélgetések a könyvtárról c. rovata alapján]	319

Szaknyelv, nyelvművelés

SZABÓ Ernő: Alacsony, magas (I-II.)	363, 430
-: Amennyiben	109
-: Fővárosi... A Fővárosi	558
-: Helyesírási szabályzatunk 11. kiadása	685

Személyi információk

[A Kell a jó könyv olvasópályázat jutalmazottai]	472
Kitüntetések	
12, 60, 156, 158, 191, 253, 342, 380, 383, 518, 574, 660	

2. KÖNYVTÁRFAJTÁK

Nemzeti könyvtár, tudományos, felsőoktatási és szakkönyvtárak. Szakirodalmi tájékoztatás

BENDA Mária: Az orvosi könyvtári munka gondjai – egy tanácskozás tükrében. [Az orvosi könyvtári hálózat kecskeméti tájérkezletéről]	652
---	-----

CSEHÁK Judit: A Nemzeti Könyvtár új otthonának felavatására. „...érc és könyv nem hagy enyészni soha.”	315
HADROVICS Gábor: A Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet könyvtára	153
HUBAY László: 250 éves a miskolci egyetemi könyvtár. Beszélgetés dr. Zsidai József főigazgatóval	614
KELLER Antalné: Egy megye [Veszprém] egészségügyi és szociális intézményeinek könyvtári helyzete	655
MÓRA László: Bemutatjuk a Magyar Nemzeti Bank szakkönyvtárát	405
PAJKOSSY György: Egy negyedszázad első tíz esztendeje. Beszélgetés az Országos Széchényi Könyvtár budavári székház-építésének első évtizedéről, a tervezés, építés és a működési előkészületek 1959–68-as szakaszáról	644
SIMAY Norbert: Bemutatjuk a Világagazdasági Kutatóintézet tájékoztató szolgálatát	285
SZILVÁSSY Zoltánné-SZÖLLÖSSY Éva: A Széchényi Könyvtár új számítógépes rendszere: az NPA [Nemzeti Periodika Adatbázis]. Megújul a külföldi időszaki kiadványok országos lelőhely-nyilvántartása	90
TÓTH Gyula: Könyvtárak a pedagógusképzés szolgálatában. [A pedagógusképző főiskolák könyvtárainról]	128
TUBA László: Bemutatjuk a Bessenyei György Tanárképző Főiskola könyvtárát	542
WALLESHAUSEN Gyula: Egy új könyvtárpépület „belakásának” tapasztalatai. [Az MKKE Központi Könyvtáráról]	43

Közművelődési és iskolai könyvtárak

ARATÓ Antal: Közművelődési könyvtárak – közművelődési egyesületek. [A Hatvanban tartott tanácskozásról]	534
BASSA Endre: Egy esős vasárnap délelőtt – a „Szabó Ervin”-ben. [Beázás az FSZEK központjában]	70
FAZEKASNÉ VÁRFALVI Erzsébet: A közművelődési könyvtár és az iskolák együttműködése Mezöhegyenben	538
KOPHÁZI Ferenc: „...dolgozni csak pontosan, szépen...” [A könyvtári statisztika gépesítéséről]	735

KÓPECZI Béla: Az iskola és a könyvtár. [Az FSZEK új, XVIII. kerületi főkönyvtárának átadása alkalmából mondott megnyitó beszéd]	251
KELLER Antalné: Egy megye [Veszprém] egészségügyi és szociális intézményeinek könyvtári helyzete	655
KÖRÖSI Judit: Hol tart a XVII. kerület? [Az FSZEK kerületi főkönyvtáráról és hálózatáról]	197
[MOLNÁR Attila]: A tanácsi és a szakszervezeti köz-művelődési könyvtárak (szolgáltatóhelyek) 1984. évi fontosabb adatai	536
MOLNÁR Orsolya-Sz. SZABÓ László: Egy lakótelepi fiókkönyvtár és olvasói. [A Debreceni Városi Könyvtár Dobozi lakótelepi fiókjáról] I-II.	476
NOVACSEK-VOJNICS Kornél: Új délszláv könyvtár Budapesten. [A Budapesti Szerbek, Horvátok és Szlovének Klubjának könyvtáráról]	276
PAPP István: Közművelődési könyvtárépítészettünk néhány időszerű kérdése	443

Megyei és városi könyvtárak

BASSA Endre: Egy esős vasárnap délelőtt – a „Szabó Ervin”-ben [Beázás az FSZEK központjában]	70
BÉKÉS György: A kapcsolatok fontosságáról. [A Pest Megyei Könyvtár munkájáról]	221
FEKETE Péterné: Cserebere. [Az Egri Megyei Könyvtár kísérlete a felesleges dokumentumok hasznosítására]	587
FÖLDESSY Árpádné: A megyei gyermekkönyvtári munka hálózati kisugárzása. [Az Egri Megyei Könyvtárról]	668
GYÓRFI Csabáné: Jubileumi Kalevala-vetélkedő egy városi könyvtárban. [A Pécsi Városi Könyvtárról]	401
HALÁSZ Béla: Méltó könyvtárat Dorognak!	138
- : Mire méltó az encsi könyvtár?	524
HORVÁTH Károly: Beázott a könyvtár. [A Szolnoki Megyei Könyvtárról]	341
JANÓ János: Könyvtár a Hegyalja kapujában. [A Szerencsi Városi Könyvtárról]	204
KERTÉSZ Károly: Még csak nevében városi Szentgotthárd könyvtára!	254
KISS Jenő: Mérlegen. [Az FSZEK 1972 és 1982 közötti működéséről]	507
KLINDA Mária: Bemutatjuk a Szüry-gyűjteményt. [Az FSZEK Szüry Dénes gyűjteményéről]	619
KÓPECZI Béla: Az iskola és a könyvtár. [Az FSZEK új, XVIII. kerületi főkönyvtárának átadása alkalmából mondott megnyitó beszéd]	251
KÖRÖSI Judit: Hol tart a XVII. kerület? [Az FSZEK kerületi főkönyvtáráról és hálózatáról]	197
LIPPAINÉ FEKETE Iлона: Költözünk. [A szegedi Somogyi Könyvtár új épületéről]	599
MEZEI György: Látogatóban a szegedi Somogyi Könyvtár új épületében	519
MOLNÁR Orsolya-Sz. SZABÓ László: Egy lakótelepi fiókkönyvtár és olvasói I-II. [A Debreceni Városi Könyvtár Dobozi lakótelepi fiókjáról]	409, 476
PETHEŐ Lászlóné: Információs szolgálat egy megyei könyvtárban. [A Miskolci Megyei Könyvtárról] ..	466
SÁFÁR Katalin: Egy kiárusítás története. [Az FSZEK főispánja-raktárából]	338
SIMON Gizella: Új könyvtár, új örömök, új gondok. [A kőszegi Chernel Kálmán Városi Könyvtárról. Előzmény: 1984. 589. és 1985. 443. l.]	727
TÓVÁRI Judit: Felemás helyzet a Bakony szívében, Zircen I-II.	21, 80

- : Könyvtár a Nagy-Sárrét szegletében. [A Szeghalmi Városi Könyvtárról]	327
--	-----

Községi könyvtárak

BACSA Jánosné: Számadás 25 évről. [A Kőtegyáni Községi Könyvtárról]	273
KENYÉRI Kornélia: Kettős olvasók a szakszervezeti és a tanácsi könyvtárakban [Pest megyében]	455
LÁSZLÓ Ágnes: Narodnyikok, avagy él-e még a hálózat? [A falusi könyvtárakról. Előzmény: 1984. 123. és 400. l.]	64
OROSZ Bertalanné: A községi könyvtárak fejlesztéséért [Heves megyében]. [Előzmény: 1984. 252. és 320. l.]	61
ROMÁN Lászlóné: A kistelepülések könyvtári ellátásának kérdései. Baranya megyei tapasztalatok az özszevonásokról	575
TILHOF Endre: Község, s könyvtára. [A kistelepülé- ses megyék falusi könyvtáiról]	155
TURAINÉ MATZKÓ Emma: Szövetségeseink: a tiszteletdíjasok [Veszprém megyében]	661
- : Ünnepejünk könyvtárral! Körjárat felszabadulási emlékkönyvtárakban [Veszprém megyében]	602
- : Vészharang helyett... Központi tájékoztatás a községi könyvtárakban. [A községi könyvtárak tájékoz- tatószolgálatáról Veszprém megyében]	86

Szakszervezeti könyvtárak

FORRÁSNÉ TÖRÖK Katalin: Katalogizálás egy szakszervezeti könyvtárban. [A Szegedi Textilmű- vek szakszervezeti könyvtáráról]	463
KENYÉRI Kornélia: Kettős olvasók a szakszervezeti és a tanácsi könyvtárakban. [Pest megyében]	455
[MOLNÁR Attila]: A tanácsi és a szakszervezeti köz- művelődési könyvtárak (szolgáltatóhelyek) 1984. évi fontosabb adatai	536
SÓPTEI Jánosné: A vasasszakszervezet könyvtárai	13
SZENTE Ferenc: Gondolatok a szakszervezeti könyv- tárákról	379

Iskolai és gyermekkönyvtárak

ANTAL Emília: Hogy minden ügyes-bajos dolgukban segítsünk... [A szekszárdi Csapó Dániel Mezőgazda- sági és Szakmunkásképző Intézet könyvtáráról] ...	151
BIEGELBAUER Pál: Töprengések az általános isko- lai könyvtárügyről	389
FOGARASSY Miklós: Reflektorfényben a gyermek- könyvtárak	384
FÖLDESSY Árpádné: A megyei gyermekkönyvtári munka hálózati kisugárzása. [Az Egri Megyei Könyvtárról]	668
KADOSA Árpád: Kérdőjelek az iskolai könyvtárügy- ben	218
PÁLNÉ LEINBERGER Ágota: Foglalkozás siket gyermekekkel [a kaposvári Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár gyermekkönyvtárában]	145
SZÉPHALMI Istvánné: Miért nem jutnak el a felnőtt- könyvtárba? [A Szolnoki Megyei Könyvtár gyer- mekkönyvtáráról]	459
VARGA Róbert: Több segítséget a segítőknek! [A So- mogy megyei iskolai könyvtárhálózat és a megyei könyvtár]	665

VARGA Sándor: Fények is láthatók Komárom megye iskolai könyvtárügyében! [Előzmény: 1985. 218. l.] 483

3. ÁLLOMÁNY (-ELLÁTÁS, -FELTÁRÁS, -VÉDELEM) ÉS BIBLIOGRÁFIA

FORRÁSNÉ TÖRÖK Katalin: Katalógizálás egy szakszervezeti könyvtárban. [A Szegedi Textilművek szakszervezeti könyvtáráról]	463
FREISINGER Jenő: Szabványokról, katalógusokról – az olvasók érdekében. [Előzmény: 1984. 646. l. és 1985. 209. l.]	215
FÜGEDI Péterné: A személyekre vonatkozó szabványhoz. [Előzmény: 1984. 723. l.]	72
KOROMPAI Gáborné: A kurrens magyar nemzeti bibliográfia műhelykérdéseiről. [A Magyar Könyvtárosok Egyesületének bibliográfiai bizottsága és az OSZK KMK 1984. szeptember 20-i tanácskozásáról]	142
KURUC Imréné: Mi a helyzet a könyvtári feldolgozási szabványokkal? [Előzmény: 1984. 646. l.]	209
POGÁNY György: A magyar zenei bibliográfia kialakulása. Történeti vázlat	486
SÁFÁR Katalin: Egy kiárusítás története. [Az FSZEK főispájdány raktárból]	338
SULYOK Erzsébet: „Pengés évforduló”. [A könyvcsontkitásokról]	473
SZILVÁSSY Zoltánné-SZÖLLÖSY Éva: A Széchenyi Könyvtár új számítógépes rendszere: az NPA [Nemzeti Periodika Adatbázis]. Megújul a külföldi időszaki kiadványok országos lelőhely-nyilvántartása	90
SZINAINÉ LÁSZLÓ Zsuzsa: Gondolatok eltűnő könyvek kapcsán	718
ZSÁMPÁRNÉ SZALAY Mária: Egy aprónyomatvány- és plakátgyűjtemény feltárása. [A Szombathelyi Megyei Könyvtárról]	36

4. OLVASÁS, KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, IRODALOM- ÉS KÖNYVTÁRPROPAGANDA

ARATÓ Antal: Befejeződött a Kell a jó könyv olvasópályázat. [Előzmény: 1984. 733. l. és 1985. 66. l.] ..	471
–: Az olvasószolgálat rangemeléséért. [Az olvasópályázatokról. Előzmény: 1984. 733. l.]	66
[BARTA LÁSZLÓNÉ HOSTIN Zsuzsanna]: A statisztikai adatokat évente szolgáltató 123 szakkönyvtár 1984. évi fontosabb adatai	270
BIEGELBAUER Pál: Találkozások. Háttérvázlat és esettanulmányok a könyvtárosok kapcsolatkulturájáról I–II.	514, 582
BOGNÁR Lászlóné: Különbömben miért készülnek? [A könyvtári kiadványok megszerzésének nehézségeiről]	84
FÜLEKI M[IHÁLY]: 40 év – 40 könyv. [A Magyar Néphadsereg olvasópályázatáról]	152
FÜLEKI Mihály: Olvasómozgalom-párti vagyok. [Előzmény: 1984. 733. l.]	27
GYÓRFI Csabáné: Jubileumi Kalevala-vertékedő egy városi könyvtárban. [A Pécsi Városi Könyvtárról] ..	401
JÓNÁS Károly: Ha szombat, akkor nem kell a könyvtár? [A szombati nyitvatartásról. Előzmény: 1984. 59. l.]	17
JUHÁSZ Imréné: A Kell a jó könyv olvasópályázat és az EVIG könyvtára	469
KENYÉRI Katalin-SKALICZKI Judit: A könyvtári szolgálatások és a szerzői jog	187

KENYÉRI Kornélia: Kettős olvasók a szakszervezeti és a tanácsi könyvtárakban [Pest megyében]	455
LÉCES Melinda: Könyvtár-népszerűsítés képi eszközökkel	468
MÁNDY Gábor: Mi foglalkoztatja az olvasót? Érdeklődésvizsgálat közművelődési könyvtárakban	258
–: Nekünk is van egy tippünk. Avagy egy nem könyvtári kiadvány könyvtári tanulságai. [A TIPP '83-'84 c. kiadványról]	134
MARUSZKI József: Indulatos észrevételek a könyvtárközi kölcsönzésről	533
MOLNÁR Orsolya-Sz. SZABÓ László: Egy lakótelepi fiókkönyvtár és olvasói I–II. [A Debreceni Városi Könyvtár Dobozói lakótelepi fiókjáról]	409, 476
PÁLVÖLGYI Endre: Nyomozás egy eltűnt kép ügyében. Válasz egy referenszkérdésre	78
PÁLDY Róbert: Még egy vélemény az olvasómozgalmról. [Előzmény: 1984. 649. és 652. l.]	596
PETHEŐ Lászlóné: Információs szolgálat egy megyei könyvtárban. [A Miskolci Megyei Könyvtárról] ..	466
ROMÁN Lászlóné: A kistélepülések könyvtári ellátásának kérdései. Baranya megyei tapasztalatok az öszszevonásokról	575
SIMON Zoltán: A szépirodalom könyvtárközi kölcsönzése és ami mögötte van. [Előzmény: 533. l.] ..	595
SZABÓ Éva: Miért igen? ... Miért nem? Kedvelt és visszautasított olvasmányok a 10–14. éves gyerekek körében	278
TURAINÉ MATZKÓ Emma: Vészharang helyett... Központi tájékoztatás a községi könyvtárakban. [A községi könyvtárak tájékoztatószolgálatáról Veszprém megyében]	86
VARGA KOVÁCS Amarilla: A szombati nyitvatartás és az OPKM. [Előzmény: 17. l.]	429
ZÁGONI Erzsébet: Változóban a könyvtár- és könyvtároskép. Csönd-sziget? Tanulószooba? Információparadicsom? [Fejér megyében]	604

5. KÖNYVTÁRÉPÍTÉS, -BERENDEZÉS, -FELSZERELÉS, -TECHNIKA

BORIÁN Beatrix-DUNA Gabriella: A hazai videoprogram	399
GERŐ Gyula: Események, krónika 1970–1976. I. rész: 1970–1972	672
–: Események, krónika 1970–1976. II. rész: 1973–1974	739
–: Események, krónika 1984	419
HORVÁTH Károly: Beázott a könyvtár. [A Szolnoki Megyei Könyvtárról]	341
–: Erőfeszítések egy könyvtár felépítéséért. [A Szolnoki Megyei Könyvtárról]	663
KIGLICSNÉ KATONA Rita: Állományvédelem	269
–: Audiovizuális technika	85
–: Mikrofilmtechnika	217
–: Szervezőtechnika – könyvtári bútorok	35
LIPPAINÉ FEKETE Ilona: Költöztünk. [A szegedi Somogyi Könyvtár új épületéről]	599
MEZEI György: Látogatóban a szegedi Somogyi Könyvtár új épületében	519
PAJKOSSY György: Egy negyedszázad első tíz esztendeje. Beszélgetés az Országos Széchenyi Könyvtár budavári székház-építésének első évtizedéről, a tervezés, építés és a működési előkészületek 1959–68-as szakaszáról	644
PAPP István: Közművelődési könyvtárépítésetünk néhány időszaki kérdése	443

PÉTERVÁRI András: Katalóguscédulák sokszorosítása	169	- : Ganczaugh Miklós	173
SIMON Gizella: Új könyvtár, új örömök, új gondok. [A Kőszegi Városi Könyvtárról. Előzmény: 1984. 589. I. és 1985. 443. I.]	727	- : Hernádi Paula	46
SZILVÁSSY Zoltánné-SZÖLLŐSY Éva: A Széchenyi Könyvtár új számítógépes rendszere: az NPA [Nemzeti Periodika Adatbázis]. Megújul a külföldi időszaki kiadványok országos lelőhely-nyilvántartása	90	- : Kováts Albert	751
SZÖLLŐSSY É[VA]: Hazai programok a Commodore-hoz	157	- : Lacza Márta	364
TOKAJI NAGY Erzsébet: KAPCSOK [könyvtári alkalmazási programcsomagok]. Kísérletek a mikroszámítógépek könyvtári alkalmazására	732	GAJDOS Gábor: Tükör helyett grafika. [Benedek Péter grafikusról]	301
TÓTH Dezső: Online információkeresés az ERIC-ből. [A veszprémi Országos Oktatástechnikai Központban]	133	GALAMBOS Ferenc: Molnár Dénes	105
- : Video a könyvtárakban	546	GALLWITZ Ferenc: Olejnyik Ágnes	622
TÓTH László: Statisztika, számítógéppel. [A Körmenyi Városi Könyvtárról]	400	LOSONCI Miklós: Bánsági András	492
[VÁLYI Gábor]: A Soros-alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója	59	LUKÁCSY Sándor: Veress Pál	431
WALLESHAUSEN Gyula: Egy új könyvtáreépület „belakásának” tapasztalatai. [Az MKKE Központi Könyvtáráról]	43	VIOLA József: Gyene Ida	687

6. KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRTÖRTÉNET. KÖNYVTÁROSPÁLYÁK, ÉLETRAJZOK

KELECSÉNYI Gábor: Aki könyvritkaságokat ajándékozott az óhazának. [Gabriel Wellsről]	359
POGÁNY György: A magyar zenei bibliográfia kialakulása. Történeti vázlat	486
- : A század eleji szakajtó a zenei könyvtárakról	170
TÓTH András: Bemutatjuk a szegedi egyetemi könyvtártörténeti műhelyt	40

Egyes könyvtárak története

HUBAY László: 250 éves a miskolci egyetemi könyvtár. Beszélgetés dr. Zsidai József főigazgatóval	614
JÓNÁS Károly: Az Országgyűlési Könyvtár névváltoztatásai	555
KLEINNE HORVÁTH Magda: Szulejmánije, az isztambuli nemzeti könyvtár	356

Könyvtárospályák, életrajzok

BÁLINT ISTVÁNNÉ HEGYESI Júlia: Nemcsak a szakmát, a hivatást is megtanultuk... (Kardosné Benke Irén interjúja)	527
KERESZTÉNYI József: Akit megérintett a sport szeretete (Végh Ferenc interjúja)	266
PÁLFFY Gyula: Az olvasó a legfőbb könyvtáralkotó tényező (Benda Mária interjúja)	393
WALLESHAUSEN Gyula: „Elenyészik az a könyvtár, amelyik ma is csak azt teszi, amit tegnap...” (Végh Ferenc interjúja)	588
WIX Györgyné: „E pályán nem lehet unalmas munkakör” (Kelecsényi Gábor interjúja)	451

7. KÖNYVMŰVÉSZET, KISGRAFIKA

DEME Tamás: Tóth Julianna	239
ECSERY Elemér: Dékány Ágoston	557

8. KISLEXIKON

GYÖRE Pál: Dokumentum, dokumentáció, dokumentáció-tudomány	415
- : Egyéni (személyi) dokumentáció	552
- : Preliterátus, literátus, posztliterátus kultúra	236
- : Textus, kontextus, textológia	106

9. GÖRBE TÜKÖR

PAPERNIJ, Zinovij: Olvassatok, gyerekek! (Olvasókonferenciai kísérlet egy iskolában) (Ford. Antal Miklós)	749
---	-----

10. TÁJAK, EMLÉKEK, KÖNYVTÁRAK

HORVÁTH Dezső: Diocletianus Csengelén. [Móra Ferencről]	291
KÖNCZÖL Imre: Szivemelő táj: tündéres Badacsony	96
LUKÁCSY Sándor: Táncsics Mihály nyomában – Ácsteszerén	231
SIMON Zoltán: Az álmosdi Kölcsey-ház	548
TÜSKÉS Tibor: Az ihletforrások vidékén – Nagy László nyomában. [Iszkázzól]	348

11. BIBLIOGRÁFIÁK, KÖNYVTÁRI SZAKIRODALOM. ISMERTETÉSEK

A Budapesti Egyetemi Könyvtár története (1561–1944) (Somkuti Gabriella)	110
Idegen nyelvű zenei könyvek a közművelődési könyvtárakban (Itzész Mihály)	367
Könyvtári kis tükör. Ajánló könyvjegyzék. Magyar történelem, világtörténelem 1945–1980 (Könczöl Imre)	303
Könyvtári kis tükör. Ajánló könyvjegyzék. Orvostudomány – mezőgazdaság 1970–1982 (Szabó Sándor)	623
Magyar könyvszeret 1921–1944. I. Általános művek – filozófia – vallás (Vértesy Miklós)	47
Magyar könyvszeret 1921–1944. II. Társadalomtudományok. I. Társadalom – politika – közgazdaságtan (Vitályos László)	688
Magyarország levéltárai (Tóth András)	365
Mintakatalógus a közös iskolai és gyermekkönyvtárak számára (Sárané Lukácsy Sarolta)	625
Mondák és mítoszok analitikus bibliográfiája (Katsányi Sándor)	174
A Nagyvilág repertóriuma 1971–1980 (Korompai Gáborné)	302
Ojtozi Eszter: A Görögkatolikus Hit tudományi Főiskola Könyvtárának szláv és román cirill betűs könyvei (Tóth András)	752

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum évkönyve 1984. (Kardosné Benke Irén)	112
A Somogyi-könyvtár száz éve (Páldy Róbert)	241
A szlovák és a cseh irodalom magyar bibliográfiája (Futala Tibor)	559
A tudományos-műszaki információ szakkönyvtára (Orbán Éva)	493

12. ÁLLANDÓ ÉS ALKALMI ROVATOK

Bemutatjuk a... ..	40, 285, 405, 542
Beszélgések a könyvtárról	192, 332
Bibliográfiák	47, 174, 302, 367, 559, 623, 688, 751
Események, krónika	419, 672, 739
Figyelmébe ajánljuk	35, 85, 157, 217, 269
Fórum	27, 61, 201, 533, 595, 735
Görbe tükrök	749
Hallottuk	117, 268, 326
Helytelenül – helyesen	109, 363, 430, 558, 607, 685
Hírek	39, 89, 163, 223, 283, 343, 403, 474, 541, 607, 671, 737
Iskola és könyvtár	145, 218, 389, 665
Kérdezz – felelek	38, 220, 222, 290, 305, 418, 556, 664, 696, 757
Kitüntetések	12, 60, 156, 158, 191, 253, 342, 380, 383, 518, 574, 660
Könyvekről	365, 432
Könyvtárak, műhelyek	381
A könyvtárak történetéből	170, 356, 486, 555
Könyvtári élet	86, 153, 221, 273, 338, 399, 466, 668
Könyvtári kiadványok	54, 118, 181, 246, 310, 373, 438, 501, 566, 630, 694
Könyvtári szakirodalom	110, 240, 493
A Könyvtáros galériája	46, 105, 173, 239, 301, 364, 431, 492, 557, 622, 687, 751
A Könyvtáros kislexikona	106, 236, 415, 552
A lapokban olvastuk	155, 278, 473, 538, 602
Lapozgató	48, 108, 176, 245, 282, 368, 433, 532, 568, 628, 693
Látókör	40, 90, 164, 225, 285, 345, 405, 476, 542, 608, 672, 739
Láttuk	79, 398
Műhelykérdések	36, 72, 142, 209, 463
Olvastuk	141, 388, 551
Pótlások a lexikonokhoz	225
Sorsok és pályák	266, 393, 451, 527, 588
A statisztikai adatokat évente szolgáltató 123 szakkönyvtár 1984. évi fontosabb adatai	270
Szakmai folyóiratok – hálózati híradók	49, 114, 178, 242, 306, 369, 435, 496, 562, 626, 690, 753
Számvetés... 1984. Tervek... 1985	3
Szerkesztői üzenet	465, 495
Tájak – emlékek – könyvtárak	96, 231, 291, 348, 548
A tanácsai és a szakszervezeti közművelődési könyvtárak (szolgáltatóhelyek) 1984. évi fontosabb adatai	536
Új városok könyvtárai	21, 80, 138, 204, 254, 327, 524
Visszhang	17, 84, 169, 429, 483, 727

13. SZERZŐK, AZ ÉLETRAJZOKBAN, NEKROLÓGOKBAN SZEREPLŐK ÉS AZ INTERJÚT ADÓK MUTATÓJA

Abody Rita	723
Antal Emília	151

Antal Miklós	432, 749
Arató Antal – A., -ó -l	66, 79, 196, 471, 534
Bacsa Jánosné	273
Balázs János	164
Bálint Istvánné Hegyesi Júlia	527
Bánsági András	492
Barta Lászlóné Hostin Zsuzsanna (jelöletlenül)	270
Bartha Rózsa	225
Bassa Endre	70
Békés György	221
Belházy Marianna – B. M.	39
Benda Mária	393, 652
Benedek Péter	301
Benjámín Judit	723
Biegelbauer Pál	389, 514, 582
Billédi Ferencné	701
Bognár Lászlóné	84
Borián Beatrix	399
Csehák Judit	315
Dékány Ágoston	557
Deme Tamás	239, 345
Dömötör Lajosné	340
Duna Gabriella	399
Ecsery Elemér	46, 173, 364, 557, 751
Engel Tibor	263
Fazekasné Várfalvi Erzsébet	538
Fekete Péterné	587
Fogarassy Miklós	384
Forrásné Török Katalin	463
Földessy Árpádné	668
Freisinger Jenő	215
Futala Tibor	559
Fügedi Péterné	72
Füleki Mihály – F. M.	152, 733
Gajdos Gábor	301
Galambos Ferenc	105
Gallwitz Ferenc	622
Ganczaugh Miklós	173
Gerő Gyula (jelöletlenül is)	39, 48, 49, 54, 89, 108, 114, 118, 163, 176, 178, 181, 223, 242, 245, 246, 282, 283, 306, 310, 343, 368, 369, 373, 388, 403, 419, 433, 435, 438, 465, 474, 495, 496, 501, 532, 541, 562, 566, 568, 607, 626, 628, 630, 671, 672, 690, 693, 737, 739, 753
Gyene Ida	687
Gyimesi Endre–Gy. E.	737
Györe Pál	106, 236, 415, 552
Györfy György	192
Györfi Csabáné	401
Gyuris György	225
Hadrovics Gábor	153
Halász Béla	138, 201, 524
Harmat Béla – h – t	163
Hernádi Paula	46
Hiller István	242
Horváth Dezső	291
Horváth Károly	341, 663
Hostin Zsuzsanna lásd Barta Lászlóné	
Hubay László	614
Itzész Mihály	367
Janó János	204
Jónás Károly	17, 555
Juhász Imréné	469
Kadosa Árpád	218
Kardosné Benke Irén	112, 527
Katsányi Sándor	174, 326
Kelecsényi Gábor	359, 451
Keller Antalné	655
Kenyéri Katalin	187, 455

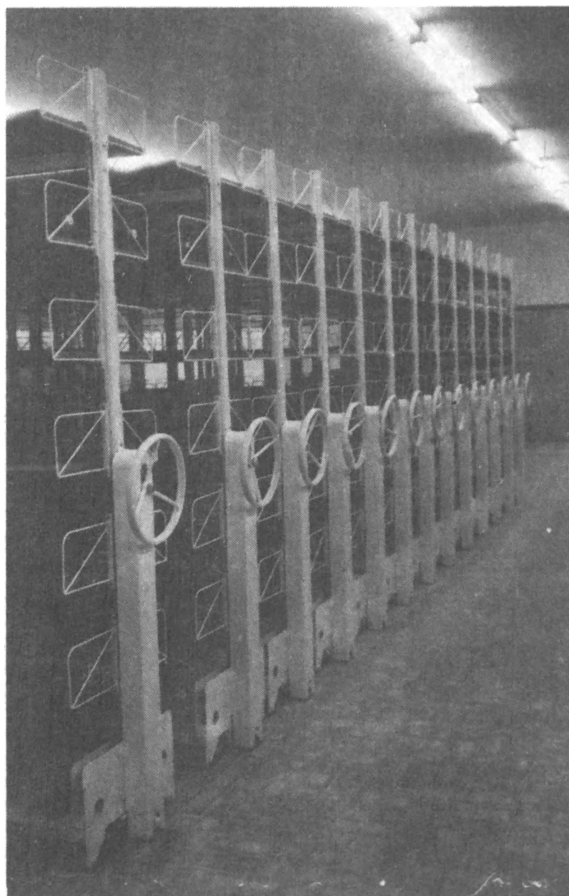

Kenyéri Kornélia	455
Keresztényi József	266
Kertész Károly	254
Kiglicsné Katona Rita	35, 85, 217, 269
Kiss Jenő	507
Kleinné Horváth Magda	356
Klinda Mária	619
Kopházi Ferenc	735
Korompai Gáborné	142, 302
Kovács Dezső (jelöletlenül is)	123, 635, 705
Kovács Ilona-K. I.	268, 571
Kováts Albert	751
Kölcsey Ferenc	548
Könczöl Imre	96, 303
Kőrösi Judit	197
Köpeczi Béla	251, 699
Kuruc Irméné	209
Lacza Márta	364
Landenberger Istvánné	225
László Ágnes	64
Lázár Péter	608
Léces Melinda	468
Lengyel Gézané – L. G.	403
Lippainé Fekete Ilona	599
Losonci Miklós	492
Lugosi Andor (jelöletlenül)	38, 220, 222, 290, 305, 418, 556, 664, 696, 757
Lukácsy Sándor	231, 431
Mándy Gábor	134, 258
Maruszi József	533
Mezei György	519, 735
Molnár Dénes	105
Móra Ferenc	291
Móra László	192, 405
Molnár Artila (jelöletlenül)	536
Molnár Orsolya	409, 476
Nagy László	348
Novacsek-Vojnics Kornél	276
Nyakóné Szomorú Klára	398

Olejnnyik Ágnes	622
Orbán Éva	493
Orosz Bertalanné	61
Pajkossy György	644
Páldy Róbert	241, 596
Pálffy Gyula	393
Pálné Leinberger Ágota	145
Pálvölgyi Endre – P. E.	78, 332, 551, 734
Papernij, Zinovij	749
Papp István – P. I. (jelöletlenül is)	26, 71, 136, 265, 443, 714
Péter László – P. L.	141
Pócsi Gusztáv – P. G.	163
Pétevári András	169
Petheő Lászlóné	466
Pogány György	170, 486
Román Lászlóné	575
Sáfar Katalin	338
Ságvári Ágnes	711
Sárané Lukátsy Sarolta	625
Simay Norbert	285
Simon Gizella	727
Simon Zoltán	548, 595
Skaliczki Judit	187
Somkuti Gabriella	110
Söptei Jánosné	13
Suba Ernő – S. E.	283
Sulyok Erzsébet	473
Szabó Ernő	109, 363, 430, 558, 685
Szabó Éva	278
Szabó László, Sz.	409, 476
Szabó Sándor (ELTE)	623
Szabó Sándor – Sz. S. (AGROINFORM)	671
Szántó Tibor	332
Szente Ferenc	379
Széphalmi Istvánné	459
Szilvássy Zoltánné	90
Szinainé László Zsuzsa	718
Szőllősy Éva – Sz. É.	90, 157
Tagore, Rabindranath	432
Táncsics Mihály	231
Tilhof Endre	155
Tokaji Nagy Erzsébet	340, 732
Tóth András	40, 365, 752
Tóth Dezső – T. D.	120, 133, 546
Tóth Gyula	128, 319
Tóth Julianna	239
Tóth László	400
Tóvári Judit	21, 80, 327
Tuba László	381, 542
Turainé Matzkó Emma	86, 602, 661
Tuskés Tibor	348
Vajda Erik	708
Vályi Gábor (jelöletlenül)	59
Varga Kovács Amarilla	429
Varga Róbert	665
Varga Sándor	483
Végh Ferenc	266, 588
Veress Pál	431
Vértesy Miklós	47
Viola József	687
Wallehsausen Gyula	43, 588
Wix Györgyné	451
Zágoni Erzsébet	604
Zsámpárné Szalay Mária	36
Zsidai József	614

Összeállította: Pálvölgyi Endréné

Könyvtára berendezéséhez ajánljuk

**MERABONA
és
TÉKA
típusú bútorainkat,
melyek
IRINGÓ
alvázra szerelve
tömörraktárak
berendezésére is
alkalmasak**

Gyártja: MEZŐGÉPIPARI

SZÖVETKEZETI

KÖZÖS VÁLLALAT, SZANY

Felvilágosítás, berendezési tervek, árajánlat készítése:

CAVALLONI GYÖNGYI

Budapest XI., Szakasits Á. u. 32/a. X. 95. 1119

Telefonüzenet: 663-226

A gyermekkönyvtárak és a módszertani munka

A módszerek javítására való törekvés, az ésszerűsítés célja mindig a hatékonyság növelése – állította *Sallai István*. Minthogy erre a könyvtári munkában egyre nagyobb szükség van, az utóbbi években sok szó esett a módszertani munka változásairól, megújulásának elkerülhetetlenségéről. Természetesen olyan megállapítások ezek, amelyek a gyermekkönyvtári munkára is érvényesek, mégis indokolt külön foglalkozni e kérdéskörrel. A gyermekkönyvtári munkának számtalan olyan pedagógiai, pszichológiai, sőt könyvtártani sajátossága is van, amely lényegesen megkülönbözteti más könyvtári területektől. Ezért itt kifejezetten szakmódszertani munkára van igény, ilyet azonban csak az tud végezni, akinek pedagógiai képzettsége és gyermekkönyvtárosi gyakorlata is van. Sajnos, e tényt ma szakmán belül is bizonygatnunk kell, természetesen nem a gyermekkönyvtárosok körében.

A gyermekkönyvtári módszertani munkát másként közelítik meg a módszertanosok és a gyermekkönyvtárosok, illetve a könyvtári rendszer különböző szintjein dolgozó (megyei, városi, községi tiszteletdíjas) könyvtárosok. Abban azonban valamennyien megegyeznek, hogy minél kisebb könyvtárról van szó, annál inkább szüksége van segítségre. Nyilvánvalóan a jobb feltételek között működő, nagyobb kitekintéssel bíró, szakképzett megyei, városi gyermekkönyvtárosok segíthetnék a kisebb könyvtárakat tapasztalataikkal. De megteszik-e? Kik, mit és hogyan közvetítenek? Milyen hatékonysággal? Erre próbáltam választ keresni annak a felmérésnek segítségével, amelyet a Magyar Könyvtárosok Egyesületének gyermekkönyvtári szekciója végzett az elmúlt évben az A és a B típusú könyvtárak körében. A felmérés más vonatkozásait tavaly év végén Nyiregyháza vitattuk meg *Pápay Lászlóné* előterjesztése alapján (főbb tanulságai a *Könyvtáros* 1985/7-

és számában *Fogarassy Miklós* cikkében olvashatók). A módszertannal kapcsolatos adatokat, valamint saját tapasztalataimat itt próbálom összegezni.

A gyermekkönyvtári módszertani munka kialakulása

A hatvanas években, a gyermekkönyvtárak és -részlegek tömeges létrejöttével egy időben született meg a tevékenységüket összefogó, segítő módszertani munka iránti igény is. E munka tartalma, formája és hangsúlyai együtt változtak a gyermekellátás könyvtári gondjaival. 1965-ben *Vargha Balázs* máig érvényesen fogalmazta meg e munka kettős jellegét, amely részben a gyermekkönyvtárak és részlegek összefogásából, a kapcsolatok irányításából, tapasztalatcserékből, látogatásokból; részben egy-egy megye valamennyi, gyermekeket ellátó könyvtárára (az osztatlan szolgáltató községi könyvtárakra éppúgy, mint az iskolai és a szakszervezeti könyvtárakra) kiterjedő figyelemből tevődik össze (*Könyvtáros*, 1965/10. sz.).

Ami az első témakört illeti, 20 év után már eredményekről is beszámolhatunk, a második területen csak a próbálkozásig jutottunk el.

Lényegében az 1971-es *Irányelvek a 18 éves aluli ifjúság könyvtári ellátására* és a könyvtári konferenciák is ebben a szellemben jelölték ki a feladatokat; elsősorban a megyei könyvtárak feladatkörébe utalva, tőlük várva, hogy „az ellátórendszerben a gyermekkönyvtári munka konzultációs központjai legyenek”. Ezt követően hét megyében állítottak munkába gyermekkönyvtári módszertanost (ma összesen három ilyen munkakörben dolgozó van), a többi könyvtárban a gyermekkönyvtár vezetőjétől várták e terület gondozását. Sajnos azt kell mondanunk, hogy a mai napig sem teremtőd-

tek meg e munka tárgyi és személyi feltételei. De erről még csak nem is beszélünk! Az 1984-ben kiadott *Útmutató a lakóhelyi közművelődési ellátás távlati fejlesztéséhez* teljesen figyelmen kívül hagyta a gyermekellátás sajátos igényeit, és meg sem említette a hozzá kötődő módszertani munka szükségleteit. Nehezen érthető, hogyan történhetett ez! Bár sem az irányelvek, sem az útmutatók nem kötelezőek senkire, mégis szemléletet tükröznek és értéket, mértéket alakítanak. Nemcsak a gyermekkönyvtárosokat, hanem a szakma egészét segíthetnék, és a fenntartókat is jó irányba befolyásolhatnák. Erre pedig nagy szükség volna, mert nem lehet eléggé széles körben tudatosítani, hogy miként az olvasónevelés alapja a gyermekek nevelése, a könyvtárhasználat elterjesztésének és megszilárdításának alapja a gyermekkönyvtárak feltételeinek javítása és hatékonyabb munkája.

Az A típusú könyvtárak gyermekkönyvtári módszertani munkája

Tizenhat megyei könyvtár (háromnak, valamint a fővárosnak hiányoznak az adatai) választást összegezve mind szervezetileg, mind tartalmilag nagyon tarka képet kaptunk. A számadatok csak jelzés értékűek, nem mindig a tényleges helyzetet tükrözik: ha a gyermekkönyvtáros válaszolt, akkor gyakran az általános hálózati-módszertani könyvtárosok tevékenysége maradt homályban, ha a módszertanos, akkor a gyermekkönyvtárosé. A kapott válaszok mindenképpen arra figyelmeztetnek, hogy kettőjük között legtöbbször nincs megfelelő, mindennapos kapcsolat.

Elsőként azt vizsgáltam, valójában kik végzik e munkát a megyei könyvtárakban? A felmérés adatai szerint a gyermekkönyvtárosok közül rendszeresen 4-en (Eger, Szolnok, Kaposvár, Miskolc), alkalmanként 9-en végeznek ilyen munkát (ez szervezést, rendezvényt, esetenként szakmódszertani tanácsadást jelent); egyáltalán nem végeznek 3 megyében (ott, ahol külön gyermekkönyvtári-módszertanos van). A gyermekkönyvtárosok munkaidejét teljesen kitölti a helyi tevékenység. Idejükön és erejükön felül, alkalmanként vesznek részt a területi módszertani munkában, más könyvtárakba csak nagyritkán jutnak el. Az *általános hálózati-módszertani könyvtárosok* közül gyermekkönyvtárakat is látogatnak 5, községekben

is segítik e munkát 6, s nem végeznek ilyen munkát 5 megyében. Munkaköri leírásukban ritkán szerepel kiemelt feladatként a gyermekkönyvtári munka segítése. E téren is elsősorban hálózatszervező, összehangoló és néha közvetítő tevékenységet folytatnak. Ami a *speciális gyermekkönyvtári módszertani könyvtárosokat* illeti (Szeged, Pest és Veszprém megyékben): noha a kezdetben tiszta profilú gyermekkönyvtári módszertani munkához mindenhol más feladatok is csapódtak, mégis elsősorban ezt tekintik feladatuknak. Magam is közéjük tartozom, és úgy érzem, legalább egyvalaki kell megyénként, aki kezében tartja a gyermekek ellátásának gondjait, és szorgalmazza a problémák megoldását, mégpedig nemcsak a gyermekkönyvtárosok körében. *Gyermekkönyvtári szakfelügyelőként* dolgozik 3 gyermekkönyvtáros, 3 hálózati-módszertani könyvtáros és 2 igazgatóhelyettes (Kecskemét, Szolnok). A szakfelügyelet átfogóbb látást és kapcsolatokat, több összehasonlító elemzést tesz lehetővé, és gyakran módszertani tanácsokban ölt testet.

Következő kérdésünk a módszertani munka tartalmára irányult. *Mit végeznek* a munkatársak ezen a címen? Kiderült, hogy továbbképzéseket 9 megyei gyermekkönyvtáros és 5 hálózati-módszertani könyvtáros szervez; módszertani kiadványokat 5, illetve 3 szerkeszt, olvasómozgalmakat, pályázatokat 7, illetve 2 szervez, a gyermekkönyvtárakat 4, illetve 6 látogatja és a községekben is segít 3, illetve 6. Elsőre az a legszembetűnőbb, hogy a felsorolt tevékenység típusok egyikét sem végzik folyamatosan egyik A típusú könyvtárban sem, pedig a módszertani munka jellege ezt követelné!

A kialakult sorrend a tevékenységek gyakoriságát tükrözi. Legáltalánosabb a *foglalkozású gyermekkönyvtárosok továbbképzésének* szervezése – ez szinte valamennyi megyére jellemző. Ide sorolhatjuk a több megyére kiterjedő regionális továbbképzéseket is. Témái leggyakrabban az irodalomismeret, a pedagógia és a pszichológia, a könyvtári szakismeretek és az egyéni és a csoportos foglalkozások kérdései. Legtöbbször megyén belüli vagy azon túl is terjedő tapasztalatcserével is összekötik a továbbképzéseket, s ezzel tovább bővítik a közvetlenül hasznosítható ismereteket. Sajnos az egyszerűes és a tiszteletdíjas könyvtárosok továbbképzéssein ritkán szerepelnek a gyermekkönyvtári ellátással kapcsolatos témák. Időről időre a megyei hálózatok vala-

mennyi könyvtárost érintő értekezletein is helyet kellene adni a gyermekellátás kérdéseinek.

Gyakoriságban a második helyet a *módszertani kiadványok* szerkesztése foglalja el. Ezek készítése, terjesztése, a hasznosítás elősegítése fontos módszertani feladat. Több megyének van rendszeres gyermekkönyvtári módszertani sorozata, ilyen a szegedi Somogyi Könyvtár gyermekkönyvtárosainak útmutatója, a szolnoki könyvtár gyermekkönyvtári módszertani kiadványai, a nyíregyháziak módszertani levelei, a veszprémi módszertani füzetek. Gyakran közölnek módszertani jellegű, gyermekkönyvtári témájú írásokat a megyei híradók is. Valójában a könyvtárosoknak készülő foglalkozásleírások, a gyermekeknek szóló bibliográfiák, olvasónaplók, rejtvényfüzetek is felfoghatók e munka részeként, különösen, ha felhasználásuk túlnő egy adott könyvtáron, s a könyvtárosok szakmai segítséget is kapnak a feldolgozás mikéntjéhez a továbbképzéseken, a személyes látogatások vagy a bemutató foglalkozások alkalmával.

A kiadványok között ma a legelterjedtebbek a foglalkozásleírások, gyűjtemények, amelyek gyakran tárgyi, néha pedig még könyvtári szakmai tévedéseket is tartalmaznak. Kevés az esettanulmány, a foglalkozások pedagógiai elemzése, kritikája, az olvasáspedagógia újabb tapasztalatainak összegyűjtése. Ez csak rész-

ben írható a gyermekkönyvtárosok túlterheltségének rovására, sajnos a szakismeretek hiányával is összefügg: mind kevesebb gyermekkönyvtárosnak van pedagógiai képzettsége, és túl sok a könyvtárkezelői képesítéssel dolgozó. Pedig semmiféle jó szándék, igyekezet nem pótolhatja a szakismeretet. Örvendetes és ígéretes az a kezdeményezés, amely a múlt év vége óta lehetővé teszi a gyermekkönyvtári kiadványok előzetes szakmai lektorálását a Könyvtártudományi és Módszertani Központ segítségével. Ezáltal esetleg a hasznos és megfelelő színvonalú kiadványok példányszámát is jótékonyan befolyásolni lehet. Szinte valamennyi gyermekkönyvtárban szerveznek *olvasópályázatokat, vetélkedőket*, legtöbbször valamilyen eseményhez, évfordulóhoz, témához kapcsolódva. Ha e programok nem válnak egyeduralkodóvá a könyvtár munkájában, akkor érdemes energiát fordítani rá, mert jó módszerei az irányított olvasatásnak, eredményesen terelhetik a figyelmet az irodalom bizonyos témaköreire és szorgalmazhatják a kézikönyvek használatát. Az is könnyíthet a gyermekkönyvtárosok terhein, ha több könyvtár összefog, s megosztva vagy felváltva állítják össze az anyagot. A megyei könyvtár feladata – hiszen többnyire neki van sokszorosítója –, annyi példányban állítani elő ezeket a kiadványokat, hogy valamennyi gyermekkönyvtárba, sőt községi könyvtárba is jusson belőlük – ez utóbbiakhoz megfelelő módszertani segítség, útmutatás kíséretében.

A felsorolt tevékenységek között utolsó helyre került a *gyermekkönyvtárak*, időnként a *kisebb községi könyvtárak látogatása*. Pedig erre volna a legnagyobb szükség, elsősorban a kölcsönzési időben. Munka közben lehet ugyanis leginkább tanácsokat adni, értékelni, megfigyelni a könyvtáros módszereit, bemutatni, mi a helyes. Ma ritkán kerül sor „olvasóelemzésre”, a foglalkozások megbeszélésére, a kiadványok használatának felderítésére, a könyvtárhasználati ismeretek elsajátításának hatékonyságvizsgálatára. Ezek hiányával is magyarázható, hogy egyre ritkább a színes, vonzó gyermekszolgálat, gyakran felborul az arány az egyéni és a csoportos foglalkozások között. Még ezeknél is ritkábban kerül sor a helyi állomány elemzésére, a gyarapítás és az állományalakítás értékelésére, a feltárási apparátus vizsgálatára. Pedig az utóbbi teendők végzéséhez az utolsó tíz évben sok, jól használható segédkönyv jelent meg, többnyire a KMK gondozásában, több esetben gyakorló

gyermekkönyvtárosok bevonásával (például *Benkő Zsuzsa* munkája, a *Javaslat a közös iskolai és gyermekkönyvtárak állományára*, vagy a *Könyvtári kis tükör Gyermekirodalom* kötetei és *A gyermekkönyvtárak állományának raktározása és katalógusai*).

Sajnos, a jelenlegi gyermekkönyvtári nyilvántartások (a csoportos leltárkönyv vagy a kölcsönzési statisztika) semmiféle segítséget nem adnak az elemző munkához; aki bármit számokkal akar bizonyítani, alátámasztani, annak külön feljegyzéseket kell vezetnie. Erre pedig nemigen van idő.

Továbbélnék a *hálózatszervezés* gondoljai is, csak másként, mint tíz-húsz éve. Sajnos, mind ritkábban jön létre új gyermekkönyvtár vagy részleg, viszont új szervezeti formák születnek és terjednek: a kettős funkciójú, az általános nevelési központban működő és a városi központból ellátott iskolai könyvtárak. Ezek első-sorban gyermekekkel foglalkoznak, mégsem válnak a gyermekellátás megbízható láncszemeivé. Legtöbbször évek múlva sem jutnak túl a tárgyi és a személyi feltételek megteremtésén, a tartalmi kérdésekre alig jut figyelmük. Az általános hálózati módszertani tevékenységet végző könyvtáros sokat segíthet nekik. Például a jó működési szabályzat, munkaköri leírás, éves munkaterv összeállításában. A tudatos, színes gyermekkönyvtári munkához azonban a szakmódszertani segítségre, a gyermekkönyvtárak tapasztalataira volna szükség.

A B típusú könyvtárak gyermekrészlegeinek kisugárzása a községi szolgálatra

Szándékosan fogalmaztam így, mert esztünkben a leggyakrabban csak ennyiről van szó. 110 B típusú könyvtár közül mindössze 11 jelezte, hogy módszertani jellegű munkát is végez. Valószínű azonban, hogy ez csak a gyermekkönyvtárosokra értendő, s a válaszadók nem vették figyelembe a hálózati-módszertani munkát végzők, esetenként a könyvtárigazgatók munkáját. Elsősorban a volt járási és a jelenlegi körzeti könyvtáraknak, illetve ellátóközpontoknak kellene a mostaninál lényegesen több figyelmet fordítaniuk a gyermekkönyvtári ellátás segítésére, hiszen a községekben az olvasók 60–70 százaléka gyermek – s színvonalas ellátásukhoz a tiszteletdíjas községi könyvtárosoknak jóval több segítségre volna szükségük. Sajnos, a látogatások során, a vb-beszá-

moló készítése, a könyvellátás, leltározás, selejtezés feladatai, és a könyvtároscserekből adódó tennivalók mellett ritkán kerül sor a gyermekellátás mikéntjének megbeszélésére: saját bevallásuk szerint kéthavonként, vagy évi két-három alkalommal, illetve évente egyszer. Mégis találkozunk követésre méltó, jó kezdeményezésekkel: kis könyvtárakban is tartanak bemutató foglalkozást a gyermekkönyvtárosok (helyenként a módszertani munkát végzők); szerveznek író-olvasó találkozókot (gyakran azért, hogy legyen párja a központi gyermekkönyvtár rendezvényének), s előfordul az is, hogy bevonják a községi könyvtárakat a vetélkedőkbe, olvasónapló-pályázatokba. Arra szintén van példa, hogy „foglalkozásbankot” hoznak létre, amelyet a vállalkozó kedvű községi könyvtárosok rendelkezésére bocsátanak. Több körzetben a tiszteletdíjas községi könyvtárosok értekezletén vagy továbbképzésen egy-egy gyermekkönyvtári téma vagy foglalkozás is szerepel (például a környezetismereti munkafüzet könyvtári feladatlapjának kitöltése, az iskolákkal való együttműködés formái, a kézikönyvhasználat módszertana). Ritkábban esik szó az állományalakítással kapcsolatos kérdésekről, az egyéni és a csoportos foglalkozásokról, a központi propagandakiadványok felhasználásáról, az irodalomismeretről.

A kisvárosi gyermekkönyvtárak, -részlegek személyi ellátottsága mindenütt rosszabb a megyei könyvtárénál, legtöbbször a helyi munkára sem elég. Nem ritka, hogy a központi intézményben 700–1100 olvasóval foglalkoznak, gyakran egyedüli könyvtárosként. Nehezen képzelhető el, hogy könyvtárakon kívül rendszeres módszertani munkát is végezzenek. Az általános módszertani munkát végzők feladata lehet, hogy a gyermekkönyvtári szolgálatban is közvetítsék a megyei és a városi tapasztalatokat, kiadványokat, írásos segédleteket s minél több jó olvasmányt a gyerekeknek. Csak így képzelhető el, hogy a kis községekben csökkenni fog a gyermekek hátrányos helyzete a könyvtári ellátásban.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkája

A gyermekkönyvtári módszertan kérdéseiről semmiképpen sem szólhatunk a KMK tevékenységének ismertetése nélkül. E munkában a központ valamennyi osztálya részt vesz: az állománygyarapítással foglalkozó osztály és

az *Új Könyvek* szerkesztősége éppúgy, mint a hálózatszervezésben, olvasáskutatásban és az oktatásban dolgozó munkatársak. A teljesség igénye nélkül, csupán jelzésszerűen utalok arra a három fő területre, amelyen szükségét érezzük segítségének. Először is a *gyermekkönyvtárak és a gyermekkönyvtárosok munkájának irányításában, összefogásában, összehangolásában*. Ennek érdekében munkatársai sokat tettek az elmúlt években: gyermekkönyvtárosi tanfolyamokat és továbbképzéseket szerveztek, pályázatokat írtak ki a Magyar Könyvtárosok Egyesületével közösen; fontos témákat, kiadványokat írtak meg és adtak közre, megindították a gyermekkönyvtári kiadványok kritikáját és rostálását. Több, jól használható segédeszköz jelent meg az állománygyarapítás, az elemzés és a feltárás témakörében. Nagyban elősegítették az egységes gondolkodás és szaknyelv kialakulását a *Gyermekkönyvtári munka* (szerk.: Károlyi Ágnes) és a *Gyermekeknek kölcsönző könyvtárak szakfelügyelete* című kötetek. A gyakorlati munkához közvetlen segítséget adtak a *Gyermekkönyvtári tanulmányok*, a *Csoportos foglalkozások a gyermekkönyvtárakban*, az *Órák a könyvtárban* és más hasonló kiadványok. A sor folytatásra vár: szükség volna egy gyermekkönyvtári kézikönyvre, egy kézi- és segédkönyvtári alapjegyzékre, a cikkek és a gyűjteményes kötetek elemző bibliográfiájára stb. Nagy segítség, ha időről időre sor kerül országos *vizsgálatokra, elemzésekre* is, mert ezek lehetővé teszik a valóságghű helyzetfelismerést és megalapozottá az összehasonlításokat, viszonyításokat. Hosszú idő után gyümölcsöző együttműködés kezdett kialakulni e téren, s tart néhány éve a KMK és a Könyvtárosegyesület gyermekkönyvtárosi szekciója között. Így került sor az *Irányelvek* kiadása óta megtett út felmérésére, a gyermekkönyvtárosok tevékenység- és időmérlegének elkészítésére, legutóbb pedig a módszertani munka tanulmányozására. Azt hiszem, hogy a különböző megyékben és témákban végzett szakfelügyeleti vizsgálatok összefoglalásai még sok érdekes tanulsággal, tapasztalattal szolgálhatnak, ha nagyobb nyilvánosságot kapnak.

Hiányérzetünk azért mégis van, mert a KMK nem tudja elérni, hogy a különféle *irányelvekben, normatívákban, távlati tervekben* jelentőségének megfelelően szerepeljen a gyermekek ellátásának kérdésköre. Ahhoz is kevés segítséget nyújt, hogy mindez ne csak a gyermekkönyvtárosok gondja legyen, hanem a

könyvtárügy országos és megyei irányítói is komolyan vegyék.

★

Összefoglalva a tapasztalatokat, azt kell megállapítanunk, hogy az A és B típusú könyvtárakban a folyamatos, meggondolt gyermekkönyvtári módszertani munka feltételei, sajnos, ma sincsenek meg. Az anyagi nehézségeken kívül a kérdés fontosságát leki-csinylő hibás nézetek is akadályozzák a szükséges és lehetséges előbbrelépést. Ideje volna egy kiindulási programot elkészíteni, s ehhez a feltételeket megteremteni és kihasználni. Azt hiszem, már ma is eredményesebben dolgozhatnánk, ha érvényt szerezhethetnénk a korábbi dokumentumokban foglaltaknak, és valamennyi megyében *önálló munkakörre* válna a *gyermekkönyvtári hálózat gondozása, módszertani segítése*. E munkakör beilleszthető akár a megyei gyermekkönyvtár, akár a megyei módszertani szervezet keretébe, de elképzelhetetlen, hogy a gyermekkönyvtáros-módszertanos sikerrel végezze munkáját, ha nincs megfelelő könyvtári és pedagógiai szakképzettsége, valamint gyermekkönyvtári gyakorlata.

Az *A és B és az osztott szolgálatú C típusú könyvtárak gyermekkönyvtárosai alkossanak munkaközösséget megyénként*. E munkaközösség vezetője az előbb említett munkakör vezetője lehetne. A gyermekkönyvtárosok között jöjjön létre munkamegosztás, mégpedig elsősorban a kiadványok összeállításában, a továbbképzések és bemutatók szervezésében. Közös erővel végezzenek több vizsgálatot, elemzést a gyermekkönyvtári ellátás köréből, és adják közre általánosítható tapasztalataikat: e könyvtárak, könyvtárosok tapasztalata és hozzáértése minden bizonnyal kisugárzik majd az osztatlan szolgálatú kisebb könyvtárakra is.

A jelenleginél sokkal *több segítséget* kellene adnunk a *kis községek könyvtárosainak*: az ellátóközpontok módszertanos munkatársai ne csak könyveket közvetítsenek, hanem minél több közvetlenül felhasználható írásos dokumentumot és könyvismeretet, speciális gyermekkönyvtári ismeretet is – elsősorban a gyermekkönyvtári munkaközösségekben felhalmozódó szellemi alapból. Végül: a főfoglalkozású és a tiszteletdíjas könyvtárosok továbbképzésén súlyának és a gyermekolvasók arányának megfelelő figyelmet kell kapnia a gyermekkönyvtári ellátásnak.

Balogh Ferencné

Kinevezések. **Dr. Huszár Ernő**nét, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának megbízott főigazgatóját november elsejével az intézmény főigazgatójává nevezte ki a Művelődési Minisztérium. – **Dr. Lebovits Imrét**, a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának megbízott igazgatóját ugyancsak november elsejével igazgatóvá nevezte ki a Művelődési Minisztérium.

Metód – Cirill testvére –, a szláv írásrendszer megalkotója halálának 1100. évfordulója alkalmából Európa számos településén és városában tartottak megemlékezéseket. Október 11-én Zalaváron, az egykori Mosaburgban emlékművet avattak, és a budapesti délszláv klubban is ünnepséget rendeztek. Erre az alkalomra bibliográfia készült, amely a Cirill és Metód életéről, munkásságáról, a glagolita és a cirill írás történetéről szóló legismertebb magyar és idegen nyelvű műveket sorolja fel. (N. V. K.)

A gyermek- és az ifjúsági irodalom gondjait napirendre tűző Tolna megyei tanácskozársra 1985. október 8–9-én immár a kilencedik alkalommal került sor. A résztvevők: a korosztály számára rendszeresen írók, a Könyvértékesítő Vállalat, a Móra és a Minerva könyvkiadók, a Magyar Rádió, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, a Hazafias Népfront, a Művelődési Minisztérium képviselői, főiskolai tanárok, valamint könyvtárosok a kerekasztal-beszélgések során szóltak a megváltozott, beszűkült

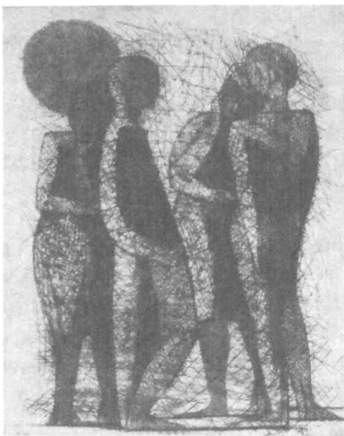
olvasói érdeklődésről, az olvasás-szociológiai felmérésekről, a könyvkiadás és a -terjesztés összehangolatlanságából adódó gondokról, a gyermek- és az ifjúsági irodalom kritikájának esetlegességéről, a színvonalas kiadói prospektusok hiányáról, a Móra Kiadó nehézségeiről, a rugalmasabb, de gyakran igénytelenebbül dolgozó magánkiadókról, továbbá arról is, hogy a mai felsőoktatásban nincs a megfelelő helyen a gyermek- és az ifjúsági irodalom megismertetése, s a pályakezdő nevelők nem ismerik a kortárs irodalmat. Megismerkedtek a Könyvértékesítő Vállalat terveivel is, amelyekben egyebek között az új iskolai könyvtárak állományának megalapozására szolgáló raktár létesítése is szerepel. A résztvevők egyetértettek **Fekete Gyula** javaslatával: alakuljon meg a könyvbarát-klubok országos hálózata, illetve a Móricz Zsigmond ösztöndíjak egyikét évente kapja meg valamelyik fiatal kritikus, aki rendszeresen és elmélyülten foglalkozik az ifjúsági irodalom kérdéseivel. A tanácskozás anyaga önálló kötetben meg fog jelenni. (E.)

Halálozás. 1985. aug. 28-án váratlanul elhunyt **Rózsa Béla**, a szombathelyi *Életünk* című irodalmi és művészeti havi folyóirat főszerkesztő-helyettese, aki hosszú ideig volt a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár osztályvezetője, s 1971-től a legutolsó számaig szer-

kesztette a *Vas Megyei Könyvtárak Értesítője* című könyvtári híradót is.

Az országos feladatkörű nagykönyvtárakat bemutató sorozatot indított a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Tolna megyei szervezete. A megye könyvtárosai elsőként az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárt látták vendégül 1985. november 1-én Szekszárdon, az SZMT székházában. **Futala Tibor** igazgató, **Vajda Erik** fősztályvezető-helyettes, az MKE titkára és **Jánszky Lajos** fősztályvezető tájékoztatta a megjelenteket – videofilm felhasználásával is – az intézmény könyvtári és szakirodalmi tájékoztatási munkájáról. Az előadásokat az OMIKK dokumentációs anyagából összeállított alkalmi kiállítás egészítette ki. A résztvevők száma a könyvtárosokkal és a meghívott érdeklődőkkel együtt 120 volt. (E.)

Novemberi értekezleti nap-tár: 12. A Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnökségi ülése az Országgyűlési Könyvtárban; Az Országos Oktatástechnikai Központ, az MKE audiovizuális bizottsága és a NOVOTRADE RT. szoftver-bemutatója és megbeszélése kisszámítógépes könyvtári programokról az MTA SZTAKI előadótermében; 13. Az Országos Könyvtárügyi Tanács elnökségének ülése az Országos Széchényi Könyvtárban; 14. Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves és Szabolcs-Szatmár megyei könyvtárosok tájékoztatója a miskolci József Attila Könyvtárban a könyvtárnépszerűsítés időserű kérdéseiről, az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ, valamint a Miskolci Városi Könyvtár rendezésében; 21–22. A Neumann János Számítógéptudományi Társaság és az MKE műszaki könyvtáros szekciója által *Mikroszámítógépeken használható információkereső rendszerek* címmel rendezett, bemutatóval egybekötött konferencia a társaság budapesti székházában.

„A könyvtárak teljes körű ellátását tervezzük”

Beszélgetés Drucker Tiborral, a KÖNYVÉRT igazgatójával

– Az utóbbi hónapokban itt is, ott is olvashattunk, hallhattunk a Könyvértékesítő Vállalat nagyszabású és rendhagyó vállalkozásáról, a Váci útra és három másik utcára nyíló hatalmas épülettömb újjáépüléséről, a vállalat céljaira való átalakításáról. A könyvtárostársadalom elsősorban érdekelt e vállalkozásban, hiszen nagyon bízik abban, hogy a KÖNYVÉRT könyvtárosoknak szánt szolgáltatásai lényegesen javulnak az erőfeszítések eredményeként. Hallhatnánk legelőször egy rövid tájékoztatót arról, hogy a meglehetősen nehéz helyzetben levő vállalat milyen módon húzta ki magát a csávából, milyen lehetőségek állnak rendelkezésére, és milyen ütemben számíthatunk a megújult, lehetőségeiben megnövekedett vállalat teljes kapacitásának felfutására?

– Közismert tény, hogy a Könyvértékesítő Vállalat rendkívül elmaradott az infrastruktúrára tekintetében, e téren nincs kivételes helyzete a magyar könyvkereskedelemben. A túlszűfolt, a várostól olykor csaknem 60 kilométerre levő raktáraink igen sok időt, energiaszegény világunkban megengedhetetlenül sok szállítást követelnek. Sok könyvtáros ismeri ezeket a raktárakat, ahol korszerűnek nem nevezhető körülmények között dolgoznak munkatársaink. Csak a könyvek és a könyvtárak száma sokszorozódott meg, feldolgozási rendszerünk semmiben sem különbözik az 1952-ben bevezetettől. Évek óta minden törekvésünk arra irányult, hogy ezen a helyzeten változtassunk.

A gazdaság meglehetősen kevés lehetőséget kínál ma annak, aki a fellendülés korszakát csak várja. A mi meggyőződésünk szerint csupán a vállalkozói magatartás – ami nem nélkü-

lözheti a kockázatvállalást – veheti előbbre dolgaikat. Egy kicsit a szerencse is a kezünkre játszott, amikor 1984 áprilisában megvásároltuk a Szerzőgépipari Művek Váci út 19. sz. alatti telephelyét. Ma már nyugodtan bevallhatjuk, hogy a vásárlás időpontjában a vételár nem állt rendelkezésünkre. Időközben sikerült eladnunk a Visegrádi utcai épületet és törökbálinti raktárházunkat. Olyan kedvező áron,

hogy nem csupán a vételárat tudtuk kifizetni, de az átalakítás megkezdésének költségeire is volt fedezetünk.

22 ezer négyzetméternyi területen kezdtük meg a céljainknak megfelelő átalakítást. Akinek volt már dolga egy más rendeltetésű épület átalakításával, az nagyon jól tudja, hogy az építkezés minden gyötrelme csak úgy viselhető el, ha magunk előtt látjuk a jövőt. Könyvtárosoknak, azt hiszem, ezt nem kell külön magyarázni, hiszen a magyar könyvtárügy épületei is jobbára átalakításokból születtek. Első dolgunk volt a számítógépterem megépítése, ami végre érzékelhető közelségbe hozta a magyar nyelvű könyvellátás 1981 óta folyó korszerűsítésének befejezését. 1984 decemberében már folytak az előkészítő munkálatok, azóta folyamatos a közben elkészített programok kipróbálása. Az *Új Könyvek* tavalyi 18. száma imprimatúra alapján készült próbaszám volt. A még meg sem jelent könyvekre már számítógépünkben van a könyvtárak rendelése. Csak ez az út vezethet a ma még joggal bíralt igénykielégítés megjavításához.

Az építkezés ütemét a diktálja, hogy csaknem minden területre egyformán szükségünk van. Több vállalattal dolgoztatunk, hogy pár-

huzamosan vehessük birtokunkba az egyes raktárakat, expediáló helyiségeket. Elsőként a technológiai adottságaiban megújuló, még az ezredfordulón is korszerű *expediációt* vesszük majd birtokunkba. Ez nagymértékben érinti a könyvtárakat, hiszen innen kerülnek ki feldolgozva a magyar nyelvű könyvek; először a készlettájékoztatókat szállító kéziratár, majd az év első felében az *újdonságsszállítás* is ide költözik.

Felmérhetetlen előnyt jelenthet az átfutási idők csökkentésében, hogy egy helyre kerülő raktáraink, számítógéppel támogatott nyilvántartásaink segítségével, sok-sok kilométeres szállítások nélkül szolgálják majd a feldolgozást. Mindezekkel egyidejűleg folyik vállalatunk *nyomdájának* építése is. Az új esztendőben új helyen és rövid időn belül új technológiával készül az *Új Könyvek* c. állománygyarapítási tanácsadó és társlapjai.

A nyomda beköltözése csendes, nem ünnepi pillanat lesz számunkra. Ma már nincs értelme beszélni arról a sok félelemről, ami valamenynyünkben élt évek óta, hogy a Kőjál bezáratja a nyomdát áldatlan körülményei miatt; megszüntetvén ezáltal a könyvtári ellátást is. A korszerű *fényszedő* a próbaüzemelés után nemcsak a szokásos könyvtári szolgáltatásokra ad lehetőséget. A közeljövőben a Honvéd utcából a Váci útra költözik a tőkés importtal foglalkozó részlegünk is, ezzel a lépéssel további tervek válhatnak valóra. Ugyancsak régóta dédelgetett vágyunk a *Könyvtárosok Áruháza*, ahol mindenfajta ismerethordozóhoz egy helyen juthat hozzá az érdeklődő. A Honvéd utcában, mintegy 1500 négyzetméteren most alkalmunk lesz a megvalósítására, már rajzszatalon van ennek az áruháznak a terve is.

– *A vállalat egy helyre költöztetése milyen távlatokat nyit a KÖNYVÉRT és a könyvszakma egésze előtt, s milyen hasznot húzhatnak belőle azok az intézmények, amelyek kapcsolatban állnak a KÖNYVÉRT-tel? Vegyük sorra mi várható például a könyvek raktározása terén?*

– Az egységes raktári rend megteremtése csak a nyilvántartás megszervezésével együtt képzelhető el. A könyvújdonságok egyetlen raktárba érkeznek, a 12 méter belmagasságú gépesített raktárba, ahol végre mindennek helye lesz, nem kényszeríti ki majd a szükség az állandó átrakódásokat. A könyvek minden fontos adata számítógépben van már jelenleg is, attól a pillanattól kezdve, amikor ezek a kiadói tervekben megjelennek. Így módunk van átte-

kinteni a változásokat. A könyvek tényleges beérkezésekor az utolsó adatokat is ellenőrizzük, s előre kijelölt helyükre kerülnek az újdonságok. A korábbi kiadású könyvek az *utánrendelési raktárban* hasonló módon nyilvántartva bárki előtt lehetővé tesszük a készletekben való tájékozódást.

– *Milyen lesz a könyvek nyilvántartása?*

– Nálunk a raktári rend és a nyilvántartások pontossága, napra kész vezetése éppoly fontos, mint a könyvtárakban. 1986-ban már telefon-érdeklődésre is azonnal meg tudjuk mondani, hogy egy adott mű megtalálható-e vállalatunk raktáraiban. Sajnos a 22 ezer négyzetméteres alapterület ellenére is egy ideig még kénytelenek leszünk a külső raktárakat megtartani, de az ott tárolt könyvek adatai is benne vannak számítógépünkben. Központi nyilvántartásunk alapja az ISBN (nemzetközi szabványos azonosító) könyvszám és az *Új Könyvekben* alkalmazott azonosító szám. Ez olyan szolgáltatások alapját teremtette meg, amikre eddig csak terveinkben, vágyainkban gondolhattunk.

– *És mit várhatunk a könyvek szerelése terén?*

– Ilyen vonatkozásban pillanatnyilag csak a bérmunka megszüntetésére gondolunk, de már ez is minőségi változást jelent: saját munkatársainktól jobban megkövetelhetjük, hogy a leszállított katalóguskartonok és könyvkártyák darabszáma egyezzen a megrendeltekével; hogy a könyvsarkokat esztétikusabban és időtállóbban helyezték el, a Cutter-számokat olvashatóan tüntessék fel. Mind a mai napig nem találtuk meg e munka gépesítésének módját a hazai könyvkiadási és nyomdai körülmények miatt. Egy-egy megrendelőjegyzék könyveire 2500–3500 könyvtár küldi be igényeit a megadott határidőre, a rendelt könyvek darabszáma a 60–100 ezer között mozog. E nagyszámú könyvet igen rövid idő alatt kézi erővel kell „felszerelni”. Állandóan figyeljük a szakirodalmat, külföldi mintákat keresünk arra, hogyan lehetne ezt a tevékenységet korszerűsíteni, persze tekintettel kell lennünk a hazai adottságokra is. Szívesen vesszük újító kedvű könyvtárosok javaslatait például a Cutter-számozás gépesítésére.

– *A könyvek kiszállításában mi a helyzet?*

– Az újdonságok kiszállítása sok szempontból változni fog. A változást mindenekelőtt két könyvtári követelmény indokolja, de a mi vállalati gazdálkodásunkra is egészséges hatással lesznek az új fejlemények.

Elsősorban az igények hiánytalan kielégítése

Veégh Adám felvétele

érdekében már az imprimatúra alapján elkészítjük és elküldjük a könyvtáraknak a megrendelőjegyzéket. Mivel a könyvek megjelenésének sorrendje nem azonos az imprimatúrák beérkezésének sorrendjével, a megrendelőjegyzék és a számla útja elválik egymástól. Viszont a könyvtárak a jelenlegi száz napnál lényegesen rövidebb idő alatt kapják meg a könyveket. A rövidebb átfutási idő következtében csökkennie kell a kielégítetlen rendelések számának. Sajnos ebben a kérdésben még nem sikerült egyezsége jutnunk a társvállalatokkal és felügyeleti szerveinkkel. A tervben becsült példányszám és a valóságos könyvtári rendelések példányszáma közötti eltérés megszüntetéséről a többi vállalatnak kellene gondoskodnia, illetve a nyomdáknek idejében papírt kellene kapniuk a példányszám emelésére.

Úgy véljük, hogy a könyvtáraknak mindenképpen elsőbbséget kellene élvezniük, mégpedig nemcsak a gyűjtemények teljessége érdekében, de abból az egyszerű tényből következően is, hogy a közgyűjteményekben levő műveket a lakosság legszélesebb rétege használja. A „város dolgozószobájából” nem hiányozhat az a könyv, amire a használóknak szükségük van.

– *Lesz-e hasznuk a könyvtáraknak a nyomdaüzem bővüléséből?*

– Nyomdaüzemünk nemcsak a jelenlegi szolgáltatásokat tudja majd magasabb színvonalon nyújtani, hanem új igényeknek is eleget kíván tenni. A könyvtári propagandaanyagok

igényes előállítójaként sok száz könyvtáros munkáját végzi el, s lehetőséget teremt – a könyvtárpolitikának megfelelő – egységes, hatásos propagandaprogramok megvalósítására. A több évtizede hón óhajtott bibliográfiai műhely technikai kivitelezője is lehet majd ez a nyomda, a kis és a nagy könyvtárak kiadványainak műszaki gondozója. A könyvtári kiadványok sorsa ma meglehetősen kalandos, a könyvtárügy akaratával és anyagi segítségével otthonra találhat ez a tevékenység is. Terveink közt szerepel olyan, csak a könyvtáraknak szükséges kis példányszámú művek kiadása is, amire ma a nagy kiadók és nyomdák nem vállalkoznak, s ezért mindmáig hiányoznak ezek a művek a könyvtárakból.

– *Hallhatnánk valamit a központi kötetset terveiről?*

– 1986-ban kezdünk hozzá a központi könyvkötészet megépítéséhez. Jól tudjuk, hogy a jelenleginél jóval több könyvtári kötésű könyvre volna szükség, de az a technológia, amivel bérmunkaként végzik a kötést, csak a fűzött könyvtestek esetében megfelelő, az ilyenek száma viszont egyre csökken. A ragasztott könyvtestet is erős könyvtári kötéssel lehet ellátni, de ehhez korszerű gépparkra van szükségünk.

– *A nyomdai és a kötetseti teljesítőképesség bővülése milyen új könyvtári szolgáltatásokat tesz lehetővé? Gondolunk itt például a könyvtári kiadványok előállítására, régi könyvek újrakiadására, esetleg hiánycikké vált könyvek gyors újrayomására, a könyvtári kötetben szállított könyvek számának növelésére.*

– A gazdálkodó intézmények is jól tudják, hogy egy ekkora építkezés számtalan előre nem látható és tervezhető költséggel jár. Éppen ezért először az épületeket akarjuk teljesen befejezni, s technológiai fejlesztésre más erőforrásokat is igénybe kívánunk venni. Ilyen célra bocsátottuk ki 1985 augusztusában 40 millió forint értékben lakossági kötvényeinket, s örülünk annak, hogy a kötvényvásárlók között szép számmal vannak könyvtárosok is.

Szaktanácsokkal és korszerű gépi berendezéssel el tudjuk majd vállalni a használatban megrongálódott könyvek újrakötését és a folyóiratok évfolyamainak bekötését is. Ez a telephely 1986 második felében otthont teremt az új cikkek előállításának, és lehetőséget ad forgalmazásukra is. A gyengén látók, olvasási nehézségekkel küzdők hangos könyveket kaphatnak olyan kazeták formájában, amelyeknek előállítói mi leszünk. Ehhez stúdiót akarunk

létrehozni, amelyben lehetővé válik majd a magyar és a világirodalmi klasszikusok és a kortárs irodalom alkotásainak színvonalas felvétele hangkazettára is.

A stúdió elkészülte előtt – nem kis szervezőmunka árán – már 1985 júniusában jelentkeztünk első videokazetta-ajánlatunkkal, s ezt a könyvtárak kedvezően fogadták. Jó lenne, ha ezek bibliográfiai feltárásáról a könyvtárügy gondoskodna központilag, mert így féloldalas e szolgáltatás. Minden eszközzel szorgalmazzuk a központi bibliográfiai leírást, mert a könyvek és a hangfelvételek esetében is a központi szolgáltatás tette lehetővé a más országok által olyannyira irigyelt katalógusrendszer kialakítását. Belőlünk nem hiányzik a készség, s megteremtjük a katalóguscédulákra kerülő szövegek szedésének és nyomásának feltételeit is.

A könyvtári berendezések gyártása csak az első lépés volt, terveink közt szerepel az épületátalakítási tanácsadástól a kulcsrakész könyvtárak kialakításáig mindenféle szolgáltatás, ami megkíméli a könyvtárosokat a számtalan céggel való tárgyalástól, energiát szabadít fel az érdemi munka, az olvasószolgálat számára.

– *Mennyire nyomasztja az, hogy a könyvtár-ellátás körül soha nem volt ilyen rossz a közhangulat, s hogy egyre többen és egyre komolyabban gondolkodnak alternatív megoldásokon?*

– Természetesen nagyon nyomasztó és nagyon idegesítő a jelenlegi állapot. Ám azt hiszem, teljesen igazságtalan dolog volna a könyvtári ellátás és a szakma valamennyi gondját egyetlen vállalat nyakába varrni. Javaslatok és intézkedési tervek hosszú sora vár végrehajtásra, ehhez azonban a vállalat főhatóságának segítsége elengedhetetlen. A könyvtáros-társadalom, mint végtelenül érzékeny értelmiségi réteg, élénken reagál mindennapjainknak a kultúrát érintő kedvezőtlen változásaira: a könyvtárak emelkedésétől kezdve a könyvtárak romló állapotáig. A KÖNYVÉRT szolgáltatásainak alakulásában a rendelkezésünkre álló lehetőségek határolják be tevékenységünket. Az alternatív megoldások, melyeken Ön szerint a könyvtárosok gondolkodnak, véleményem szerint nem hoznának igazi megoldást; a KÖNYVÉRT körülményeit kellene úgy megjavítani, hogy a könyvtárak ellátását zavartalanná és biztonságá tegye: az imprimitúra alapján összeállított és idejében megjelenő *Új Könyveken* kívül ilyen a raktározás megoldása, a vállalatot sújtó készletgazdálkodási és pénz-

ügyi rendelkezések enyhítése, vagy legalábbis a körülményekhez való alkalmazása, és még sorolhatnám azokat a gondokat, amelyek megszüntetéséhez a vállalaton belüli lelkesedésen és áldozatos munkán kívül külső és felső segítségre lenne szükségünk.

– *Örül-e annak, hogy – a könyvtár-ellátás terén – monopolhelyzetben van a vállalat? Lenne-e, van-e stratégiája egy esetleges konkurrencia-mezőnyben?*

– Azt hiszem, a kérdés nem pontos: nem vagyunk monopolhelyzetben. A könyvtárak beszerzésük jelentős részét jelenleg is a könyvesboltokban bonyolítják le. Stratégiánk most is van, s a konkurrenciaharc fokozódásával sem lenne ez másképpen. A könyvtárostársadalom ismeri a vállalat erőfeszítéseit – fogalmazhatnék úgy is, hogy vállalkozókedvét – a könyvtári ellátás érdekében, s bízom benne, hogy értékeli is. A monopolhelyzet nem öröm vagy bosszankodás kérdése, a könyvtáraknak nyújtott – nem túlságosan bőkezű – kedvezmények elaprózódása véleményem szerint rontana a helyzeten. A könyvtár-ellátás egyébként tudomásom szerint más országokban is többnyire egy-egy vállalat kezében van.

– *Ön szerint hol áll a mai magyar könyvtár-ellátás? Mondjuk egy 100-as „világskálán”?*

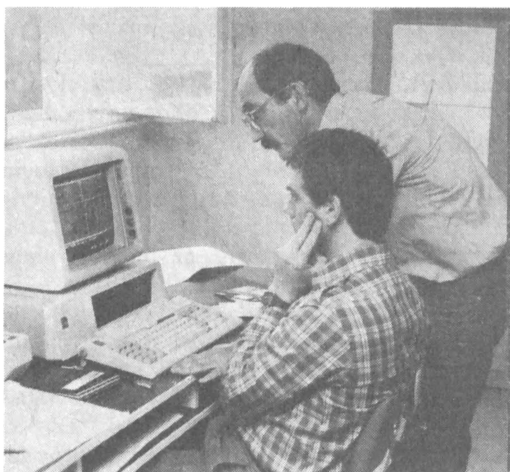
– Nehéz meghatározni helyünket a világskálán bármely más szempontból is, a könyvtár-ellátás terén sem lehet egyértelműen megtenni. Szűkebb körű összehasonlításban, a szocialista országok között – úgy gondolom – az első helyen vagyunk. De azt is meg kell mondanom, hogy a könyvtár-ellátás másutt többnyire nagyobb támogatást kap, mint nálunk, s itt a Szovjetuniótól Svédorszáig sorolhatnám azokat a támogatási formákat, amelyeknek nálunk nyomuk sincs.

– *Ha minden „bejön”, amit egy-két, öt-tíz évre terveznek, hogyan fogunk állni akkor?*

– Ha minden úgy sikerül, ahogy tervezzük – a világ könyvtár-ellátásában az első öt ország közé kerülhetünk!

– *Elégedett-e beosztottaival? Milyeneket kívánna (adminisztrátorok, a gépek jó, kiváló, közepes kiszolgálói, menedzserek, piackutatók, közgazdászok, könyv-szociológusok stb.)?*

– Amikor 1978-ban kineveztek a KÖNYVÉRT igazgatójának, a vállalatnál általános megrökönyödést keltett, hogy nem hoztam magammal munkatársakat a régi munkahelyemről, még egy titkárnőt sem. Itt, a KÖNYVÉRT-nél alakítottam ki azt a gárdát, mely most már hosszú évek óta együtt „húz”.

Sebestyén Jenő felvétele

S hogy milyenek? Mindenekelőtt elkötelezetek, szeretnek dolgozni, s megítélésem szerint többnyire jó szakemberek is. Kötődnek a szakmához, a vállalathoz, s ez a rosszul fizetett kulturális területen azt is jelenti, hogy kevesebb pénzért is itt maradnak. Van ebben némi dac is, hiszen az 1982-es átszervezéskor valamennyiünkben volt egy „csak azért is megmutatjuk” érzés, s ez összekovácsolta a vállalati közösséget. A szakmában nálunk a legkisebb a cserélődés, együttműködésünk a pártszervezettel és a szakszervezettel nagyon jó. S bár teljesítményközpontú világunkban ennek kis jelentőséget tulajdonítanak, munkatársaimmal nagyon jó emberi kapcsolat alakult ki.

– *Mit szeretne jobban: azokat a könyveket eladni, amelyek a piacon vannak – vagy kizárólag, illetve elsősorban azt terjeszteni, amit a könyvtárak kívánnak, s ennek érdekében a könyvtárakon keresztül nyomást gyakorolni a kínáló piacra?*

– Bizonyos mértékű „nyomást” most is gyakorolunk a kiadókra, a példányszámokkal feltétlenül. Ezen felül utánnyomási és témajavaslatokkal igyekszünk jelezni a lakosság igényeit. De a világon mindenütt az a jellemző, hogy a könyvesboltok és a könyvtárak azt forgalmazzák, amit a kiadók ajánlanak. Hiszen nekik ez a dolguk, miért akarnók átvállalni az ő tevékenységüket is? Bár ehhez hozzá kell tennem, hogy a KÖNYVÉRT – elsősorban a könyvtárak jelzései alapján – Tudománytár sorozatában vállalta a könyvtárakban csak elvétele vagy

elrongyolódva található, a felsőoktatásban és a kutatómunkában fontos műveknek újrakiadását, melyeknek megjelenetését a kiadók nem tervezték. Örülnénk persze, ha a könyvtárak nemcsak jeleznék kívánásaikat, hanem a megjelenő köteteket a jelenleginél nagyobb példányszámban át is tudnák venni. A Tudománytár ugyanis a vállalatnak a kis példányszám miatt egyáltalán nem nyereséges.

– *Ha az Ont érintő szabályozókat varázsütésre módosíthatná, melyikkel kezdené?*

– A szabályozórendszer egyes elemei közül elsősorban a készletgazdálkodás, a finanszírozás, a jövedelmezőség szabályozóit módosítanám. Nem szorul bizonyításra, hogy a közgazdasági szabályozórendszer korszerűsítése törvényszerű volt. S az is természetes, hogy a kultúra és a gazdaság kölcsönhatásában homlokegyenest más jellegű szabályozók alkalmazása elképzelhetetlen. Mégis: a kulturális ágazatnak, ezen belül a könyvkultúrának vannak olyan sajátosságai, amelyek a többi ágazatban nem játszanak szerepet. Ezekből sokat figyelembe vettek a szabályozórendszer kidolgozásánál, s többet nem. Az előbb említettek a kihagyottak közé tartoznak.

– *Ön szerint milyen könyvtár vagy könyvtárak tekinthetők a leendő Könyvtárellátó ideális partnereké?*

– Abból kell kiindulnunk, hogy mi vagyunk a könyvtárakért és nem fordítva. Nekünk kell megértenünk gondjaikat, segíteni rajtuk, amennyire lehetőségeink engedik. Bennünket nem az elvtelen helyeslés, hanem az okos kritika segít. *Ehrenburg* írta: „Ha az út fölé tükröt tartanak és az sáros utat mutat, ezért nem a tükröz felelős.” Azok az ideális könyvtáros partnereink, akik problémáikkal hozzánk fordulnak, jelezni tudják és kívánják elképzeléseiket, és persze idejében rendelkeznek, közvetlen kapcsolatot alakítanak ki a vállalattal. Ennek érdekében a Könyvtárellátó szervezetében végrehajtottunk néhány változást, ezzel elsősorban a könyvtári kapcsolatoknak körét, terjedelmét, aktivitását kívánjuk erősíteni.

– *Nem túlzott nagyralátás-e „kulturális fellegvárban” gondolkodni? Nem volna-e nemcsak megvalósíthatóbb, de a helyzetnek megfelelőbb, kívánatosabb megoldás is egy ideologikusan, kulturálisan szürke, de a kiszolgálásra összpontosító semleges, „elfogulatlan” intézmény?*

– A „könyv-fellegvárat” nem mi találtuk ki. A Váci úti telephely megvétele a vállalat részére életszükséglet volt. És ami miatt elodázhatatlannak bizonyult: a könyvtári ellátásnak, el-

sősorban az expedíciónak és a köteteknek a kialakítása a vállalaton belül, behozása Kósdról; a számítógépes adat- és rendelés-feldolgozás, a nyomdaüzem korszerűsítése elsősorban vagy szinte kizárólag a könyvtárellátást szolgálja, az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadó és a könyvtári nyomtatványok gyorsabb, biztonságosabb megjelentetését.

– *Tervei következetes egészet alkotnak, vagy ezek inkább a később jelentkező ellentmondások – az elképzelésekben még egymással megférő – halmazai? Nem lesz-e belátható időn belül az Ön cége a videók, az audiovizuális eszközök, a bútorok terjesztője, amelynek csak teher, szükséges rossz a könyvellátás?*

– Úgy érzem, terveink összefüggő láncolatot, ahogy Ön fogalmazott: következetes egészet alkotnak. A KÖNYVÉRT részére természetesen soha nem lehet – az Ön szavaival – „szükséges rossz, teher” a könyvtárellátás. A videók, audiovizuális eszközök, kazetták, könyvtári bútorok stb. mind a teljes körű könyvtári ellátást szolgálják. Meggyőződésem, hogy a könyvtáraknak a tömegkommunikációs eszközök igazi tárházaivá kell válniuk. A mai-nál sokkal vonzóbbá kell lenniük azáltal, hogy használóik szabadon hozzájutnak a hanglemezekhez és a magnókazettákhoz, a hangos könyvekhez és a videókazettákhoz, diákhoz, filmekhez, számítógép-végállomásokhoz is a könyvekkel együtt. Napjaink sürgető parancsa, hogy a művelődés intézményeiben korunk embere kapcsolatba kerüljön mindazon kommunikációs eszközökkel, amelyek civilizációnkra mindjobban rányomják bélyegüket. Többször kifejtettem már, hogy a kapcsolatteremtés újra felfedeztetni sok emberrel a könyvek sajátos értékét. Hozzáértő kutatók vélekednek úgy, hogy a könyvek azért maradtak fenn évszázadokon át, mert szinte a vallásos tisztelt léggörcs vette körül őket. Most viszont éppen ez fenyegeti létüket, hasonlókká kell tehát válniuk a többi kommunikációs eszközhöz: részeivé mindennapi életünknek. A KÖNYVÉRT ezért kezdeményezi a könyvtárak teljes körű ellátását meghirdetve a hanglemezek, videokazetták, magnókazetták stb. forgalmazását is.

– *Köztudomású, hogy Ön „nagy ember”, elbűvölő személyes vonásokkal. Milyen a közvetlen munkatársi gárdája? Nevel-e utódokat? Lesz-e nagyszerű terveinek a távolabbi jövőben. Önhez hasonlító megvalósítója, motorja?*

– Köszönöm a megállapítást, amivel nyilván sokan nem is értenek egyet. Már korábban utaltam rá, hogy ezt a gárdát 1978 óta folyamatosan alakítottam ki, s úgy gondolom, nem kell aggódnom, hogy lesz-e folytatója elkezdett munkámnak. Tehetséges, szorgalmas szakemberekben nincs hiány a vállalatnál: többnyire rugalmasan, bürokráciától mentesen végzik munkájukat. Talán a stílus az, amelyre joggal büszkék vagyunk: igyekszünk baráti, jó légkört kialakítani magunk körül; meggyőződésem, hogy így jobban halad a munka. Többnyire elfelejtjük, hogy mindenki szeret jól dolgozni, s az érte járó elismerést örömmel fogadja, akkor is, ha ez többnyire „csak” erkölcsi elismerés: egy dicsérő mondat, egy kézfogás. Ezzel nem szabad takarékoskodni, mert az embereknek jól esik, ha észrevesszük teljesítményüket, erőfeszítéseiket.

– *Minek érzi magát? Kereskedőnek? Művelődéspolitikusnak? Valami másnak?*

– Nem hiszem, hogy ez a lényeges kérdés: kereskedelem vagy inkább művelődéspolitikai-e a tevékenységünk. A könyvtáraknak éppen úgy van feladatuk mindkét vonatkozásban (különös tekintettel például a könyvtárak saját kiadási gyakorlatára, hiszen azokat a könyveket el is kell adni). A könyvtárakban és a KÖNYVÉRT-nél egyaránt szoros egységet kell alkotnia a művelődéspolitikának és a gazdaságosságnak.

– *Külső bajairól, gondjairól már esett szó. Mi bántja, bosszantja házon belül?*

– Mint ahogyan házon kívül sem mindenki ért velem egyet, előfordul ez „házon belül” is. Ilyenkor meglehetősen sok energiát fordítok a meggyőzésre – nem szokásom elküldeni a vállalatától azokat, akik nem értenek egyet velem, és nem vonom meg tőlük a munkájukért járó elismerést, ha az egyébként jogos. De ennél jóval fontosabb és idegesítőbb, ha a vállalatnak nincs pénze és késik a fizetéssel a kiadóknak, az építőknek, ha megdrágulnak az építőanyagok, ha az udvarról nem viszik el az építési törmeléket, ha látom, hogy valaki hanyagul, rosszul dolgozik, és így tovább. Nem hiszem, hogy ez akár házon belül, akár házon kívül egyhamar megszűnik. Fontosnak azt tartom, hogy el ne fásuljak, mindig legyen kedvem, energiám és jobbitó szándékom, no meg elegendő humorérzékem azt is elviselni, ha igaztalanul bíráljak.

**Bereczky László
Vajda Kornél**

Események, krónika 1970–1976

III. rész 1975–1976

1975.

JANUÁR

1. A békési, a törökszentmiklósi, a fonyódi, a dombóvári és a tatai járás dec. 31-i megszűnése következtében a Békési Városi-Járás Könyvtár, a Törökszentmiklósi Városi-Járás Könyvtár, a Dombóvári Városi-Járás Könyvtár, a Tatai Városi-Járás Könyvtár városi könyvtárként folytatja tevékenységét. Közülük a Dombóvári Városi Könyvtár és a Tatai Városi Könyvtár hálózati alközpontja lett a városkörnyéki igazgatásba vont települések könyvtárainak. A Fonyódi Nagyközségi-Járás Könyvtár neve Fonyódi Nagyközségi Központi Könyvtárra változott
Leninváros könyvtára a szakszervezeti hálózatból átkerült a tanácsi hálózatba

A rövidítések jegyzéke:

- FID = Fédération Internationale de Documentation
ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem
FSZEK = Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
HNF = Hazafias Népfront
IFLA = International Federation of Library Associations
MKE = Magyar Könyvtárosok Egyesülete
MM = Művelődésügyi Minisztérium
MTA = Magyar Tudományos Akadémia
OKDT = Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács
OMKDK = Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ
OSZK = Országos Széchényi Könyvtár
OSZK KMK = Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ

A Győri Városi Könyvtár új igazgatója
Mezei György

Az Orosházi Városi-Járás Könyvtár új igazgatója *Varga Zoltán*

A kaposvári városi könyvtárhálózat (fiókkönyvtári központ) új igazgatója
Hotter István

Az Országos Széchényi Könyvtár az ISBN-rendszert kiterjesztette a nem hivatalos kiadók kiadványaira is

Megkezdte működését az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ miskolci fordítóirodája

17. A Hódmezővásárhelyi Városi Könyvtár 120 m² alapterületű gyermekkönyvtárának felavatása
29. A Hatvani Városi Könyvtár 204 m² alapterületű újhatvani fiókkönyvtárának felavatása a *30 év–30 könyvtár* akció keretében

FEBRUÁR

7. Új helyiségbe költözött a Tolna Megyei SZMT Központi Könyvtár, s egyidejűleg nyilvános fiókkönyvtárat is nyitott
23. Regionális értekezlet Debrecenben az iskolai és a közművelődési könyvtárak együttműködéséről
25. Megyei könyvtárak és művelődési központok igazgatóinak értekezlete Veszprémben az együttműködés lehetőségeiről

MÁRCIUS

1. Az Esztergomi Városi Könyvtár új igazgatója *Nagyfalusi Tibor*
7. Nyugalomba vonult *Debreceni Imréné*, a Pest Megyei Könyvtár igazgatója
11. Meghalt *Várkonyi Nándor* író, aki a hú-

- szas évek elejétől 1957-ig a Pécsi Egyetemi Könyvtár munkatársa volt
- 16–22. A negyedik Vas megyei gyermekkönyvhét rendezvényei
17. Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács ülése a tanács 1975–1976. évi munkatervéről
- 19–21. A Magyar Könyvtárosok Egyesületének zenei könyvtárosi szekciója és az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ által rendezett tanfolyam Budapesten a B típusú könyvtárak zenei gyűjteményében dolgozók számára
20. A Művelődésügyi Közlöny 6. számában megjelent a kulturális miniszternek, a pénzügyminiszternek és az Országos Tervhivatal elnökének 1/1975. (III. 1.) KM–PM–OT sz. együttes rendelete a Közművelődési Alap létesítéséről szóló 1041/1974. (VIII. 7.) Mt. h. sz. határozat végrehajtásáról

ÁPRILIS

1. A Kisújszállási Városi Könyvtár új vezetője: *Kis Sándorné*
Átadták rendeltetésének a Csornai Városi Könyvtár gyermekkönyvtárral és irodahelyiségekkel 225-ről 317 m²-re bővített alapterületű épületét
Az OSZK KMK keretében megalakult a Társadalomtudományi Információs Titkárság. (Meggzúnt 1976. aug. 1-én)
2. A minisztertanács hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából az Állami Díj II. fokozatát adományozta *Mátrai László* akadémikusnak, az Egyetemi Könyvtár főigazgatójának tudományos és tudományszervezési tevékenységéért, egész életművéért és *Martonosi Pál* kiskunhalasi könyvtárigazgatónak, a tanyai lakosság kulturális ellátása érdekében végzett munkájáért
A Művelődésügyi Közlöny 7. számában megjelent az Állami Ifjúsági Bizottság, a HNF, a KISZ KB, a Kulturális Minisztérium, a SZOT és a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa által kiadott pályázati felhívás a *Kiváló közművelődési könyvtár* és a *Kiváló művelődési otthon* cím elnyerésére az 1975. ápr. 4. és 1976. dec. 31. közötti időszak teljesítményei alapján
3. 144 m² alapterületű könyvtár avatása a

Szabolcs-Szatmár megyei Ökörítőfülpös községben, a 30 év–30 könyvtár akció keretében

4. Zenei részleget kapott az 51 m²-ről 136 m² alapterületűre bővített Csorvási Nagyközségi Könyvtár (Békés m.)
9. 71 éves korában elhunyt *dr. Bay Ferenc*, a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár ny. igazgatója
22. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának ülése a Kulturális Minisztériumban az egyetemi könyvtárakban folyó tudományos kutatómunka irányelveiről
23. A Fejér Megyei Tanács V. B. megtárgyalta és elfogadta a megye közművelődési könyvtárhálózatának 1975–1990-es távlati fejlesztési tervét
25. Az *Olvasó munkásért* pályázat díjkiosztó ünnepsége a HNF Országos Tanácsának székházában

MÁJUS

2. Csepel-Királyerdőn, az új Rideg Sándor Művelődési Házban felavatták a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 30. sz., 550 m² alapterületű könyvtárát
14. A kertészeti kooperációs kör tapasztalatcsere-értekezlete a Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetben
16. *Könyv és ifjúság* címmel könyvtárosok tanácskozása Kalocsán, a KISZ Bács-Kiskun megyei és kalocsai városi bizottságának rendezésében
30. Kaposváron a városi könyvtárhálózat új egységeként felavatták a 130 m² alapterületű Petőfi-emlékkönyvtárát
31. A Balatonlellel Községi Könyvtár 206 m² alapterületű, a Petőfi-emlékkönyvtár akció keretében létrehozott új otthonának felavatása

JÚNIUS

2. Az OSZK *könyvek központi katalógusa* keretében szervezett klíringállomás megkezdte a cédulaszolgáltatást a szakközpontoknak
4. Felavatták a 110 m² alapterületű, a 30 év–30 könyvtár akció keretében épült Kutasi Községi Könyvtárt (Somogy m.)
- 4–5. Az MKE ifjúsági könyvtárosi szekciójának ülése Gyulán a könyv- és könyvtárhelyi használati ismeretek elsajátításának módszereiről

15. A Diósgyőri Vasas Művelődési Központ könyvtárának új vezetője *Székely Miklósné*
- 16–18. Békés, Heves és Hajdú-Bihar megye gyermekkönyvtárosainak tapasztalatcseréje Debrecenben
- 19–20. Az MKE műszaki könyvtárosi szekciójának ülése Esztergomban beszerzési, együttműködési kérdésekről
25. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának ülése a szegedi József Attila Tudományegyetem Könyvtárban az egyetemi tanulmányok könyvtári támogatásáról

JÚLIUS

- 7–12. Jugoszláviai magyar könyvtárosok és magyarországi könyvtárosok szeminárium a Pécsen az OSZK KMK és a Baranya Megyei Könyvtár rendezésében
25. *Tiszay Andort*, az FSZEK ny. osztályvezetőjét 75. születésnapja alkalmából a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel tüntették ki

AUGUSZTUS

- 4–9. Az OMKDK a Magyar UNESCO Bizottság felkérésére és az UNESCO támogatásával 40 órás, angol nyelvű szemináriumot szervezett a szelektív információterjesztésről a fejlődő országok szakirodalmi tájékoztatási szakemberei részére
- 11–16. Az IFLA 41. közgyűlése, Oslóban
18. A Szabó Ervin-emlékérem 1975. évi kitüntetettjei: *Békés György*, *Gelencsér István*, *dr. Hiller István*, *dr. Kálmán Lászlóné*, *dr. Szepesi Zoltánné* [Benda Mária], *dr. Zsidai József*. Kiváló népművelő könyvtárosok: *Gévay Ágnes*, *Onika Olga*, *Söptei Jánosné*, *dr. Szőke Tiborné*
19. Az Emödi Felszabadulási Emlékkönyvtár (Borsod-Abaúj-Zemplén m.) 252 m² alapterületű otthonának felavatása
20. A Fejér megyei Perkáta kastélyában felavatták a 250 m² alapterületű községi könyvtárt
- A 30 év–30 könyvtár akció keretében 250 m² alapterületű felszabadulási emlékkönyvtárt avattak a Heves megyei Hort községben

23. A Művelődésügyi Közlöny 16. számában megjelent a Minisztertanács 1020/1975. (VIII. 3.) sz. határozata az 1018/1956. (III. 9.) Mt. h. számú határozat 6. és 16. pontjának módosításáról (az állományellenőrzésre, a selejtezésre, és a feleslegessé vált részek hasznosítására vonatkozólag)
- 26–27. Nemzetiségi könyvtárosok országos tapasztalatcseréje Pécsen

SZEPTEMBER

1. A Pest Megyei Könyvtár új igazgatója *Békés György*
A Békési Városi Könyvtár új igazgatója *dr. Csende Béláné*
Az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozataként a budapesti SZOT Központi Iskolán megindult a főiskolai kétszakos könyvtárosképzés
A Szombathelyi Tanárképző Főiskolán megkezdődött a tanító szakos hallgatók könyvtári szakkollégiumi képzése
Megkezdődött az orvosi könyvtárak második országos versenye. (Befejezése 1977. aug. 30-án)
2. A 115/1975. OM. sz. utasítás alapján közgyűjtemény-kezelő osztályok indultak a gimnáziumokban
- 2–4. A felsőoktatási könyvtárak II. országos konferenciája Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetemen
4. A Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács V. B. határozatot hozott a megye közoktatás- és közművelődésügyének az 1975–1990-es időszakra vonatkozó fejlesztéséről
6. A Művelődésügyi Közlöny 17. számában megjelent a kulturális miniszter és a pénzügyminiszter 3/1975. (VIII. 17.) KM–PM sz. együttes rendelete a könyvtári állomány ellenőrzéséről (leltározásáról) és az állományból történő törlésről szóló szabályzat kiadásáról
8. Megkezdődött a kétszakos könyvtárosképzés a nyiregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán
A debreceni, a győri, a jászberényi és a kaposvári tanítóképző főiskolán megkezdődött a könyvtári szakkollégiumi képzés (Győrben 14-én)
- 8–12. Az MKE műszaki könyvtárosi szekciójának szeminárium a NDK-beli és csehszlovák könyvtárosok részvételével Balatonalmádiban

9. Féléves továbbképző tanfolyamot indított az A típusú közművelődési könyvtárak vezetői részére az OSZK KMK. (Befejeződött 1975. dec. 4-én)
15. Befejeződött *dr. Rózsa Györgynek*, az Akadémiai Könyvtár főigazgatójának genfi kiküldetése: 1969. jan. 15-től az ENSZ könyvtárának vezetője volt Hajdúdorogon felavatták a *30 év–30 könyvtár* akció keretében létesített 275 m² alapterületű felszabadulási emlékkönyvtárt
16. A Komáromi Városi–Járási Könyvtár új igazgatója *Hegedüs Béla* Megkezdődött az OSZK KMK által indított féléves számítógépes továbbképző tanfolyam. (Befejezése dec. 15-én)
18. 110 m² alapterületű felszabadulási emlékkönyvtárt avattak a *30 év–30 könyvtár* akció keretében a Békés megyei Medgyesbodzáson
- 18–20. Az MKE VII. vándorgyűlése Egerben. Tárgya: a könyvtárosetika
20. Kétéves posztgraduális információs tagozat indult az ELTE-n
- 20–25. Bács-Kiskun, Baranya, Somogy, Tolna és Zala megyék főhivatású könyvtárosainak első közös továbbképzése Balatonlellén (Somogy m.)
22. A helyreállított simontornyai várban (Tolna m.) felavatták a 270 m² alapterületű községi könyvtárt
- 22–27. A negyedik Komárom megyei könyvtári hét rendezvényei
- 26–27. A HNF *Olvasó népért* mozgalmi munkabizottságának ülése a Szombathelyi Megyei Könyvtárban
- 29–30. A megyei könyvtárak propagandával foglalkozó módszertani munkatársainak továbbképző konferenciája a Szerencsi Nagyközségi–Járási Könyvtárban
30. A Vasvári Körzeti Könyvtár 383 m² alapterületűre bővített helyiségeinek felavatása
- 30–okt. Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók ötödik tájértekezlete Zalaegerszegen, a kórházban. Téma: az oktatókórházi szakkönyvtárak a medikusképzésben; az alközponti modell; könyvtárközi kölcsönzési kérdések
- A Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola 350 m² alapterületű könyvtárának átadása
- 15–16. Az MKE bibliográfiai bizottsága és az OSZK KMK által szervezett konferencia Zalaegerszegen a hírlapok feltárásának kérdéseiről
- 15–17. Pest, Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megye gyermekkönyvtárosainak tájkonferenciája a Miskolci Városi Könyvtár rendezésében a Miskolci Megyei Könyvtárban
17. A győri Kazinczy Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola 114 m² alapterületű könyvtárának felavatása
18. A Művelődésügyi Közlöny 18. számában megjelent a főiskolai könyvtárak fejlesztéséről kiadott kulturális minisztériumi irányelv
28. Újabb egyéves osztályozói továbbképző tanfolyamot indított az OSZK KMK. (Befejezése 1976. máj. 27-én)
- 28–30. *Az ifjúsági irodalom a tömegkommunikációs eszközök korszakában* címmel tanácskozás Szekszárdon az Írószövetség és a Tolna Megyei Könyvtár rendezésében
29. A 3400 m² alapterületű új megyei könyvtár felavatása Nyíregyházán

NOVEMBER

6. 190 m² alapterületű felszabadulási emlékkönyvtár felavatása a Szabolcs-Szatmár megyei Porcsalma községben, a *30 év–30 könyvtár* akció keretében A Regölyi Községi Könyvtár (Tolna m.) 160 m² alapterületű új otthonának felavatása
- 10–13. Csongrád, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megyék gyermekkönyvtárosainak tanácskozása Szolnokon
- 17–22. Az OSZK KMK kislétszámú kutatás-módszertani tanfolyama könyvtártörténeti kutatásokkal foglalkozó könyvtárosok részére
20. Határozat az OSZK mellett szervezendő tárolókönyvtárról
24. Megyei gyermekkönyvtári szakfelügyelők továbbképzése az OSZK KMK-ban
27. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának ülése a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárában az egyetemi könyvtárak távlati tervezési és publikációs kérdéseiről

OKTÓBER

1. A salgótarjáni Balassi Bálint Megyei Könyvtár új igazgatója *Kaári Sándor*

- 27– Zenei könyvtárosok országos tovább-
28. képzése Debrecenben
29. Meghalt *Birkás Endre*, az OSZK gyara-
pitási osztályának vezetője, író

DECEMBER

1. Csongrád és Bács-Kiskun megyék nem-
zetiségi könyvtárosainak és pedagógu-
sainak tanácskozása Baján
5. 130 m² alapterületű új otthonába költö-
zött a 30 év–30 könyvtár akció keretében
létesített Felsőszolcai Községi Könyvtár
(Borsod-Abaúj-Zemplén m.)
Benjámín László költőt, az FSZEK tu-
dományos főmunkatársát 60. születés-
napja alkalmából a Munka Vörös Zászló
Érdemrenddel tüntették ki
6. Felavatták a Nagykállói Nagyközségi-
Járási Könyvtár 356 m² alapterületű új
otthonát a járási művelődési központban
11. 130 m² alapterületű felszabadulási em-
lékkönyvtár avatása Rakamaz községben
(Szabolcs-Szatmár m.)
15. Megkezdte működését Szentendrén, a
Pest Megyei Művelődési Központ és
Könyvtár új épületegyüttesében elhe-
lyezett, 454 m² alapterületű, megyei,
szentendrei járási és városi feladatokat
végző könyvtár
Felavatták a 30 év–30 könyvtár akció
keretében 190 m² alapterületűre bővített
Abádszalóki Községi Könyvtárt (Szol-
nok m.)

17. A Pataky István téri, 1500 m² alapterü-
letű, 12. sz. FSZEK kerületi könyvtár
felavatása
18. Az MKE 1975. évi tisztújító küldött-
gyűlésén ismét *dr. Székely Sándort* vá-
lasztották az egyesület elnökévé
22. A jubileumi olvasási mozgalomban leg-
jobb eredményt elért könyvtárosok
megjutalmazása az OSZK dísztermében
31. Nyugalomba vonult *Kellner Béla*, a ka-
posvári Palmiro Togliatti Megyei
Könyvtár állami díjas igazgatója

1976.

JANUÁR

1. A kaposvári Palmiro Togliatti Megyei
Könyvtár új igazgatója *Szita Ferenc*
A miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei
Könyvtár új igazgatója *Berecz József*
Az OSZK keretében működő Magyar
ISSN Iroda megkezdte az ISSN-rend-
szer hazai bevezetésének előkészítő
munkáit
2. A győri Kiszfaludy Károly Megyei
Könyvtár 1758 m² alapterületű otthoná-
nak felavatása
8. 133 m² alapterületű új községi könyvtár
felavatása Előszálláson (Fejér m.)
- 26– A múzeumi könyvtárosok második or-
27. szágos tanácskozása Budapesten
31. Életének 67. évében elhunyt *Bánki Gyu-
la*, a kaposvári városi könyvtárhálózati
központ ny. igazgatója

FEBRUÁR

1. A Püspökladányi Nagyközségi-Járási
Könyvtár (Hajdú-Bihar m.) 350 m²
alapterületű új otthonának átadása a
művelődési központ épületében
3. *A Rádió könyvklubjának* nyilvános fel-
vétele a Paksi Nagyközségi-Járási
Könyvtárban
5. A debreceni Dobozi lakótelepen felavat-
ták a városi hálózatba tartozó, 420 m²
alapterületű Petőfi-emlékkönyvtárt
- 5–6. *A kutatás, az oktatás és a termelés hazai
szakirodalmi ellátásának feladatai* cím-
mel felhasználók és könyvtárosok ta-
nácskozása Debrecenben az AGROIN-
FORM és a Debreceni Agrártudományi
Egyetemi Könyvtár rendezésében

11. *Vértés György*, az Országgyűlési Könyvtár ny. igazgatója 74. életében elhunyt
12. Gyermekkönyvtárosok országos tanácskozása az OSZK KMK-ban az év gyermekkönyvtári programjairól
21. A Művelődésügyi Közlönyben megjelent a 201/1976. (M. K. 4.) OM–KM sz. együttes utasítás a művelődésügyi intézmények elnevezésének és névhasználatának szabályozásáról szóló 136/1972. (M. K. 15.) MM sz. utasítás módosításáról. (Előzményét l. 1972. aug. 2.)
24. Megnyílt a Ceglédi Városi-Járási Könyvtár 125 m² alapterületű gyermekkönyvtára
25. A Törökszentmiklósi Városi Könyvtár felnőtt részlege megkezdte a kölcsönzést 433 m² alapterületű új otthonában
29. Nyugalomba vonult *Venezs Béla*, a Dunaujvárosi Munkásművelődési Központban levő A típusú könyvtár igazgatója

ÁPRILIS

MÁRCIUS

1. 100 éve indult a Magyar Könyvszemle. (Megünneplése – sajtótájékoztatóval – nov. 17-én)
2. Megkezdte működését a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár zenei részlege
4. Szombathely város tanácsának végrehajtó bizottsága megtárgyalta Vas megye székhelyének könyvtári helyzetét
8. *Dr. Kováts Zoltán* elnökletével megalakult az MKE könyvtártechnikai és gépesítési bizottsága
9. Tudományos és szakkönyvtári vezetők féléves továbbképző tanfolyama kezdődött az OSZK KMK-ban. (Befejeződött jún. 10-én)
- 23–24. A dunántúli zenei könyvtárosok továbbképzése a Celldömölki Nagyközségi-Járási Könyvtárban az OSZK KMK-nak és az MKE zenei szekciójának szervezésében
- 24–26. Jugoszláv és magyar könyvtárosok helyismereti tanácskozása Szegeden
31. Átadták rendeltetésének az FSZEK második mozgókönyvtárát
Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának ülése a Kulturális Minisztériumban a 3/1975. (VIII. 17) KM–PM. sz. együttes rendeletről

1. Az AGROINFORM új főigazgatója *dr. K. Nagy Sándor*
A Szekszárdi Megyei Könyvtár új igazgatója *Lovas Henrik*. Előde, *Vadóc Kálmán* nyugalomba vonult
Az építésügyi és városfejlesztési miniszter 3/1976. (Ép. Ért. 8.) ÉVM sz. utasítása hatályba léptette az ÉSZ 204/4-1975 Közművelődési könyvtárak c. építésügyi ágazati szabványt
Országosan támogatott kísérlet indult Devecserben (Veszprém m.) a falusi könyvtárak központosított ellátási rendszerének kialakítására
Az 1975. ápr. 17-én meghirdetett felszabadulási olvasómozgalom eredményhirdetése a HNF székházában
4. A szegedi Somogyi Könyvtár 230 m² alapterületű gyermekkönyvtárának felavatása (a Vár utcában)
5. 64 éves korában elhunyt *Sebestyén Géza*, az OSZK főigazgató-helyettese, a felszabadulás utáni könyvtárügy kiemelkedő egyénisége
- 12–18. Az ötödik Vas megyei gyermekkönyvhét rendezvényei
- 13–15. A szocialista országok pedagógiai információs intézményeinek második tanácskozása az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum rendezésében, Budapesten
14. *Arató Antal* elnökletével megalakult az MKE olvasáskutatói és -pedagógiai bizottsága

- 15– Országos tanácskozás Budapesten a köz-
16. művelődési könyvtárak állományalakítási kérdéseiről az OSZK KMK rendezésében
- 15– Paksi járási gyermekkönyvhetek
máj.
28.
- 20– Az MKE ifjúsági könyvtárosi szekciójának
21. *Ifjúság és könyvtár* c. fóruma Szentendrén
26. Elhunyt *Béley Pál* művelődéstörténész, újságíró, aki 24 éven át volt az OSZK munkatársa, illetve osztályvezetője
28. Felavatták a pesterzsébeti, Vécsey úti lakótelepen létesített, 27/4. sz., 150 m² alapterületű FSZEK-fiókkönyvtárt

MÁJUS

1. *Dr. Gál Andorné* osztályvezetőt az AGROINFORM információs és könyvtárügyi főosztályának vezetőjévé nevezték ki
SZOT-díjat kapott *Kamarás István*, az OSZK KMK olvasáskutatási osztályának vezetője
A HNF Országos Tanácsa, a SZOT és a Kulturális Minisztérium másodízben meghirdette az *Olvasó munkásért* nevű pályázatot. A pályázati időszak: 1976. máj. 1. – 1977. dec. 31.
A zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár csaknem 200 m² alapterületű új résszel bővült
6. Egyéves levelező tanfolyamot indított az OSZK KMK a könyvtári közönségkapcsolatokról. (Befejeződött 1977. márc. 18-án)
15. A Miskolci Városi Könyvtár új igazgatója *Hernádi Istvánné*
- 19– Magyar–szovjet könyvtárügyi szeminárium Budapesten és Tatabányán
20. A mezőgazdasági, erdészeti és élelmiszeripari könyvtárhálózat könyvtárvezetőinek, illetve a fenntartó intézmények képviselőinek országos értekezlete az AGROINFORM-ban
25. 90 m² alapterületű gyermekrészzel bővült a zalaszentgróti Nagyközségi Járásai Könyvtár
29. Nemzetiségi szakreferensek értekezlete az OSZK KMK-ban
- 31.

JÚNIUS

2. A Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsá-

- nak alakuló értekezlete a Kulturális Minisztériumban
A Hódmezővásárhelyi Városi Könyvtár *Németh László* nevét vette fel
3. Az OKDT ülése a Kulturális Minisztériumban a tárolókönyvtár funkciójáról és szervezetéről
6. A siófoki Dél-balatoni Kulturális Központ és Könyvtár új épületének felavatása. Az önálló szárnyban levő könyvtár alapterülete 540 m²
7. Megjelent a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendelete a könyvtárakról, valamint a Minisztertanács 17/1976. (VI. 7.) sz. rendelete a könyvtárakról szóló 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendelet végrehajtásáról. (Mindkettő a Művelődésügyi Közlöny júl. 5-i, 1976/13. számában is megtalálható)
12. A *Televízió Közművelődés közelről* című műsorában filmet vetített a Szombathelyi Megyei Könyvtárról
15. *Kiss István* lett a *Könyvtári Figyelő* főszerkesztője
A Békésszentandrás Községi Könyvtár alapterülete 56 m²-ről 128 m²-re nőtt
16. A Dunaujvárosi Munkásművelődési Központban működő A típusú könyvtár új igazgatója *Vörös Jánosné*
17. A 162 m² alapterületű bélmegyeri (Békés m.) felszabadulási emlékkönyvtár felavatása
30. Befejeződött az OSZK KMK által 1976 januárjában indított féléves vezetői továbbképző tanfolyam

JÚLIUS

1. A Hajdúnánási Városi Könyvtár megbízott igazgatója *Lenchés Katalin*. (Kinevezték 1978. jan. 1-én)
5. Az OSZK *könyvek központi katalógusa* új szolgáltatásként megindította a *Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek* c. leőhelyjegyzékét
8. Az OKDT ülése a Kulturális Minisztériumban a könyvtárközi kölcsönzés új szabályozásáról
- 19– Óvodások hete a Hódmezővásárhelyi Városi Könyvtár gyermekkönyvtárában
23. A Békés Megyei Tanács V. B. ülése jóváhagyta a 8–9 évre tervezett Békés megyei könyvtárépítési akció megindítását. Cél: a Békés megyei emberek „lakóhe-

lyéhez méltó könyvtár kialakítása” minden településen

AUGUSZTUS

1. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának megbízott igazgatója *dr. Neményi István*
4. A Művelődésügyi Közlöny 15. számában megjelent az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, valamint a Kulturális Minisztérium pályázati kiírása a középfokú közművelődési könyvtárak építészeti terveire
17. A Szabó Ervin-emlékérem 1976. évi kitüntetettjei: *Barna Eleonóra, Dénes Istvánné, dr. Gomba Szabolcsné dr. Lábos Olga, dr. Györe Pál, dr. Lázár Péter, Papp Attila*. Kiváló népművelő könyvtárosok: *Sipter Gézzané Annus Olga, Porbán Miklósné, Orosz Bertalanné, Erdődy Ferencné Csath Zsuzsa*
- 17–19. Az MKE VIII. vándorgyűlése Nyíregyházán. Tárnya: a könyvtárak közönségkapcsolatai
- 23–28. Az IFLA 42. közgyűlése és kongresszusa a svájci Lausanne-ban
24. A Somogy Megyei Tanács V. B. megtárgyalta és elfogadta a tanácsi könyvtárhálózat 15 éves – az 1976–1990-es időszakra vonatkozó – távlati fejlesztési tervét

SZEPTEMBER

1. A Hódmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár új igazgatója *Kapu Pál* Átadták rendeltetésének a szekszárdi Garay János Gimnázium 118 m² alapterületű könyvtárát
5. 355 m² alapterülettel bővült az MTA Központi Fizikai Kutatóintézetének könyvtára. (További 120 m²-rel gyarapodott 1980. okt. 20-án)
7. Elhunyt *Veredy Gyula*, az Országos Széchényi Könyvtár ny. osztályvezetője, a neves osztályozási szakember
9. A svéd Bibliotekstjänst (könyvtárellátó) budapesti kiállításával megkezdődött az Allmedia-rendszer hazai honosítása, a svéd-magyar bútorgyártási együttműködés
A 160 m² alapterületűre bővített Körösladányi Községi Könyvtár (Békés m.) felavatása

- 9–11. Fejér, Veszprém és Vas megyei gyermekkönyvtárosok tanfolyama a Vas megyei Velem községben
10. Pécs belvárosában felavatták a városi könyvtár 140 m² alapterületű, 2. sz. gyermekkönyvtárát
- 13–18. Az ötödik Komárom megyei könyvtári hét
15. A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Központi Könyvtárának új vezetője *Bali Péterné*
16. Az MKE műszaki könyvtárosi szekciójának vitája az V. ötéves terv könyvtár- és tájékoztatásügyi lehetőségeiről
18. 60 órás tájékoztatásgepesítési tanfolyamot indított orvosi könyvtárosoknak az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ
- 20–okt. A 38. FID-konferencia és -kongresszus Mexico Cityben. Tárnya: Információ és fejlődés
22. Ünnepi ülés az MTA dísztermében és kiállítás az előcsarnokban az Akadémiai Könyvtár alapításának 150. évfordulója alkalmából. 22–23-án tudományos ülésszak a *keleti gyűjtemény* létesítésének 25. évfordulója alkalmából
23. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának ülése az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárában az egyetemi és a főiskolai könyvtárak építési kérdéseiről és az 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendeletről
25. A Súlyom László Művelődési Központ új épületében megnyitott csaknem 400 m² alapterületű Lenti Nagyközségi-Járásai Könyvtár
26. *Dr. Lázár Pétert* a Nemzetközi Doku-

mentációs Szövetség, a FID alelnökévé választották

OKTÓBER

1. A *Könyvtáros* c. folyóirat főszerkesztőjévé Gerő Gyulát nevezte ki a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala
2. A Művelődésügyi Közlöny 19. számában megjelent az oktatási miniszter 2/1976. (IX. 14.) OM sz. rendelete, amelynek értelmében a hároméves népművelőkönyvtáros szakot, illetve a könyvtárosképző szaktanfolyamot végzetek kiegészítő államvizsga letételével öt éven belül főiskolai végzettséget szerezhetnek
- 4-8. A második közös szakmai továbbképzés Baranya, Somogy, Bács-Kiskun és Zala főhivatású könyvtárosai részére Balatonlellén
- 5-6. Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók hetedik országos tanácskozása, Budapesten
- 10- Az MKE zenei szekciójának országos tapasztalatcsere-értekezlete Szigetváron
11. Egyéves osztályozói továbbképző tanfolyamot indított az OSZK KMK. (Befejeződött 1977. máj. 12-én)
19. Nógrád megyei könyvtári hét a Balassi Bálint Megyei Könyvtár rendezésében
- 25- Féléves vezetőképző tanfolyamot indított az OSZK KMK a B típusú könyvtárak számára
- 26- Pest, Somogy, Komárom és Tolna megyei gyermekkönyvtárosok tanácskozása Szekszárdon
28. A Békés Megyei Tanács V. B. megtárgyalta a *Békés megye könyvtárhálózatának korszerűsítési lehetőségei és feladatai* c. előterjesztést
29. A Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsának megtagadta a főiskolai tagozati ülése Gyöngyösön, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Főiskolai Karán
31. Nyugalomba vonult *Vörös Mihály*, a hódmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár igazgatója

NOVEMBER

1. Nyugalomba vonult *Szederkényi Lászlóné*, a Paksi Nagyközségi-Járásai Könyvtár Szabó Ervin-émlékermes igazgatója. Utóda: *Herczeg Ágnes*

5. Öt letéti könyvtár feladatait ellátó bibliobuszt készített és adott át az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár saját üzemi szakszervezeti könyvtárhálózata részére
11. *Keresztury Dezső* alapítványt létesített az OSZK munkatársai részére a kiemelkedő tudományos munkák jutalmazása céljából
16. A kiskőrösi Petőfi Sándor Városi-Járásai Könyvtár új igazgatója *Izsák László*
17. Az MKE megyei szervezeteinek vezetői számára rendezett értekezlet az egyesületi élet fejlesztéséről a Pataky István téri FSZEK kerületi könyvtárban
23. A Művelődésügyi Közlöny 22. számában megjelent a közművelődésről szóló 1976. évi V. törvény, továbbá a végrehajtásáról intézkedő 1035/1976. (XI. 13.) Mt. sz. határozat
- 23- Az MKE ifjúsági szekciójának tanácskozása Dunaújvárosban az ifjúmunkások és az ipari tanulók olvasóvá neveléséről
24. Az OSZK-ban tartott ülésen újjáalakult az MKE könyv- és könyvtártörténeti bizottsága
25. Tanácskozás Szentendrén a képi ábrázolásnak a könyvtári helyismereti munkában játszott szerepéről az MKE bibliográfiai szakbizottsága, az OSZK KMK és a Pest Megyei Könyvtár rendezésében

DECEMBER

1. A 117 m² alapterületűre bővített Jáki Községi Könyvtár (Vas m.) felavatása
3. Az OSZK KMK utolsó két és fél éves középfokú könyvtárosi szaktanfolyamának záróvizsgálója
15. Felavatták Kispesten, az új városközpontban az FSZEK 500 m² alapterületű, új, 25. sz. kerületi könyvtárát 150 m²-ről 300 m² alapterületűre bővült a Szombathelyi Tanárképző Főiskola könyvtára
Az MTA és a Kulturális Minisztérium könyvtörténeti és bibliográfiai munkabizottsága külön bizottságot hozott létre a hungarikakutatási program teljes kelettervének kidolgozására
16. *Gyermekkönyvtári problémák* címmel konferenciát rendezett a szolnoki Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár a megyei gyermekkönyvtárak vezetői, a gyermekkönyvtári módszertani előadók és szakfelügyelők számára

17. Záróünnepség az OSZK KMK közép-fokú könyvtárosképző szaktanfolyamainak megszűnése alkalmából
23. *Kádár János*, az MSZMP KB első titkára meglátogatta az FSZEK kőbányai, 12. sz. kerületi könyvtárát
31. Nyugalomba vonult *Páldy Róbert*, a *Könyvtáros* 1966 és 1976 közötti felelős szerkesztője
Az MKE 2328 taggal zárta az évet

Gerő Gyula

Olvastuk

a *Baranyai Művelődés* 1985/2–3-as számában *Gárdonyi Tamás* újságíró *A költő, ha könyvtáros* című interjút *Csorba Győző* Kossuth-díjas költővel, a Pécsi Megyei Könyvtár ny. igazgatóhelyettesével. E beszélgetés végét általános érvényű mondanivalója miatt szó szerint idézzük:

– Milyen az az ideális könyvtárosi magatartás, amely az igazi irodalom felé irányítja az olvasót?

– Ma a könyvtárak legnagyobb része szabadpolcos – az olvasó maga válogat. Mégis: a könyvtárosnak jelen kell lennie. De nem tola-kodón, hanem kipuhatólnia, mi az olvasó természetes igénye, s ebben a körben mozogva ajánlani valamit, mindig valami jobbat. Ehhez a könyvtárosnak tájékozottságra, türelemre, jó modorra és valamilyen határozott ízlésre, lélektani érzékre van szüksége.

– Van elég ilyen könyvtárosunk?

– Hosszú viták folytak erről a szaksajtóban. Akik a kölcsönzőben vannak, azok általában a fiatalabbak, akiknek a tudásuk még nem eléggé nagy ahhoz, hogy a könyvtár szellemi irányításában (beszerzés, feldolgozás, tájékoztatás, kutatás) részt vegyenek. De minden könyvtár törekszik arra, hogy állandó továbbképzés révén olyan szinten legyenek, hogy az átlag olvasót el tudják igazítani. Ideálisnak a helyzet nem mondható egyetlen hazai könyvtárban sem. Ennek legfőbb oka talán a könyvtárosképzés gyenge megoldása... A könyvtárak száma nő, az utánpótlásé ezt nem követi.

– Ebben azért a szerény anyagi megbecsülésnek is szerepe lehet.

– Nyilvánvalóan. De nekem erről megvan a külön véleményem. Szerintem a könyvtáros-ság nem ugyanúgy foglalkozás, mint a vágóhídi adminisztráció. Aki könyvtáros akar és sze-

ret lenni, annak ezért áldozatot kell hoznia. Ha valaki innen elmegy azért, mert az ingatlankezelőnél 300 forinttal többet kap, menjen el. Nem tartom én egy csöppel sem értéktelenebb embernek, mint önmagam, de valami olyan hiányzik belőle, ami erre a pályára, a hivatásra alkalmassá teszi.

– Amikor elkezdte a könyvtárosságot, akkor a könyvtár egy-két szoba volt néhány alkalmazottal és néhány ezer kötet, lábujjhegyen közlekedő olvasókkal, hogy az áhítatos csendet ne zavarják. Azóta átalakult a könyvtár: író-olvasó találkozó, játszóház, kiállítás, olykor hangverseny színhelye. Ön szerint minek kell lennie a mai könyvtárnak? A tudomány szentélyének, szolgáltató nagyüzemnek, egy város dolgozószobájának vagy szórakoztató intézménynek?

– Mindegyiknek és egyiknek sem. Ma egy tudományos könyvtár sem vonulhat vissza a négy fal közé, mert akkor ez csak az ott dolgozók érdekét szolgálja, márpedig közintézmény önmagáért – fából vaskarika. Szerintem minden könyvtárosi törekvés végső kiteljesedése az olvasóval való találkozás és az olvasói igény kielégítése. Az igény szót jobb értelemben véve – nem az olvasó hóbortjainak és rossz ízlésének értelmében, hanem a jól felfogott érdekének és a benne tudatosuló igény értelmében. Az igény és a könyvanyag találkoztatása a lényeg, nem pedig az, hogy vidámparkot csináljunk a könyvtárból. Ettől még, persze, lehet nevelő intézmény – sőt ettől lesz igazán az. Mert a könyvet nem pótolja semmi, sem rádió, sem televízió, sem képeslap vagy videó. A könyv a legmaradandóbb formája a szellemi értékek megőrzésének, és a legegységesebb műveltségi forrás marad.

Plechl Béla

1875–1921

A Képviselőházi Könyvtár a múlt század végétől a II. világháborúig több nagy könyvtárosegyéniséget adott az országnak. A legjelesebbek: *Küffer Béla, Fülöp Áron, Nagy Miklós, Panka Károly, Trócsányi György*; életútjukkal a *Könyvtáros* olvasói már megismerkedhettek az elmúlt években. A csapat kiválóságai közé tartozik *Plechl Béla* is, akire születésének 110. évfordulója alkalmából emlékezünk most.

Plechl Béla 1875-ben született egy nagybecskereki úri család sarjaként. Festőnek készült, de – szülei kívánságára – előbb elvégezte a jogot. A doktorátus megszerzése után Münchenbe ment festészetet tanulni. Tehetségében azonban nem hitt, és otthagya a pályát. Nyugat-Európát bejárva kiválóan megtanult németül, angolul és franciául. 1903. március 1-jén lépett a magyar képviselőház könyvtárának szolgálatába, ahol nagy szükség volt több nyelven beszélő tisztviselőkre: egyrészt az idegen nyelvű művek katalogizálásához, másrészt azért, mert a külföldi politikusok és államférfiak látogatásai alkalmával a képviselőház épületét és könyvtárát is megtekintették, és politikai-kulturális kérdésekben a könyvtár munkatársaitól is kértek információkat. *Plechl Béla* nyelvismeretével, szorgalmával, széles körű tudományos tájékozottságával egyre nagyobb elismerést vívott ki, ezért 1915-ben *Fülöp Áron* könyvtárigazgató nyugdíjba vonulása után őt nevezték ki igazgatónak.

Nagy műveltségű, sokat és sokfélét olvasó könyvtáros volt, amolyan professzor-lélek, aki nem művek létrehozásában jeleskedett, hanem a befogadott tudományos ismereteket továbbadó, szétszóró önzetlen tevékenység volt az életeleme. A jogon kívül foglalkozott filozófiával, szociológiával, irodalommal, később pedig nyelvészettel is. Annak ellenére, hogy műveltsége messze fölülmúlta azt az átlagszínvonalat,

amit a könyvtárosoktól megkivántak, és – pályatársai szerint – minden adottsága meglett volna hozzá, mégsem lépett fel nagy művek, elméletek vagy könyvtári rendszerek megalkotásával a tudományos és a szakmai élet színpadán. *Trócsányi Zoltán*, több tudományág tevékeny és elismert művelője írta róla 1942-ben a *Magyar Könyvszemlében*: „...jogász, általános nyelvész, bölcselelő, mindent olvasó általános műveltségű könyvtárnok, aki a leggyorsabban vesz tudomást minden fontosabb új könyvről, a szellemtudományok egész területén, aki a képviselőházi könyvtárban és baráti körben valóságos ismeretterjesztő előadásokat tartott, művelt és hatott éveken keresztül, nyomtalanul maradt ki a magyar tudományos életből”.

Hivatalos megbízásból és magánszorgalomból fordított is. 1913-ban az ő fordításában közölte az Ungarische Rundschau *Szekfü Gyula* Szerviensek és familiáriusok című jogtörténeti értekezését, majd a Modern Könyvtár 260–262. számában *Taine* Napoleon Bonaparte című esszéjét. *Gabriel Tarde* több szociológiai értekezését németre fordította, ezek azonban nem jelentek meg. Élete utolsó éveiben a szanszkrit nyelvet tanulmányozta, írt szanszkrit grammatikát is, de a kéziratok halála után elkallódtak.

Könyvtárvezetői működéséről nincs sok adatunk. Igazgatói kinevezése 1915-ben a háború miatt névleges volt, hiszen évekig a Honvédelmi Minisztériumban teljesített szolgálatot. Ténylegesen csak 1918 végén, az események sodró áramában vette át a könyvtár irányítását az őt helyettesítő *Nagy Miklós* főkönyvtárnoktól. Az őszirózsás forradalom, az országgyűlés feloszlata, a Károlyi-rendszer, a népköztársaság időszakának változásai, a győztes szocialista forradalom gyökeres átszer-

vezései, új és új helyzetek közepette, gyors intézkedésekkel kellett ellátnia a volt képviselőházi könyvtár vezetését, miközben a felügyeleti szervek, az irányítók és az utasítások állandóan változtak: egyszer a képviselőház elnöke és könyvtári bizottsága, máskor a belügyminiszter, illetve a Belügyi Népbizottság, majd a Szabó Ervin Könyvtár vagy a Történelmi Materializmus Kutató Intézet, később újból a belügyminiszter felügyelete alatt dolgozott, s 1920-ban ismét a Ház hatáskörébe utalták. Plechl Béla végig a helyén maradt, egyik hatalom sem távolította el az igazgatói székből; politikailag a háttérbe húzódva, a szakmai feladatok teljesítésére összpontosítva figyelmét, igyekezett betartani a változó utasításokat.

A tanácsköztársaság bukása után is megmaradt a vezetői poszton. Tevékenységéről a képviselőház könyvtári bizottságának jegyzőkönyvei és az Országgyűlési Könyvtár irattárában fellelhető iratok nem tesznek említést. 1921. november 26-án, 46 éves korában halt meg Budapesten. Haláláról a könyvtári bizottság kéziratossal jegyzőkönyve 1921. december 12-én emlékezett meg. Nagy Miklós, az új könyvtárvezető „kegyeletes szavakban áldoz néhai Plechl Béla könyvtárigazgató emlékének, s kéri a könyvtári bizottságot, hogy a könyvtárt ért veszteség felett nyilvánítsa részvétét és elhunyt kiváló főtisztviselőjének emlékét... örö-

kítse meg”. A bizottság elfogadta az indítványt, és jegyzőkönyvileg állított maradandó emléket Plechl Bélának, aki majdnem két évtizedig szolgált egy könyvtárban úgy, hogy tevékenységével a *kiváló* jelzőt méltán kiérdemelte. Kiválóságát, áldozatos könyvtári munkáját a haláláról tudósító napilapok is első helyen emelik ki: „A képviselőházi könyvtárnak tudós igazgatója, hosszú betegség után ... 46 éves korában meghalt a Szent Margit-kórházban... a könyvtárat nagy szakértelemmel és buzgalommal vezette s fejlesztette” (*Az Est* 1921. nov. 29.); „Az elhunyt... csupán a könyveknek, a könyvtárnak és a tudománynak élő ember volt”, aki a Képviselőházi Könyvtárt „szereplő gondossággal fejlesztette” (*Budapesti Hírlap* 1921. nov. 29.). Nem lehetett véletlen, hogy Palmer Kálmán nemzetgyűlési elnöki főtanácsos vezetésével az Országház egész tisztviselői kara testületileg jelent meg a temetésen, s „Nagy Miklós képviselőházi könyvtárigazgató megható szavakban búcsúztatta a ritka képzettségű tisztviselőt, a kitűnő kollégát” (*Pesti Hírlap* 1921. nov. 30.).

Trócsányi Zoltán 1942. évi visszaemlékezése mellett e rövid írás is igyekszik segíteni abban, hogy emlékét a szélesebb könyvtári közvélemény előtt felelevenítsük, s az utókor számára megőrizzük.

Dr. Jónás Károly

Mit olvasott egy falusi tanító a kiegyezés előtti években?

Ma, amikor különféle vizsgálatokat végzünk a társadalom különböző rétegeiben, sokfajta módszerrel kutatva az olvasási szokásokat, az érdeklődés irányát, megfordul-e a fejünkben, hogy vajon mit olvashattak elődeink? Ritkán adódik lehetőség arra, hogy például egy falusi tanító olvasmányairól adatokhoz juthatunk több mint száz év távlatából, most ilyenről számolunk be: *Tóth József* jászfákóhalmi tanító naplót vezetett mindennapjairól; a tintával írt naplótöröredék Budapesten élő dédunokája birtokában van. Sajnos nem tudjuk, milyen hosszú időn keresztül írta jegyzeteit, mert csak az 1865. július 20-tól november 23-ig terjedő

időszakra vonatkozik maradtak meg belőle. Így is érdekes azonban a több mint négy hónap eseményeivel ismerkedni. A naplóból kiderül: szerzője, amelle, hogy tevékenyen részt vett a közéletben, ugyanúgy végezte a paraszti munkát (kukoricamorzsolás, termőföld-talicskázás, dinnyetermelés stb.), mint a nem „pantallós emberek” – ahogy magát nevezte, hiszen a falusiak akkor még gatyában jártak.

Az is kiderül a 120 évvel ezelőtti naplóból, hogy az olvasás szerves része volt életének, azon felül is, ami a munkájával együtt járt. Jászfákóhalmának ebben az időben több, mint 2700 lakója és két tanítója volt (Tóth József

mellett *Facskó Antal*), elképzelhető, hogy – figyelembe véve az egy családra jutó gyermekek számát – milyen sok lehetett az iskolai tanulók száma, s ilyen körülmények között milyen színvonalú lehetett a tanítás. A tanító munkájához tartozott a vasárnap délelőtti „evangéliom olvasás”, melyet a gyerekeknek hallgatniok kellett az iskolában. A tanítás hétköznapiokon általában a reggeli mise után fél 11-ig, majd délután 2-től 4-ig tartott. Érdekes bejegyzés: „Lukácsi Imrét megtanítottam az abczés könyvből, hogy miként tanítsa fiát.”

Nyáron, amikor a nappalok is hosszabbak voltak és több volt a munka a földeken és a ház körül, kevesebb idő jutott olvasásra, viszont szeptembertől kezdve szinte nem telt el nap, amikor a naplói-író nem olvasott könyvet vagy újságokat. Általában este olvasott, gyertyánál, 9 óráig, „után lefekvés”. Volt úgy, hogy „kukoricza morzsolás” után vagy a „nagy korcsmából” hazatérve vette elő az olvasnivalót. Mivel anyja Kunszentmártonban lakott, többször felkereste rokonságát, s az olvasás ott sem

maradt el: „Törőcsik M. káplány ur 11 órakor mondott jó éjszakát, és az ágyban 12 óráig olvastam a színházi adomákat”, másnap: „... ma 10 óra után hagytak el a vendégek: Busai főjegyző, Grapka, Urbanovics, Szabó Kálmán nevű, de én 12 óráig olvastam a színházi adomákat”. Ritkábban délután is olvasott, de volt, hogy hajnalban, amikor valamiért úgylis fel kellett kelnie.

Újságok, folyóiratok

A közösségi élet napközben községházán, a „lóczán” zajlott, este gyakran a „nagy korcsmában”. Mint írja, „a községházánál hírlapot olvastam”. Ezek szerint a községházára jártak újságok – méghozzá országos lapok, mert a Jászságban kiadott első újság *Arató Antal* kutatásai szerint csak három évvel később, 1868-ban jelent meg. A Tóth József által ismert lapok közé tartozott a *Hon*, amelyet *Jókai Mór* indított 1863-ban: „...elmentem Palotási Jánost meglátogatni, kinek ...a füle fáj, és a szobát kénytelen őrizni – ő azt beszélte, hogy most a kerületi háznál lévőek nagyon le vannak hangolva, azért mert Hegedüs Alkapitány urat nagyon lemocskolták a Honban”. Ismeretes, hogy Jókai lapjában gyakran kényes politikai témákkal foglalkozó cikkek is megjelentek, amelyek miatt a szerkesztő büntetést is kapott. (Palotási János jeles jászberényi zeneszerző volt, az általa alapított kórus a városban ma is az ő nevét viseli. A tanító egyébként gyakran megfordul neves berényi zene- és dalszerzők – Riszner, Beleznay – körében, együtt szórakoztak, zenélgettek.)

A kiegyezés előtti időszak egyik legismertebb és legmerészebb élclapja volt a *Bolond Miska*, melyet *Tóth Kálmán* indított 1860-ban. Ez a lap Jákóhalmára is eljutott, mert – szintén az alkapitánnyal kapcsolatban – így ír róla a napló: „D. Kálmán nagyon ingerült a Kántor és apósa, Dudás szabó ellen, hogy saját kifejezésével éljek, azért, hogy a Bolond Miskának egy számát, melyben a Jász és Kun kerületek kormányzó Alkapitánya, Hegedüs Zsigmond úr neveltségessé tétetett, kárörvendve mutogatták a parasztnak a malomban és a kerteken”.

Ebben az évben jelent meg a mindössze két évfolyamot megérett lap, a *Magyar Gyermekekről*, melyet *Heckenast Gusztáv* adott ki. A napló augusztus 10-i bejegyzése: „elhoztam Ker-

tész Károlytól a »Magyar gyermek barát«-nak első példányát és a Képes Újság 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 16. 17. 18. 19. számait.» Pontosan vezette a naplót, és vigyázott a rendre – gondosan feljegyezte a kölcsönkért újságok számait, és egy későbbi időpontban említést tett a lapok visszajuttatásáról is (november 5-én).

Könyvek

A kölcsönvett könyvek között előkelő helyet foglalt el a politika és a történelem. Amikor Tóth József Jászberényben a sógoránál járt látogatóban, „a multság után össze pakolt a Doktor sógor nekem 4 darab könyvet. . . A kölcsönzött könyvek címei ezek: »Rákóczi szöze- ta és discursusai«, »II. Rákóczi Ferenc emlékiratai«, »Szláv törekvések« és »Politikai divatok« regény Jókai M. tól, ez utóbbi már volt nálam máskor is.” Jókai Mór nevével már találkoztunk a *Hon* című újsággal kapcsolatban, 40 évével még szinte írói pályája elején állott, amikor 1864-ben megjelent említett regénye. Az augusztus 15-én elhozott könyveket október 2-án – naplójában ismét felsorolva – szolgáltatva vissza. Ez alkalommal ismét kölcsönzött könyveket a doktor sógortól, mégpedig ma is ismert írók műveit. Naplójában legutóbb ször *Jósika Miklós* műveit említi, aki éppen a naplótöredék évében – 1865-ben – halt meg. A kölcsönzött *Klára és Klári* 1863-ban jelent meg.

Három héttel később Jászapátiban járt rokonknál, ahol „...Lillát nem találván hon, elementem felkeresni Palasovszkiékhoz, ott ozsonnáltunk, azután hazakísértem Lillát, olvasnivaló könyveket kértem tőle, mit ő szívesen adott s ezek »A két mostoha« 2 kötet, »Két élet« 2 kötetes Jósika Miklóstól, »A király védenzei« 2 kötetes”. Az előbbi Jósika-regény 1863-ban, az utóbbi 1862-ben jelent meg. A harmadik könyv szerzőjének nem bukkan-tam nyomára.

A kor másik jeles írója *Vas Gereben*, a reformkorba visszatekintő, népies témájú írásival. Ő sem került el a falusi tanító figyelmét; a doktor sógortól kapta kölcsön a *Pörös atyafiakat*, amely 1860-ban jelent meg, majd Apátiban járva az ottani bírótól is kölcsönöz: „ebéd után a nőmmel Király Loziékhoz mentünk egy kicsit, és a könyvtárából 2 darab munkáját hoztam el Vas Gerebennek »A garasos arisztokrácia« és a »Dixi« 2–2 kötetben”. Az előbbi

abban az évben jelent meg, az utóbbira nem találtam adatot.

A kor ismert novellistája volt a francia származású, ma is ismert *Degré Alajos*, kinek novelláskötetei 1854-ben és 1857-ben is megjelentek. A napló lapjain gyakran szerepel esti olvasmányként a sógortól kölcsönzött Degré-kötet. A különböző találkozások alkalmával gyakran kölcsönöz vendéglátóitól könyvet, még több napos kunszentmártoni útján is: „Mindszenti Gedeon Egri népkönyvéből kértem Sándor bácsitól 1. és 2. füzetet és adott, azonkívül »Magyar Alföldi képes könyvtárból« 1. és 2. füzetet elhoztam”. Ezek a jelek szerint sorozatok füzetei voltak; Mindszenty Gedeon egri költő és egyházi szónok volt, kinek több kötete is megjelent. A leirtakon kívül még szó esik két műről, amelyeknek szerzőit nem közli. Az egyik szintén történelmi téma: „Kordáné nálunk pletykázott estig, én este olvastam a Zách Feliczián történetét”. „Este egy kicsint olvastam: »A szegény ember dolga csupa komédia«.”

Az idézetekből látható tehát, hogy a falusi értelmiség ismerte az irodalmat, hiszen az akkoriban megjelent művek is ott sorakoztak polcaikon. Volt-e Tóth Józsefnek saját könyvtára, nem derül ki; arra sem hivatkozik, hogy ő adott volna kölcsön könyvet. Az viszont tény, hogy a négy hónap alatt – amelynek egy része a nagy nyári munkák időszakára esett – sok könyv és folyóirat megfordult a kezében, esténként gyakran olvasás után feküdt le. Megállapítható tehát, hogy Tóth József, falusi tanító igényes, művelt ember volt.

Fodor István Ferenc

Barczy Pál

A csakis rájuk jellemző, egyéni hangjukon beszélő mesterek közé tartozik ma már ő is mindazok szemében, akik valamelyest ismerik a képzőművészet népes, hazai mezőnyét. Másokéval össze nem téveszthető stílusjegyei témáiban, a megformálásban, az atmoszférateremtésben egyaránt megmutatkoznak.

Akár az elsősorban grafikusként ismert művész lapjait nézzük, akár szépen gyarapodó színes világát: akvarelljeit, temperáit, olajfestményeit, e sajátos jegyei valamennyire egyformán jellemzőek, évtizedek szívós munkájában való fokozatos kibontakozásukat mégis grafikáin tanulmányozhatjuk legtisztábban, a legtöbbször egy-két, illetve néhány alakos, inkább kisméretű rajzain, rézkarcain. Az emberek a meghatározói ezeknek a műveknek akkor is, ha mögöttük, közöttük ott van – gyakran csak jelzésszerűen fölsejlik – a táj, a falu, a város.

Mozgás, cselekvés kevés munkáján látható (legutóbbi táncsorozata ilyen), alakjai „csak” ülnek vagy álldogálnak, elgondolkodva néznek magukba, egymásra vagy valahová messze. Ritkán előre, gyakrabban hátra, vissza a mögöttük maradt évtizedekbe, a mind mélyebbre merülő múltba. Nagyon tudnak hallgatni is ezek az emberek, ilyenkor talán még beszédebbek: kis csoportba verődve faggatják múltjukat, jelenüket vagy jövőjüket. Mert még jelenlétüknek és szavaiknak idő-dimenziója is ott vibrál ezeken a rajzokon, rézkarcokon, a figyelmes szemlélő majdnem mindig ráérez: a látható emberalak emlékein medít-e vagy mai örömeiről, szomorúságairól vált szót embertársaival, netán a rá váró sorsról cserél gondolatot a családi együttes hármas-négyes csoportja.

Hogy miként érik el ezt a hatást Barczy Pál rajzai? A művész *atmoszférateremtő* képessége a meghatározó elem. Az a csakis rá jellemző mód, ahogyan kevés vonallal megrajzol egy

embert és belehelyezi a térbe. Ahogyan férfiemberei ülnek egy padon vagy más alkalmazáson, asszonyai álldogálnak egy sötét boltívvel a múltat idéző kapu előtt, máskor egy kútnál; ahogyan leejtett válluk, karjuk, maguk alá húzott lábuk vonala megteremtődik, az a kevés elégséges, hogy hősei életre keljenek, s magukról valljanak nekünk.

Barczy rajzainak tehát a szuggesztíven erős atmoszféra a legfőbb sajátja. Mindebben rajztudása, s a megjelenített világ és embertípusainak mély ismerete a támasza. Szüksége is van erre, mert egész életművében alig találkozhatunk egy-egy alkotásán a sok kollégájára oly jellemző ötletgazdagsággal, modernkedéssel, a témában és formában való eredetiségkedéssel. Művészetét épp csak megérintette egyszerűen egyszer a divatok, az egyeduralomra törő, türelmetlen izmusok vihar szele, de meg nem zavarta, útjáról el nem térítette. Kellően megismerte tehetsége természetét, már csak a kitarító, az ábrázolás lehetőségeit kipróbáló kísérletező munkára volt szüksége, hogy hiteles kifejezője legyen annak a világnak, ahonnan indult, ahová érzelmeivel és nem halványuló emlékeivel ma is kötődik.

Barczy Pál dajkáló-nevelő kishazáját Sajószentpéternek hívják, itt született 1933-ban, parasztok és bányászok népesítették be környezetét, a főiskola kezdetéig maga is az ő sorsukat élte. Az az első húsz esztendő a mai művész kimeríthetetlen, tápláló tengere. Olyan határa-nincs, óriás emlékbirodalom, hogy a jelen szereplői is onnan jönnek, legalábbis rokonok vele. Köztük lakik ma is Miskolcon (Derkovits Gy. u. 4. 3529), ahol a főiskola elvégzése után, 1958-ban letelepedett.

Itthon és külföldön számos egyéni és csoportos kiállításon szerepelt. Különféle elismerések után 1976-ban Munkácsy-díjjal tüntették ki. Jelenleg SZOT-ösztöndíjas.

Gergely Mihály

Könyvtári kiadványok

A **Könyvtári Szemlének**, *Kőhalmi Béla* immár klasszikussá vált folyóiratának hasonmás kiadását 1979 óta végzi az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ – más könyvtárakkal összefogva. A legutóbb – 700 példányban – megjelentetett kötet az 1916. évi IV. évfolyam három füzetét tartalmazza. A mai könyvtárosok számára nemcsak tanulságos, hanem olvasmányosnak is érdekes, élvezetes folyóirat sikere valószínűleg a kiváló szerzők színes tárgyválasztású írásaiban rejlik. *Fülep Lajos, Kremer Dezső, Nádai Pál, Dienes László, Szabó Ervin, Gárdonyi Albert, Kner Imre, Szekfű Gyula, Rexa Dezső* és természetesen *Kőhalmi Béla* könyvtörténeti, -művészeti, bibliofiliai írásai az akkori, nagy műveltségű könyvtárosok számára nem annyira mindennapi könyvtártani ismereteket igyekeztek nyújtani – ezekre ugyanis a kis számú, de szakmailag is kiválóan felkészült könyvtárosgárdának alig volt szüksége –, mint inkább olyan ismereteket, amelyek növelték jártasságukat a könyvkultúra különféle ágaiban és részterületein. Ráadásul a Könyvtári Szemle az első világháborúban egymásra szított nemzetek vergőzős gyűlölködése idején is az emberiség örök értékeire vetette tekintetét, s részrehajlás nélkül mindenről tudósított, ami akkor a könyvek világában fontos eseményként bárhol, bármely országban történt, és amire hazánkban érdemes volt figyelni. (1985. 146 l. 60 Ft.)

Mozgáskorlátozottak rehabilitációja címmel 300 példányban sokszorosított ajánló jegyzéket adott ki a Szekszárdi Megyei

Könyvtár. Az összeállító, *Házi Magdolna* a könyvtár állományában található, 1980 és 1985 között megjelent hírlap- és folyóiratcikkek közül válogatta ki a jegyzék 226 tételét, s a leírásokat a címek betűrendjében közli. Minden leírás végén a tartalomra utaló tárgyszavak olvashatók, ezek, valamint a földrajzi neveket is magában foglaló tárgymutató, és a szerzői névmutató segítségével kellőképpen el lehet igazodni a jegyzékben, amelyhez egyébként a mozgásukban korlátozottak országos egyesületének elnöke, *Chikán Csaba* írt előszót, a Kaposváron élő, születése óta görcsös bénulásban szenvedő *Böhm András* pedig illusztrációkat készített. (1985. 50 l.)

December elsejéig a szerkesztőségbe érkezett periodikus kiadványok: *Debreceni Hívtárgyúzó. 1985. november* (Debreceni Városi Könyvtár); *Gyarapodási Jegyzék. 1985/11. sz.* (Agrártudományi Egyetem, Központi Könyvtár, Keszthely); *Gyarapodási Jegyzék 1984.* ([Az] Állami Gorkij Könyvtár Zeneműtára); [*A Hajdúnánási Városi könyvtár november havi programja; Irodalomkutatók. Az általános és a szakkönyvtárakban elvégzett irodalomkutatók jegyzéke. 1985. szeptember-október* (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely); *Könyvtári Tájékoztató. 1985/11. sz., november.* Melléklete: *Sajtófigyelő. 1985. júl. 1.–szept. 30.* (Nagyközségi Könyvtár, Edelény); *Könyvtári Tájékoztató. 1985/11. sz.* (Étinform, ÉTI [Építéstudományi Intézet]); *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló lap. 1985. 2. sz.* (Országos Széchényi Könyvtár,

Könyvtártudományi és Módszertani Központ); *A Közlekedéstudományi Intézet szakkönyvtárának 1985. III. negyedévi gyarapodási jegyzéke.* (Közlekedéstudományi Intézet, Közúti Közlekedési Dokumentációs és Tájékoztató Központ); *Külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzéke. 1985. második negyedév.* (Országgyűlési Könyvtár); *Külföldön megjelent fontosabb legújabbkori történelmi és politikai művek jegyzéke. 1985. második negyedév.* (Országgyűlési Könyvtár); *A műszaki könyv- és dokumentumtár állománygyarapodási jegyzéke. 1985/8–9. sz.* (Anyagmozgatási és Csomagolóipari Intézet, ACSI); *Nógrádi Tükör. Bibliográfia és repertórium. 1985. jan. 1.–jún. 30.* (Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján); *OMIKK Híradó. 1985/10. sz.* (Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár); *Szakirodalmi Gyorstájékoztató. 1985/6., 1985/7–8. sz.* (Testnevelési Főiskola, Könyvtár); *Tájékoztató Szociológiai Folyóiratokról. 1985/8., 1985/9. sz.* (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár); *Új külföldi könyvek a debreceni könyvtárakban* (A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára); *Új szerzemények. 1985/1986. 1. sz.* ([A] SZOT Központi Iskola Könyvtára); *Utak javítása és karbantartása. Kiegészítés az előző években megjelent hasonló című és tárgyú bibliográfiához 1985.* (Közlekedéstudományi Intézet, Közúti Közlekedési Dokumentációs és Tájékoztató Központ); *Vezetői Információ. 39. sz., 1985. nov. 4.* (Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Főiskolai Könyvtár, Győr); *Világszerte. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum információs szolgálata. 1985/11. sz.*

BARCZI PÁL
grafikáiból
(Cikkünket lásd az 55. oldalon)

